

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef
De doorwerking van ouderlijk gezag op de school-kind-relatie

Promotor :
Prof. dr. Charlotte DECLERCK

Copromotor :
Prof. dr. Alexander DE BECKER

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Ellen Jakobka
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De doorwerking van ouderlijk gezag op de
school-kind-relatie

Promotor :
Prof. dr. Charlotte DECLERCK

Copromotor :
Prof. dr. Alexander DE BECKER

Ellen Jakubka

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

Samenvatting

De laatste decennia stellen we een toenemende verscheidenheid vast aan gezinsvormen waarbinnen kinderen opgroeien. De opkomst van de nieuwe gezinnen is vooral te wijten aan het toenemend aantal echtscheidingen. Voor onderwijsinstellingen is het niet altijd gemakkelijk om op de meest gepaste manier om te gaan met de verschillende gezinsvormen. De verschillende gezagsinstellingen die aan bod komen, zijn de juridische ouders in het kader van ouderlijk gezag, voogdij, pleegvoogdij, pleegouders en stiefouders. Deze gezagsinstellingen zullen besproken worden, meer specifiek in het kader van het inschrijvingsrecht, het informatierecht en het participatierecht. De centrale onderzoeksvraag in deze scriptie is in hoeverre de feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties doorwerken in de schoolomgeving van de minderjarige.

Het onderwijsrecht maakt gebruik van een ruime invulling van het begrip "ouders" in vergelijking met het Burgerlijk Wetboek. Volgens de omzendbrief ouderlijk gezag kunnen zowel de titularissen die het ouderlijk gezag uitoefenen, als de personen die de minderjarige in feite of in rechte onder hun bewaring hebben, gekwalificeerd worden onder het begrip "ouders". In het Burgerlijk Wetboek duidt de term "ouders" enkel op de personen die titularis zijn van het ouderlijk gezag. De omzendbrief maakt daarnaast een onderscheid tussen de feitelijke bewaring en het recht van opvoeding van het kind. Het beslissingsrecht m.b.t. belangrijke sleutelmomenten in de schoolloopbaan blijven voorbehouden aan de titularissen van het ouderlijk gezag. De omzendbrief bevat een louter informatieve en onvolkomen regeling, die in vage bewoordingen is opgesteld.

In de praktijk geeft dit problemen. De Commissie Zorgvuldig Bestuur is al deels tegemoet gekomen aan deze problematiek door een uitspraak te doen over de rechten van stiefouders op grond van het Participatiedecreet. Het Participatiedecreet maakt ook gebruik van de verruimde definitie van het begrip "ouders". Wanneer we deze uitspraak naar analogie toepassen op het luik van het informatierecht en het inschrijvingsrecht, dan stellen we vast het niet de bedoeling van de decreetgever was om de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek te miskennen. Een te ruime interpretatie van het begrip "ouders" valt niet te verzoenen met de familierechtelijke bepalingen.

Het inschrijvingsrecht komt enkel toe aan de titularissen van het ouderlijk gezag, aangezien dit een sleutelmoment in de schoolloopbaan van de minderjarige is. Indien de titularissen van het ouderlijk gezag het niet eens geraken over de schoolkeuze dan zal de familierechtbank een beslissing nemen in het belang van het kind. De school moet zich neutraal blijven opstellen en mag niet beslissen indien er onenigheid is tussen de ouders. In verband met het informatierecht is de omzendbrief minder duidelijk. Er wordt in een actieve en passieve informatieplicht voorzien maar het is niet duidelijk aan welke feitelijke en juridische familiale gezagsdragers dit toekomt. Rond Pleeg- en stiefouders heerst er nog altijd een grijze zone.

De aard en intensiteit van het gezins- en familieleven vereisen dat er bepaalde rechtsgevolgen gehecht worden aan de tot stand gekomen band tussen pleegouders en pleegkind. Het decreet pleegzorg voorziet in een decretale regelgeving maar bevat meerdere tekortkomingen. Zowel de CD&V als de NVA hebben een wetsvoorstel ingediend om zo gehoor te geven aan de tekortkomingen en een betere bescherming aan pleegouders te geven.

Stiefouders kunnen zich op geen enkele wettelijke bepaling beroepen. Een stiefouder heeft geen enkele van de bevoegdheden van het ouderlijk gezag. Dit geeft vaak aanleiding tot problemen omdat de stiefouder vaak mee instaat voor de opvoeding en het grootbrengen van de kinderen terwijl er aan stiefouders geen opvoedingsrecht toekomt. In 2014 zijn er twee wetsvoorstellen ingediend omtrent de invoering van zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek.

Het monistisch model van ouderlijk gezag in België is niet langer houdbaar. Het biedt geen oplossing voor de beschermwaardige relaties tussen personen die niet verantwoordelijk zijn voor de verwekking van het kind, en dat kind. Een gemengd dualistisch model of een gecorrigeerd monistisch model kunnen als alternatief gelden. Een andere mogelijkheid naar de toekomst toe zou meeroudergezag zijn. Dit moet wel gerelativeerd worden want meeroudergezag kan een bijkomende bron van conflicten vormen. Tevens doet het afbreuk aan de rechten van de juridische ouders. Het is belangrijk om de voor-en nadelen ten opzichte van elkaar af te wegen en een doordachte keuze te maken naar de toekomst toe.

Dankwoord

Vele mensen hebben meegeholpen aan de totstandkoming van deze thesis. Ik wil graag van de gelegenheid gebruik maken om hen te bedanken voor hun steun, inzet en vertrouwen.

Eerst en vooral wil ik een woord van dank richten tot mijn promotor Prof. Dr. Charlotte Declerck en co- promotor Prof. Dr. Alexander De Becker, voor hun deskundig advies en begeleiding tijdens het schrijven van de scriptie. Zij boden mij de kans om deze interessante materie te behandelen. Hun inzicht en deskundige kennis hebben een duidelijke meerwaarde betekend.

Daarnaast wil ik ook nog de Heer Eric Moncarey van het Departement Onderwijs en Vorming bedanken voor zijn medewerking en informatie bij het schrijven van deze masterscriptie.

Mijn ouders kan ik niet genoeg bedanken voor alle steun, zowel moreel als financieel, gedurende de voorbije jaren. Zij gaven mij de nodige kracht om mijn rechtenopleiding te vervolledigen.

Ten slotte wil ik ook mijn vriend bedanken voor de steun en het luisterend oor dat hij mij heeft geboden, alsook voor het nalezen van de teksten.

Ellen Jakubka

Inhoudstafel

Deel I.	Inleiding.....	11
Deel II.	Afbakening van het onderzoeksvoorwerp	13
Hoofdstuk I.	Familiale gezagsrelaties.....	13
Afdeling I.	Juridische familiale gezagsrelaties.....	13
§1.	Ouderlijk gezag	13
I.	Algemeen	13
II.	Inhoud van het gezag	14
III.	De titularissen van het ouderlijk gezag	16
IV.	De uitoefening van het ouderlijk gezag.....	17
V.	Begin en einde van het ouderlijk gezag	18
§2.	Voogdijgezag	18
I.	Algemeen	18
II.	Voogdijstructuur.....	19
A.	Algemeen	19
B.	De familiale instanties	20
i.	De voogd.....	20
ii.	De toeziende voogd	21
iii.	De voogd en toeziende voogd <i>ad hoc</i>	21
C.	De overheidsinstanties	22
i.	De vrederechter	22
ii.	Het Openbaar Ministerie	22
D.	Bestanddelen van het voogdijgezag	22
E.	De uitoefening van het voogdijgezag.....	23
F.	Het einde van de voogdij.....	23
§3.	Pleegvoogdij	24
I.	Algemeen	24
II.	Grondvoorwaarden	25
III.	Vormvoorwaarden	25
IV.	Gevolgen van de pleegvoogdij.....	25
V.	Einde van de pleegvoogdij	26

Hoofdstuk II.	Feitelijke familiale gezagsrelaties	26
Afdeling I.	Pleegouders.....	26
§1.	Situering	26
§2.	Regelgeving	26
§3.	Definiëring pleegzorg/pleegouders	28
§4.	Vormen van pleegzorg	28
§5.	De bevoegdheden van de pleegzorger	29
Afdeling II.	Stiefouders.....	30
§1.	Verduidelijking begrip stiefouders	30
§2.	Afwezigheid van een wettelijke regeling	30
Hoofdstuk III.	De handelingsonbekwaamheid van de minderjarige	31
Hoofdstuk IV.	De schoolomgeving	32
Afdeling I.	Actieve en passieve onderwijsvrijheid	32
Afdeling II.	Toelichting van de verschillende onderwijsnetten	32
Afdeling III.	Private en publieke onderwijsinstellingen	33
§1.	Contracteren met een private of een publieke onderwijsinstelling	33
§2.	Openbaarheid van bestuur in het onderwijs	35
I.	Toepassingsgebied.....	35
A.	Wettelijke grondslag	35
B.	Bestuursinstantie.....	35
C.	Bestuursdocument.....	38
D.	Informatie van persoonlijke aard	38
II.	Openbaarmaking van een bestuursdocument	39
A.	Recht van openbaarheid	39
B.	De actieve openbaarheid van bestuur.....	39
C.	De passieve openbaarheid van bestuur	40
D.	Beperkingen op de openbaarheid.....	40
E.	De aanvraag	41
F.	Aantonen van belang	42
G.	Betekenis van het Openbaarheidsdecreet in het licht van het verstrekken van informatie in het onderwijs	42

Deel III. De concrete toepassing van de doorwerking van feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties in de schoolomgeving	43
Hoofdstuk I. Inleiding	43
Hoofdstuk II. Omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden	43
Afdeling I. Situering	43
Afdeling II. Titularissen van het ouderlijk gezag	44
§1. Ouders	44
§3. Voogden	45
§4. Pleegvoogdij	45
§5. Feitelijke bewaring	46
Afdeling III. Recht van opvoeding	46
Afdeling IV. Recht van toezicht	47
Afdeling V. Betwistingen	48
Hoofdstuk III. Inschrijving	49
Afdeling I. Ouderlijk gezag	49
§1. Wie mag de minderjarige inschrijven?	49
§2. Inspraak van de kinderen over de schoolkeuze	50
§3. Discussie over de inschrijving	51
I. Betwisting in verband met de religieuze opvoeding van het kind	52
II. Betwistingen in verband met de schoolkeuze en de inschrijving van het kind	53
Hoofdstuk IV. Informatie	57
Afdeling I. De rol van het decreet betreffende de rechtspositie van leerlingen en het participatiedecreet in het kader van informatie	57
Afdeling II. Het recht op informatie bekeken vanuit feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties	59
§1. Ouderlijk gezag	59
§2. Voogdijgezag	60
§3. Pleegvoogdij	61
§4. Pleegouders	61
§5. Stiefouders	62
Hoofdstuk V. Participatie	62
Afdeling I. Het Participatiedecreet	62
§1. Situering	62

§2. De pedagogische raad, leerlingenraad en ouderraad	63
I. De pedagogische raad	63
II. De leerlingenraad	63
III. De ouderraad	64
IV. Gemeenschappelijke bepalingen betreffende de drie raden	64
§3. De schoolraad	65
I. Situering	65
II. De schoolraad in het gesubsidieerd onderwijs	65
A. Oprichting van de schoolraad	65
B. De samenstelling	65
C. Advies- en overlegbevoegdheden	66
D. Informatierecht, informatieplicht en communicatie tussen schoolbestuur en schoolraad	67
E. Werking van de schoolraad	67
F. De geschillenregeling	67
III. De schoolraad in het Gemeenschapsonderwijs	68
A. Samenstelling	68
B. Onverenigbaarheden	68
C. Bevoegdheden en werking	68
D. Het Participatiedecreet is niet van toepassing	69
Afdeling II. De concrete toepassing van het Participatiedecreet op de feitelijke en juridische familiale gezagsrelatie	70
§1. Ouderlijk gezag	70
§4. Voogdijgezag	70
§5. Pleegvoogdij	71
§6. Pleegouders	71
§7. Stiefouders	72
Deel IV. De lege ferenda	75
Afdeling I. Regeerakkoord 2014	75
Afdeling II. Feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties: toekomstmuziek	76
§1. Algemeen	76
§2. Ouderlijk gezag	77
§3. Voogdij	79

§4. Pleegvoogdij	79
§5. Pleegouders	80
§6. Stiefouders	83
I. Situatie in België	83
II. Situatie in Nederland	87
Deel V. Besluit	89
Bibliografie	

Masterscriptie “De doorwerking van feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties in de schoolomgeving”

DEEL I. INLEIDING

1. De laatste decennia stellen we een toenemende verscheidenheid vast aan gezinsvormen waarbinnen kinderen opgroeien. Het klassieke kerngezin van gehuwde vader en moeder met hun biologische eigen kinderen maakt meer en meer plaats voor andere, nieuwe gezinsvormen: ongehuwd samenwonen, eenoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, holebigezinnen, adoptie- en pleeggezinnen. De opmars van de niet-traditionele gezinnen is vooral te wijten aan het toenemend aantal echtscheidingen. Vooral voor kinderen kan een scheiding zeer ingrijpende gevolgen hebben. Er komen nieuwe afspraken, gewoontes en regelingen. Wanneer de ouders niet samenleven is het niet altijd evident om de opvoeding van de kinderen ‘als ouders’ verder te zetten en in elke situatie het belang van de kinderen na te streven.

2. Ook voor scholen is het niet eenvoudig om altijd op de meest gepaste manier om te gaan met de verschillende gezinsvormen. Onderwijsinstellingen hebben beperkte regelgeving voorhanden waarop zij beroep kunnen doen. Het grootste deel van de onderwijswetgeving wordt op federaal niveau geregeld en is gelijklopend in Wallonië en Vlaanderen voor de verschillende onderwijskoepels. In deze masterscriptie richten we ons specifiek op Vlaanderen. In het kader van de juridische familiale gezagsrelaties waaronder ouderlijk gezag, voogdijgezag en pleegvoogdij, richten we ons op de artikelen 371 e.v. van het burgerlijk wetboek. Binnen het kader van de feitelijke familiale gezagsrelaties kennen we de pleegouders en stiefouders. Hierover is er momenteel geen regelgeving te raadplegen in het burgerlijk wetboek.

3. Daarnaast stellen we vast dat de wetgeving nog niet voldoende aangepast is aan de verschillende samenlevingsrelaties. Het onderwijs probeert tegemoet te komen aan het fenomeen van de nieuwe gezinsvormen maar heeft tot op de dag van vandaag nog geen eenvormig antwoord geformuleerd. In deze masterscriptie willen we deze problemen aankaarten, mogelijke oplossingen aanreiken en voorstellen naar het beleid toe formuleren. Scholen worden steeds vaker geconfronteerd met kinderen van gescheiden ouders. De focus wordt dan ook gelegd op de nieuw samengestelde gezinnen omdat hier regelmatig problemen opduiken omtrent de doorwerking van feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties. Het toepassingsgebied blijft beperkt tot de doorwerking hiervan in de schoolomgeving.

4. Achtereenvolgens komen aan bod, vooreerst een afbakening van het onderzoeksvoorwerp waarin de verschillende familiale gezagsrelaties zullen worden toegelicht (“cf. infra deel II hoofdstuk 1”). Het burgerlijk wetboek is niet meer op maat van de diversiteit in de samenlevingsvormen waardoor er pleidooien ontstaan voor nieuwe gezagsinstituten. Verder zal er worden ingegaan op de actieve en passieve onderwijsvrijheid, de onderwijskoepels en de gevolgen van contracteren met private dan wel publieke onderwijsinstellingen (“cf. infra deel II hoofdstuk 2”). Vervolgens volgt er een concrete toepassing van de doorwerking van feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties in de schoolomgeving (“cf. infra deel III”). De nadruk wordt gelegd op het inschrijvingsrecht (“cf. infra deel III hoofdstuk 1”), het informatierecht (“cf. infra deel III hoofdstuk

2") en de participatie op school ("cf. infra deel III hoofdstuk 3"). De voornaamste gezagsrelaties zijn het ouderlijk gezag, voordijgezag, pleegvoogdij, pleegouders en stiefouders. Deze gezagsinstituten zullen doorheen dit werk verweven worden met de verschillende aspecten uit de schoolomgeving. Deze masterscriptie kadert binnen het personen- en samenlevingsrecht en waar mogelijk maakt het een interferentie met het bestuursrecht. Daarnaast wordt ook een blik geworpen op de situatie in Nederland aan de hand van de functionele rechtsvergelijkende methode. Nederland heeft op verschillende vlakken in het familierecht al vernieuwingen doorgevoerd die als voorbeeld kunnen dienen voor België. Nederland beschikt dan ook over een recent vernieuwd Nederlands Burgerlijk Wetboek. Het personen-en familierecht is terug te vinden in boek 1 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek. In vele segmenten van het familierecht heeft Nederland een voortrekkersrol vervuld. De veranderingen in de samenleving die men in Nederland ondervindt, lopen parallel met die van België waardoor het dan ook aangewezen kan zijn om een vergelijking te maken tussen beide rechtssystemen. Uiteindelijk zal deze masterscriptie worden afgesloten met de lege ferenda ("cf. infra deel IV") en een besluit waarin de belangrijkste bevindingen nogmaals kort worden toegelicht ("cf. infra deel V").

DEEL II. AFBAKENING VAN HET ONDERZOEKSVOORWERP

HOOFDSTUK I. FAMILIALE GEZAGSRELATIES

Afdeling I. Juridische familiale gezagsrelaties

§1. Ouderlijk gezag

I. Algemeen

5. Gezag is de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de persoon van anderen en deze beslissing zo nodig met machtsuitoefening te handhaven.¹ Een kind staat onder gezag tot aan zijn meerderjarigheid of ontvoogding (art. 372 BW). Ouderlijk gezag is een privaatrechtelijk gezagsinstituut en omvat een geheel van verschillende bevoegdheden die de ouders kunnen laten gelden t.a.v. hun minderjarige kinderen.²

6. Onder titel IX van het Burgerlijk Wetboek, meer bepaald de artikelen 271 e.v., vinden we de wettelijke regeling omtrent ouderlijk gezag in België terug. Sinds de wet van 13 april 1995 over de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag geldt als basisprincipe gezagsco-ouderschap ingeval van gescheiden of niet- samenlevende ouders.³ Gezag en huwelijk werden door deze wet volledig van elkaar losgekoppeld. Wanneer de ouders samenleven, oefenen zij het ouderlijk gezag over het kind gezamenlijk uit (artikel 373 BW). Enkel de juridische ouders oefenen het ouderlijk gezag uit. Samenlevend of niet, gehuwd of niet, ouders oefenen in beginsel steeds samen het ouderlijk gezag uit. Dit wil zeggen dat de ouders beslissingen aangaande de opvoeding van de kinderen altijd samen nemen en dat beide ouders betrokken blijven bij de opvoeding van hun kinderen.

7. In de praktijk is het niet altijd haalbaar om voor elke handeling toestemming aan beide ouders te vragen. Daarom wordt een ouder die alleen handelt voor sommige handelingen, door de wet geacht te handelen met instemming van de andere ouder. Dit is niet het geval voor beslissingen omtrent de staat van de persoon van de minderjarige.⁴ Voor de gevallen waarin de ouders niet meer samenleven wordt een verblijfsregeling uitgewerkt.⁵

8. Natuurlijk bestaan er uitzonderingen op het principe van co-ouderschap. De rechter kan bij niet-samenwonende ouders het ouderlijk gezag uitsluitend toekennen aan één van beide ouders. Men spreekt dan over exclusief ouderlijk gezag. De ouder die het ouderlijk gezag niet uitoefent, behoudt een recht op informatie over en een recht van toezicht op de opvoeding van het kind.⁶ Dit recht omvat twee aspecten: rechtstreeks toezicht uitoefenen op de eigenlijke opvoeding van het kind en toezicht uitoefenen op de andere ouder inzake de manier waarop deze het kind opvoedt resp. diens goederen beheert.⁷ Om het recht van toezicht te kunnen verwezenlijken, heeft de ouder het recht om zowel bij de andere ouders als bij derden (vb. onderwijsinstellingen, schooldirecties) alle

¹ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 401.

² P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 312.

³ Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, BS 24 mei 1995, 14184.

⁴ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 403.

⁵ Art. 374 §2 BW.

⁶ Art. 374 §1, vierde lid en art. 376, vierde lid BW.

⁷ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 318.

nuttige informatie in te winnen omtrent de opvoeding van de minderjarige⁸, resp. het beheer over diens goederen.⁹ Enkel in het geval van ontzetting uit het ouderlijk gezag, verliest de ouder deze rechten. Van deze mogelijkheid wordt enkel in uitzonderlijke omstandigheden gebruik gemaakt.

9. Een tussenoplossing bestaat erin dat de familierechtbank oplegt welke opvoedingsbeslissingen met instemming van beide ouders moeten genomen worden. Men spreekt dan over een gemengde regeling. Deze regeling is enkel mogelijk indien de ouders niet samenleven en heeft enkel betrekking op opvoedingsbeslissingen.¹⁰

II. Inhoud van het gezag

10. Het ouderlijk gezag kan verder worden onderverdeeld in:

- het *beslissingsrecht* over de burgerlijke staat van het kind;
- het *opvoedingsrecht*;
- het *recht op persoonlijk contact*;
- het *bewind* over de goederen van het kind voor de ouder die het gezag uitoefent en het recht op informatie hierover voor de ouder die het gezag niet uitoefent;
- het *genotsrecht* op de goederen van het kind.¹¹

11. Het beslissingsrecht over de staat van de persoon van het kind komt aan beide ouders toe op grond van hun hoedanigheid als ouder. Beslissingen hierover moeten in de regel steeds samen genomen worden doordat deze rechten ook toekomen aan de ouder die het gezag niet uitoefent. Er geldt hier geen vermoeden van instemming van de andere ouder. De voornaamste bevoegdheden met betrekking tot vaststelling of de wijziging van de staat van de persoon van het kind zijn: de vereiste instemming met het huwelijk (art.148 BW), de vordering tot nietigverklaring van het huwelijk (art.191 BW), de instemming met de erkenning door de andere ouder (art. 329*bis* §2 BW), het recht om toe te stemmen tot de adoptie (art. 348-3 BW), het recht om toe te stemmen tot de pleegvoogdij (art. 475*bis* BW), het recht om de ontvoogding te vorderen (art. 477 BW), enz.¹² Deze bevoegdheden zijn aan bijzondere regels onderworpen. Er is steeds een overheidscontrole op de uitoefening ervan.¹³

12. Het opvoedingsrecht is het recht om fundamentele beslissingen te nemen over de opvoeding. De wet noemt uitdrukkelijk enkele belangrijke beslissingen betreffende gezondheid, opvoeding, opleiding, ontspanning en de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes (art. 374 § 1, tweede lid BW). Door art. 203 §1 BW vallen beslissingen over het toezicht en de ontplooiing hier ook onder. Het gaat dan over de keuze een kind al dan niet godsdienstig op te voeden of de schoolkeuze. Het opvoedingsrecht komt uitsluitend toe aan de juridische ouders die het ouderlijk gezag uitoefenen.¹⁴

---

⁸ Art. 7.1 en 9.1 IVRK

⁹ Art. 374 §1, vierde lid *in fine* BW.

¹⁰ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 408.

¹¹ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 264.

¹² F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 403.

¹³ F. SWENNEN, *ibid.*, 404.

¹⁴ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 404.

13. De gezamenlijke uitoefening van de bevoegdheden inzake de persoon en de goederen is een mooi principe maar het zorgt voor problemen bij de toepassing ervan in de praktijk. Het is voor de behoeften van het rechtsverkeer ondenkbaar dat bij elk optreden van één van de ouders de tussenkomst van beide ouders vereist. Daarnaast bestond de vrees dat met een wettelijk systeem van gezamenlijke uitoefening, derden met het oog op de rechtsgeldigheid van het optreden, systematisch de tussenkomst van beide ouders zouden eisen, zodat er gevaar bestond voor inflexibiliteit. Daarom geldt voor beslissingen genomen door de éne ouder een weerlegbaar vermoeden van instemming van de andere ouder t.a.v. derden te goeder trouw, zowel in het geval de ouders samen leven als in het geval ze niet (meer) samen leven (art. 373 tweede lid en art. 376, tweede lid BW).¹⁵ Het vermoeden kan worden ingeroepen door derden te goeder trouw. Dit kunnen zowel private personen zijn als overheidsadministraties. Het vermoeden geldt logischer wijze niet in de onderlinge verhouding tussen de ouders zelf. Dit vermoeden geldt voor alle handelingen die verband houden met het gezag over de persoon en met het beheer over de goederen, zonder dat er een verschil wordt gemaakt of het een gebruikelijke dan wel niet gebruikelijke handeling gaat. Het vermoeden geldt m.a.w. ook voor belangrijke handelingen die een blijvende invloed kunnen hebben op de toekomst van het kind.¹⁶

14. Het gaat over een weerlegbaar vermoeden d.w.z. dat het vermoeden slechts geldt voor zover de derde die met één van de ouders gehandeld heeft of de beslissing maar van één van de ouders heeft ontvangen ter goeder trouw was. Een derde is alleen te goeder trouw, indien hij geen kennis had en redelijkerwijze ook niet kon hebben van het feit dat de andere ouder niet akkoord was met het handelen van de optredende ouder. Er wordt een toetsing aan de zorgvuldigheidsnorm gedaan. De bewijslast ligt bij degene die wenst op te komen tegen het vermoeden en moet het ontbreken van de goede trouw in hoofde van de derde aantonen.¹⁷

15. Op grond van de tekst van de wet (art. 375, tweede lid BW) geldt het vermoeden niet voor de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de ouders. Wanneer de ouders wegens de handelingsonbekwaamheid van de minderjarige dienen op te treden als zijn vertegenwoordigers, dan dienen zij dit in beginsel samen te doen zonder dat derden zich kunnen beroepen op de goede trouw, indien één van de ouder alleen optreedt.¹⁸

16. Ouders die titularis zijn van het ouderlijk gezag, maar dit niet uitoefenen, krijgen een recht op persoonlijk contact en informatie. Het bewaringsrecht kan verder onderverdeeld worden in de materiële bewaring (het kind bij zich hebben en dagdagelijkse beslissingen nemen) en het recht van materiële bewaring (het recht om het kind terug te vragen aan wie het bij zich heeft). Anderzijds via een recht op persoonlijk contact voor de ouder die het gezag niet uitoefent en dit gekoppeld aan een recht op informatie over het kind.¹⁹

---

¹⁵ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 356-357.

¹⁶ P. SENAËVE, *ibid.*, 356-357.

¹⁷ P. SENAËVE, *ibid.*, 356-357.

¹⁸ P. SENAËVE, *ibid.*, 356-357.

¹⁹ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 264.

17. De familierechtbank kan het ouderlijk gezag uitsluitend opdragen aan één van beide ouders, indien de ouders niet samenleven en er niet in slagen om overeenstemming te bereiken over de organisatie van de huisvesting van het kind of over de belangrijke beslissingen betreffende de opvoeding, opleiding, enz. (art. 374 §1, tweede lid BW). De familierechtbank kan ook bepalen welke beslissingen m.b.t. de opvoeding alleen met instemming van beide ouders genomen moeten worden. Hij bepaalt de wijze waarop de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, persoonlijk contact met het kind onderhoudt (art. 374 §1, vierde lid BW).²⁰

18. Het bewind omvat het recht om de goederen van het kind te beheren en het kind te vertegenwoordigen.²¹ Ouders die het ouderlijk gezag uitoefenen zijn automatisch beheerder en hebben ook het genotsrecht over in principe alle goederen van het kind, maar hier bestaan uitzonderingen op.²² Er is geen genot van de goederen die de kinderen door afzonderlijke arbeid en nijverheid verwerven (art. 387 BW), de goederen die aan de kinderen worden geschonken of vermaakt worden onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de ouders daarvan het genot niet zullen hebben (art. 387 BW), de goederen die de kinderen in eigen hoofde erven in geval van onwaardigheid van hun ouder. Er is geen enkel genot voor de ouder die erfonwaardig is ten opzichte van het kind. Het genot komt neer op een soort vruchtgebruik en hangt nauw samen met de andere ouderlijke rechten en plichten.

III. De titularissen van het ouderlijk gezag

19. In België bestaat een monistisch systeem. Het ouderlijk gezag komt enkel en volledig toe aan twee ouders in oorspronkelijke of adoptieve afstamming, die het als regel ook gezamenlijk uitoefenen. Het ouderlijk gezag is een doelgebonden bevoegdheid. De gezagsuitoefening over kinderen heeft als doel het kind op te voeden tot een zelfstandige volwassene. In de wet is zij georganiseerd als recht en plicht voor de ouders van het kind.²³

20. Het ouderlijk gezag is een gevolg van, hetzij van een wettelijk vastgestelde gewone afstammingsband, hetzij van een adoptieve afstammingsband tussen een man resp. een vrouw en een kind of twee mannen en een kind of twee vrouwen en een kind.²⁴

21. Het Grondwettelijk hof oordeelde dat er sprake is van een verschil in behandeling wanneer er geen toelaatbare verantwoording voorhanden is, ingeval dat een kind waarvan de afstammingsband maar langs één zijde vaststaat, maar toch op een duurzame wijze samenleeft met een derde die met de andere ouder een gezin vormt, anders zou worden behandeld dan een kind die t.a.v. beide ouders een vastgestelde afstammingsband heeft. Volgens het Grondwettelijk Hof is het aan de wetgever om verder te preciseren in welke vorm, onder welke voorwaarden en volgens welke procedure het ouderlijk gezag uitgebreid kan worden tot andere personen die geen

---

²⁰ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 344.

²¹ Art. 376 BW.

²² F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 405.

²³ Art. 371-375 en 405 BW.

²⁴ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Acco, Leuven, 2013, 322.

afstammingsband met het kind hebben. Hierdoor kunnen art. 371 tot 387*bis* BW niet als discriminerend worden beschouwd.²⁵

22. Wanneer het kind twee ouders heeft, dan zijn beide ouders titularis van alle bevoegdheden van het ouderlijk gezag (ongeacht of ze nog samenleven of niet). In het geval dat het kind slechts één ouder heeft door overlijden of de afstamming niet is vastgesteld ten aanzien van één van de ouders of vermoedelijk afwezig is dan wel in de voortdurende onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven of wilsonbekwaam is, oefent de andere dat gezag alleen uit (art. 375, eerste lid BW).²⁶ Ouders zijn geen titularis meer van het ouderlijk gezag na ontzetting ervan. Dit is een jeugdbeschermingsmaatregel waarbij de ouder als sanctie zijn prerogatieven van het ouderlijk gezag verliest.²⁷

IV. De uitoefening van het ouderlijk gezag

23. Er zijn drie te onderscheiden hypothesen betreffende de uitoefening van het ouderlijk gezag:

- 1) De ouders leven samen
- 2) De ouders leven niet (meer) samen of zijn gescheiden
- 3) Slechts één ouder of één van de ouders is niet in staat tot geldige wilsuiving

24. Sinds de wet van 13 april 1995 oefenen de ouders het ouderlijk gezag in de regel gezamenlijk uit, ook al zijn ze niet (meer) gehuwd of leven ze niet (meer) samen.²⁸ Ingeval er één ouder onbekend, overleden of wilsonbekwaam is, dan oefent de andere ouder het ouderlijk gezag alleen uit.²⁹ Indien er geen ouders meer zijn, dan spreekt men van voogdij (*infra*: 18, nr. 30).³⁰

25. Zoals reeds eerder aangehaald in deze scriptie, zou het onwerkzaam zijn indien de ouders telkens samen zouden moeten optreden wanneer er een beslissing omtrent de opvoeding van hun kind wordt genomen. De wet voorziet daarom een vermoeden van instemming van de andere ouder, ingeval de ene alleen optreedt. Dit is een vermoeden dat enkel geldt ten aanzien van derden ter goede trouw.³¹

26. Wanneer de ouders het niet eens zijn met elkaar over de uitoefening van het ouderlijk gezag, dan kan de zaak aanhangig gemaakt worden voor de familierechtbank. Deze kan dan één van de ouders machtigen om één of meer uitdrukkelijk bepaalde handelingen alleen te stellen.³² De familierechtbank kan ook zelf een beslissing nemen wanneer dit in het belang van het kind is.

27. Ook indien de ouders niet (meer) samenleven blijft de basisregel van toepassing, namelijk de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag. Beide ouders zijn gezamenlijk bevoegd om het ouderlijk gezag uit te oefenen en er geldt een vermoeden van instemming. Toch kan de familierechtbank in dit geval het ouderlijk gezag geheel of gedeeltelijk exclusief opdragen aan één van de niet (meer) samenlevende ouders of de overeenkomst daartoe homologeren. Belangrijk om

²⁵ Arbitragehof 8 oktober 2003, nr. 134/2003, RW 2003-04, 1016, noot T. ROBERT en noot V. VERLINDEN; *EJ* 2003, 135-139, noot P. SENAËVE.

²⁶ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Acco, Leuven, 2011, 363.

²⁷ P. SENAËVE, *ibid.*, 361.

²⁸ Art. 373, eerste lid BW en art. 374 §1, eerste lid BW.

²⁹ Art. 375 BW.

³⁰ Art. 375, tweede lid BW en art. 389 BW.

³¹ Art. 373, tweede lid BW en 374 §1, eerste lid BW.

³² Art. 373, derde en vierde lid BW.

op te merken is dat deze mogelijkheid niet bestaat bij samenlevende ouders.³³ De exclusieve gezagsuitoefening is heel uitzonderlijk in België en terecht. Voor het uitspreken van exclusief gezag kunnen er verschillende redenen zijn. In de context van het onderwijsrecht gaat het vaak over ouders die geen overeenkomst bereiken over belangrijke opvoedingskwesties. Het kan ook zijn dat de ouders wel eensgezind zijn, maar dat dit niet in het belang van het kind is. Ook in dit geval kan de familierechtbank het exclusief ouderlijk gezag uitspreken.³⁴ Daarnaast is het voor de familierechtbank ook mogelijk om uitdrukkelijk te bepalen dat bepaalde aspecten van het opvoedingsrecht uitzonderlijk toch nog samen door de ouders moeten worden genomen.³⁵ De ouder die het ouderlijk gezag niet uitoefent, beschikt wel nog altijd over een beslissingsrecht over de staat van de persoon, een recht op persoonlijk contact en een recht van toezicht op de opvoeding door de andere ouder. Dit betekent dat de ene ouder bij de andere ouder en derden informatie kan inwinnen.³⁶

V. Begin en einde van het ouderlijk gezag

28. Het ouderlijk gezag neemt een aanvang eens de afstamming van het kind ten aanzien van de ouder wettelijk gevestigd is. Dit wil zeggen van zodra de oorspronkelijke of adoptieve afstammingsband uitwerking heeft en dit ten vroegste vanaf de geboorte.³⁷

29. Het ouderlijke gezag eindigt bij de meerderjarigheid van het kind³⁸, bij het overlijden van beide ouders (of de enige overblijvende ouder), bij de voortdurende onmogelijkheid van beide ouders (of van de enige overblijvende ouder) om het ouderlijk gezag uit te oefenen en ingeval de volledige ontzetting van het ouderlijk gezag wordt uitgesproken als sanctie tegen de ouder(s) in het kader van de jeugdbeschermingswet.³⁹

Daarnaast komt er ook een einde aan bepaalde bevoegdheden van het ouderlijk gezag in geval van ontvoogding⁴⁰, gedeeltelijke ontzetting uit het ouderlijk gezag, pleegvoogdij⁴¹ en bij de toekenning van de materiële bewaring aan een derde.

§2. Voogdijgezag

I. Algemeen

30. Zoals het ouderlijk gezag, is ook het voogdijgezag een privaatrechtelijk gezagsinstituut. Sommige personen worden onder het gezag geplaatst van een geheel van organen en personen dat men de voogdij noemt. Enerzijds is er de gemeenrechtelijke voogdij⁴² en anderzijds de provoogdij.⁴³ Deze laatste is de voogdij die door de jeugdrechtbank wordt georganiseerd na ontzetting van de ouder(s) uit hun ouderlijk gezag.

³³ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 407-408.

³⁴ Art. 374 §1 tweede lid BW.

³⁵ Brussel 5 december 2007, *Act. Dr. Fam.* 2008, 13, *JLMB* 2008, 1360.

³⁶ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 407-408.

³⁷ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 347-49.

³⁸ Art. 372 BW.

³⁹ Art. 32-35 Wet op de jeugdbescherming.

⁴⁰ Art. 372 BW.

⁴¹ Art. 475bis-475septies BW.

⁴² Art. 405 § 1 eerste lid BW.

⁴³ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 410-411.

31. Het grootste verschil met ouderlijk gezag is, dat bij het gemeenrechtelijk voordijgezag de bevoegdheden toegekend worden aan één persoon, de voogd, en dat daarnaast ook nog een toezienende voogd wordt aangesteld.⁴⁴ Het toezicht op de titularis van het voordijgezag, de voogd, is verregaander en strenger dan op de titularis(sen) van het ouderlijk gezag. Voordijgezag kan worden ingericht ten aanzien van sommige minderjarigen. Bij gebrek aan beschikbare ouders komt het gezag toe aan de voogd. Dit kan het geval zijn, indien een minderjarige geen ouders meer heeft, als de ouders wettelijk onbekend zijn of als de ouder(s) in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het gezag uit te oefenen. Dit is terug te vinden in art. 389 BW. Enkel de ouderlijke bevoegdheden, en dus niet de ouderlijke verplichtingen, worden vervangen door voordijgezag. Het voordijgezag is m.a.w. een substituut-instelling voor de ouderlijke bevoegdheden.⁴⁵ De verplichting tot onderhoud, opvoeding en opleiding is een louter ouderlijke plicht en rust niet op de voogd, noch op een ander voordijorgaan.

32. De bevoegdheden die aan de voogd en toezienende voogd worden toegekend zijn doelgebonden bevoegdheden die uitsluitend ten behoeve van de minderjarige, wiens bescherming ermee beoogd wordt, worden uitgeoefend. In dit opzicht vormen de voordijbevoegdheden voor de organen aan wie ze zijn toegekend, evenzeer verplichtingen.⁴⁶

II. Voogdijstructuur

A. Algemeen

33. De structuur van de voogdij is veel ingewikkelder dan die van het ouderlijk gezag. Terwijl bij het ouderlijk gezag de ouder(s) titularis van de bevoegdheden (en verplichtingen) is (zijn), en enkel de familierechtbank optreedt als controle instantie, komen bij iedere voogdij meerdere organen tussen als controle instantie en is de controle ook veel uitgebreider.

34. Art. 389 BW bepaalt wanneer de voogdij ontstaat.⁴⁷ Het ontstaan van de voogdij is een rechtsfeit dat er aanleiding toe geeft de voogdij te organiseren. Het ontstaan van de voogdij is niet het openvallen ervan. Tijdens de bestaande voogdij kan het voorkomen dat één van de voordijorganen moet worden vervangen. Die bepaalde voogdijfunctie wordt terug vacant en moet opnieuw worden ingevuld, dit heet het openvallen van de voogdij. De persoon die onder voogdij staat noemt men de pupil.⁴⁸

35. Bij de voordijorganen kan een onderscheid gemaakt worden tussen familiale instanties en overheidsinstanties. De nadruk in deze scriptie wordt gelegd op het gezag over de persoon en niet op het beheer van de goederen. De taak van de voogd, toezienende voogd en de vrederechter zal dan ook enkel besproken worden in het kader van het gezag over de persoon.

---

⁴⁴ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 371.

⁴⁵ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 373-74.

⁴⁶ P. SENAËVE, *ibid.*, 373-74.

⁴⁷ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 289.

⁴⁸ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 466.

B. De familiale instanties

i. De voogd

36. De voogd heeft de bevoegdheden over de persoon en de goederen van de minderjarige. De wet omschrijft twee wijze van aanduiding van de voogd. Enerzijds is er de testamentaire voogd (art. 392 BW) en anderzijds de datieve voogd (art. 393 BW). De testamentaire voogd wordt door de wetgever gebruikt (art. 1234 Ger. W.), maar bevat slechts het *quod plerumque fit*. Er kunnen zich twee hypothesen voordoen. Vooreerst kan de ouder die het laatste het ouderlijk gezag uitoefent een voogd aanwijzen, hetzij bij testament, hetzij door een verklaring voor de vrederechter of de notaris. Daarnaast kunnen beide ouders ook een voogd aanduiden door middel van een gezamenlijke verklaring af te leggen voor de vrederechter of de notaris.

37. De datieve voogd wordt aangeduid door de vrederechter van zodra deze kennis heeft van het openvallen van de voogdij. Bij voorkeur stelt de vrederechter een lid van de naaste familie aan, maar dit is niet verplicht. De vrederechter benoemt vervolgens de voogd nadat hij zich verzekerd heeft van diens aanvaarding van zijn aanstelling. Bij het openvallen van de voogdij wordt de persoon die is aangewezen als voogd, niet automatisch voogd. Deze persoon moet eerst de voogdijopdracht aanvaarden voor het vredegerecht. Indien deze persoon de voogdijaanwijzing aanvaardt, dan wordt deze beslissing gehomologeerd door de vrederechter. De rechter kan de homologatie ook weigeren, indien de belangen van het kind geschaad kunnen worden.⁴⁹

38. Voordat men de aanwijzing van de testamentaire voogd kan homologeren of voordat de vrederechter zelf een voogd kan benoemen, moet de vrederechter verplicht een aantal personen op roepen om te horen. Dit zijn onder meer de minderjarige zelf vanaf 12 jaar, de grootouders, de meerderjarige broers en zussen en de ooms en tantes van de minderjarige.⁵⁰

39. De kenmerken van de voogdij zijn enkelvoudigheid, het vrijwillig, persoonlijk en onbezoldigd karakter. In beginsel is er maar één voogd per onder voogdij geplaatst kind. Indien het belang van de minderjarige zulks wegens uitzonderlijke omstandigheden vereist, kan de vrederechter de voogdij splitsen door een voogd over de persoon en een voogd over de goederen te benoemen (art. 395 §1, eerste lid BW).⁵¹ Rechtshandelingen en beslissingen die zowel betrekking hebben op de persoon als op de goederen van de minderjarige, mogen alleen met instemming van beide voogden genomen worden. Ten opzichte van derden die te goeder trouw zijn, wordt elke voogd geacht te handelen met instemming van de andere voogd, wanneer hij alleen een handeling stelt die met de voogdij verband houdt, behoudens de bij wet bepaalde uitzonderingen (art. 395 §2 BW). Niemand is verplicht een voogdijopdracht te aanvaarden (art. 396, eerste lid BW). Indien de voogd wettige redenen aanvoert, kan de vrederechter hem in de loop van de voogdij ontlasten van zijn opdracht (art. 396, tweede lid BW). Indien niemand de uitoefening van de voogdij wil aanvaarden, worden de artikelen 63 tot 68 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn toegepast.⁵² De voogdij is een persoonlijke last die

⁴⁹ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 408-409.

⁵⁰ C. DE BUSSCHERE, "Het nieuwe Belgische recht inzake voogdij over minderjarigen: enkele aspecten en enkele beschouwingen", *T.Not.* 2001, 350-454.

⁵¹ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 292.

⁵² De organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS* 5 augustus 1976, 9876.

niet overgaat op de erfgenamen van de voogd (art. 400 BW). Binnen bepaalde grenzen kan de voogd zich wel laten bijstaan na een uitdrukkelijke machtiging door de vrederechter (art. 405 §1, vierde lid BW). De voogdijopdracht wordt in beginsel onbezoldigd waargenomen. De voogd kan wel aanspraak maken op een vergoeding van zijn kosten. Indien het om een bijzonder omvangrijke opdracht zou gaan, kan de vrederechter uitzonderlijk wel een bezoldiging aan de voogd toekennen.⁵³

40. De voogd draagt zorg voor de persoon van de minderjarige die hij opvoedt overeenkomstig de beginselen waarvoor de ouders eventueel hebben gekozen (art. 405 § 1 eerste lid BW). De voogd beschikt over het recht van bewaring en het recht van zorg. Ook de belangrijke beslissingen i.v.m. de opvoeding van de minderjarige worden door de voogd genomen. De beginselen die de ouders gekozen hebben, dienen wel te worden geëerbiedigd. De voogd moet zorgen voor een zekere continuïteit in de opvoeding van de pupil. De voogd staat niet met zijn eigen vermogen in voor de kosten van onderhoud, opvoeding en opleiding van het kind. De onderhoudsplicht van art. 203 §1 BW blijft beperkt tot ouders en binnen zekere grenzen de overlevende stiefouder (hier in de betekenis van de echtgenoot van een ouder) resp. wettelijk samenwonende na het overlijden van de ouder-echtgenoot of de ouder-wettelijk samenwonende partner (art. 1477 BW en art. 221, eerste lid BW).⁵⁴

ii. De toeziende voogd

41. Naast de voogd wordt er ook altijd een toeziende voogd aangesteld door de vrederechter (art. 402 BW). Hierdoor is de toeziende voogd steeds datief. De toeziende voogd vervult bij de inrichting van de voogdij enkel een aanvullende en controlerende taak. Zo houdt de toeziende voogd toezicht op de voogd. Indien hij vaststelt dat de voogd tekort schiet in de opvoeding van de minderjarige of omtrent het beheer van de goederen, dan brengt hij de vrederechter hiervan op de hoogte (art. 403 BW). In bepaalde gevallen kan er door de toeziende voogd ook bijstand verleend worden aan de voogd, wanneer deze optreedt als wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige (art. 409 §2 BW). De toeziende voogd kan de voogd vervangen en vertegenwoordigt de minderjarige telkens als deze laatste zijn belangen tegengesteld zijn aan die van de voogd (art. 404, eerste lid BW). In uitzonderlijke gevallen kan de toeziende voogd ook de minderjarige vertegenwoordigen in een procedure tegen de voogd.

iii. De voogd en toeziende voogd *ad hoc*

42. In uitzonderlijke gevallen kan de vrederechter ook een voogd *ad hoc* benoemen voor het stellen van welbepaalde materiële rechtshandelingen of proceshandelingen in naam van de minderjarige en dit op verzoek van iedere belanghebbende of ambtshalve. Met de woorden "in uitzonderlijke gevallen" bedoelt men de gevallen waarin zowel de belangen van de voogd als die van de toeziende voogd strijdig zijn met die van de minderjarige doordat ze tegenover elkaar staan als contracterende of gedingvoerende partijen (art. 404, eerste lid BW).

---

⁵³ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 411.

⁵⁴ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 352-353.

C. De overheidsinstanties

i. De vrederechter

43. De vrederechter vervult een heel belangrijke taak bij de voogdij en is het centrale voogdijorgaan. De vrederechter heeft een belangrijk organisatorische functie en controlerende functie.⁵⁵ Hij homologeert de aanduiding van een testamentaire voogd (art. 392-393 BW) of benoemt de voogd en de toeziende voogd (art. 402, eerste lid BW). Voor veel rechtshandelingen moet de vrederechter machtiging verlenen aan de voogd. Daarnaast heeft de vrederechter ook nog een algemene controletaak ten aanzien van de voogd. Zo moet de vrederechter de voogd bijzondere machtiging verlenen om bijvoorbeeld een lening aan te gaan, een schenking onder bijzondere titel te aanvaarden, een onroerend goed aan te kopen enz. (art. 410 BW). Voor iedere onder voogdij gestelde minderjarige wordt er op de griffie van het vrederegerecht een individueel procesdossier aangelegd, ook wel het voogdij dossier genoemd (art. 413).

44. Het voogdijforum is in principe onveranderlijk. Dit wil zeggen dat de voogdij in beginsel in het eerste vrederegerecht gevestigd blijft, ook al verandert de minderjarige daarna van woon- of verblijfplaats. De voogdijrechter is op deze manier beter in staat de voogdij grondig en volledig te kennen. Uitzonderlijk kan de voogdijrechter het voogdijforum in het belang van het kind en op verzoek van de voogd of ambtshalve overbrengen naar de woon- of verblijfplaats van de voogd (art. 390 BW).⁵⁶

ii. Het Openbaar Ministerie

45. Het Openbaar Ministerie kan bij de vrederechter een verzoek indienen om de voogd te ontzetten (art. 399 BW). De minderjarige kan zich ook tot de procureur des Konings wenden in geval van betwisting met de voogd of toeziende voogd (art. 405 §2 BW). Daarnaast heeft het openbaar ministerie ook een controlebevoegdheid en kan zij hoger beroep aantekenen tegen een beslissing van de vrederechter of een vordering instellen om een beslissing inzake voogdij te laten wijzigen.

D. Bestanddelen van het voogdijgezag

46. Het voogdijgezag kan inhoudelijk als volgt worden opgedeeld:

- gezag over de persoon van de pupil (art. 405 §1, eerste lid BW)
- beheer over de goederen (art. 405 §1, derde lid BW), aan het beheer van de goederen is ook de vertegenwoordigingsbevoegdheid gekoppeld (art. 405 §1, tweede lid BW)
- bevoegdheden i.v.m. de staat van de persoon van de minderjarige, bijvoorbeeld verzoek tot gerechtelijke ontvoogding (art. 478 BW), toestemming tot adoptie van de minderjarige pupil (art. 348-5), enz.

---

⁵⁵ A.-C. VAN GYSEL, *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 558.

⁵⁶ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 295.

Uitzonderlijk vervalt, in een stelsel van voogdijgezag, de bevoegdheid i.v.m. de staat, namelijk inzake instemming tot het huwelijk. Gezien het hybride karakter van de regeling waaraan ook bij de voogdij de bevoegdheid inzake de staat van de persoon onderworpen is, worden zij niet meer verder behandeld in deze scriptie.⁵⁷ In het stelsel van voogdij is er geen sprake van een wettelijk vruchtgenot. Dit bestaat enkel in het ouderlijk gezag.⁵⁸

E. De uitoefening van het voogdijgezag

47. In de meeste gevallen waarin de voogdij over een minderjarige openvalt, stelt de wet een kennisgeving voorop aan de vrederechter. Dit is bijvoorbeeld het geval in art. 50 BW en art. 1236bis §3, tweede lid BW. De vrederechter benoemt, ingeval van een datieve voogdij, de voogd of homologeert, ingeval van een testamentaire voogdij, de aangewezen voogd en stelt in elk geval de toeziende voogd aan.⁵⁹ Van zodra de voogdij is opengevallen of de voogdij vacant is geworden kan de vrederechter dringende maatregelen bevelen, nog alvorens de voogd benoemd is (art. 391, eerste lid BW). De aanwijzing van de voogd maakt geen einde aan deze dringende en voorlopige maatregelen (art. 391, tweede lid BW). Art. 391 BW kan ook toegepast worden, indien er gronden aanwezig zijn om de voogd te vervangen (art. 401, eerste lid BW).

48. De voogd heeft verschillende taken bij de aanvang van de voogdij. Indien een verzegeling van het vermogen van de pupil is gebeurd, behoort de voogd onmiddellijk na zijn aanstelling de ontzegeling te vorderen. Daarnaast moet de voogd binnen één maand na de kennisgeving een boedelbeschrijving met waardeschatting opstellen van de roerende en onroerende goederen (art. 406 §1, eerste lid BW). De voogd moet een beslissing nemen omtrent het al dan niet aanvaarden van de nalatenschap waartoe de minderjarige geroepen is ingeval van overlijden van zijn ouder(s). Hiertoe heeft de voogd wel een voorafgaande machtiging van de vrederechter nodig.⁶⁰ Een aanvaarding kan enkel onder voorrecht van boedelbeschrijving gebeuren (art. 410, §1, 5° BW). Tot waarborg van zijn bestuur over de goederen van de pupil en met het oog op de vergoeding van mogelijke schade berokkend aan de pupil ten gevolge van fouten en tekortkomingen, moet de voogd bij het begin van zijn voogdij waarborgen geven. De vrederechter bepaalt deze waarborgen samen met zijn andere basisbeschikkingen (art. 407 §1 BW).

F. Het einde van de voogdij

49. Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds het geval waarin het voogdijgezag een einde neemt en anderzijds het geval waarin er een einde komt aan de voogdijopdracht van een bepaalde voogd, maar de voogdij zelf blijft doorgaan.⁶¹

Het voogdijgezag neemt een einde bij de meerderjarigheid van de pupil, bij de ontvoogding van de pupil, bij het overlijden van de pupil, bij de adoptie van de pupil, in geval van een rechterlijke beslissing dat één van de ouders resp. enige ouder niet langer in de voortdurende onmogelijkheid

---

⁵⁷ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 383.

⁵⁸ P. SENAËVE, *ibid.*, 384.

⁵⁹ P. SENAËVE, *ibid.*, 385.

⁶⁰ Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 296.

⁶¹ Y.-H. LELEU, *ibid.*, 300.

is om zijn ouderlijk gezag uit te oefenen, bij het totstandkomen van een afstammingsband t.a.v. een pupil zonder ouders.⁶²

De voogdij van de voogd in functie neemt een einde ingeval de voogd sterft, ontslag neemt of ontzet wordt. Hij wordt dan meteen vervangen door een nieuwe voogd.

50. De voogd heeft de verplichting om jaarlijks bij de vrederechter en bij de toeziende voogd verslag uit te brengen over de opvoeding en de opvang van de minderjarige, alsook over de maatregelen die hij heeft genomen voor de ontplooiing van de minderjarige. De wet bepaalt niet dat de vrederechter er zijn goedkeuring aan moet geven. De vrederechter kan wel de voogd ontzetten, indien de opvoeding en de opvang van de minderjarige getuigt van onverschilligheid. Dit kan de vrederechter zelfs ambtshalve (art. 399 BW).

51. De voogd moet jaarlijks de afrekening van zijn beheer over de goederen neerleggen op de griffie van het vredegerecht (art. 413 BW). Deze rekening wordt ook overhandigd aan de toeziende voogd en aan de minderjarige indien hij 15 jaar is. De vrederechter kan, ambtshalve of op verzoek van de toeziende voogd, de voogd oproepen om toelichting bij het beheer te verschaffen.⁶³

52. De voogd dient bij het einde van zijn voogdij geen eindverslag op te maken over de wijze waarop hij de zorg en opvoeding over de pupil heeft waargenomen. De voogd moet daarentegen wel een eindverslag opmaken inzake het beheer over de goederen van de pupil. Bij het einde van de voogdij moet rekenschap worden afgelegd over het bestuur van het vermogen van de pupil. De voogd moet dan een slotrekening opstellen. Een slotrekening is een schriftelijke balans van alle ontvangsten en uitgaven die in het kader van de voogdijopdracht gedaan zijn. Deze verplichting geldt zowel indien het voogdijgezag zelf een einde neemt, als ingeval de voogdijopdracht van een bepaalde voogd wordt beëindigd (art. 414).⁶⁴ Enkel in geval van betwisting geschiedt de rekening en verantwoording via gerechtelijke weg, overeenkomstig de artikelen 1358 e.v. Ger.W.

§3. Pleegvoogdij

I. Algemeen

53. Ouderlijk gezag en voogdijgezag zijn de gewone gezagsinstellingen m.b.t. minderjarigen. Het gaat dan over ouderlijk gezag ingeval de minderjarige twee ouders of één ouder heeft en het voogdijgezag als hij geen ouders (meer) heeft. Het Belgische recht kent enkel ouderlijk gezag toe aan personen met een juridisch vastgestelde afstammingsband ten aanzien van het kind.⁶⁵ Bepaalde bevoegdheden van het ouderlijk gezag kunnen overgedragen worden door middel van de rechtsfiguur van de pleegvoogdij. De pleegvoogdij is een buitengewoon gezagsinstituut m.b.t. de minderjarige.⁶⁶ De wettelijke grondslag vindt men in de artikelen 475bis tot 475septies BW.

⁶² P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 392.

⁶³ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 393.

⁶⁴ P. SENAËVE, *ibid.*, 393.

⁶⁵ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 105.

⁶⁶ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 395.

54. Pleegvoogdij is een gezagsinstelling over een minderjarige waarbij een persoon, op contractuele basis, de belangrijkste ouderlijke verplichtingen op zich neemt en meteen ook sommige, doch niet alle prerogatieven van het ouderlijk gezag of van het voogdijgezag verwerft (art. 475*bis* BW). Aan de basis ligt een liefdadigheidscontract⁶⁷ waarbij de pleegvoogd zich ten kosteloze titel verbindt in te staan voor het onderhoud en de opvoeding van het pleegkind om het aldus in staat te stellen in zijn eigen behoeften te voorzien.⁶⁸

55. Pleegvoogdij is m.a.w. een instituut van vrijwillige overdracht van prerogatieven van het ouderlijk gezag tijdens het leven van de ouder(s) op contractuele basis. Een gedwongen pleegvoogdij bestaat niet.⁶⁹

II. Grondvoorwaarden

56. De pleegvoogd moet minstens vijfentwintig jaar oud zijn, het pleegkind moet minderjarig zijn en mag niet ontvoegd zijn en de toestemming is vereist van de pleegvoogd, zijn echtgenoot en van de personen die moeten toestemmen in de adoptie van de minderjarige. Dit laatste betekent dus ook het kind vanaf 12 jaar (art. 475*bis* BW). Op te merken valt dat de grondvoorwaarden van de pleegvoogdij geïnspireerd zijn op het adoptierecht van 1969. In 2003 is er een hervorming van het adoptierecht doorgevoerd op het federaal niveau maar de wetgever heeft de kans op een eenvormige modernisering gemist volgens de auteur F. Swennen.⁷⁰ Hierdoor is het gezagsinstituut van de pleegvoogdij verouderd en stilaan in onbruik geraakt.

III. Vormvoorwaarden

57. De vrederechter of de notaris dient een authentieke akte op te maken die achteraf bekrachtigd moet worden door de familierechtbank (art. 475*ter* BW). Bij de procedure is er niet gedacht aan de gevolgen van de hervorming van het adoptierecht. Zo zal de minderjarige moeten instemmen met de adoptie vanaf de leeftijd van 12 jaar en niet de leeftijd van 15 jaar, zoals nog steeds wordt vermeld in art. 475*ter*, derde lid BW.

IV. Gevolgen van de pleegvoogdij

58. De pleegvoogd verbindt zich er toe om het pleegkind te onderhouden, op te voeden en in staat te stellen om de kost te verdienen (art. 475*bis* BW). De pleegvoogd oefent over de persoon van het pleegkind het recht van bewaring uit, voor zover het zijn gewone verblijfplaats bij hem heeft (art. 475*quater* BW). Daarnaast blijven de rechten en plichten die voortvloeien uit het ouderlijk gezag of de voogdij verder bestaan.⁷¹

59. De pleegvoogd beheert ook de goederen van zijn pleegkind zonder de uitgaven voor onderhoud en opvoeding te mogen aanrekenen op de inkomsten van het kind en legt hierover verantwoording af (art. 475*septies* BW). De ouders en de pleegvoogd hebben in geen enkel geval het genot van de goederen van de minderjarige (art. 475*quater* BW).

---

⁶⁷ F. LAURENT, *Principes de droit civil, IV*, Brussel/Paris, Bruylant/Christophe, 1878, nr. 237.

⁶⁸ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 411.

⁶⁹ A. DE WOLF EN F. APS, "Rechtsbescherming bij materiële bewaring van een kind door een derde", *EJ* 2004, 54-64.

⁷⁰ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 412.

⁷¹ F. SWENNEN, *ibid.*, 412.

V. Einde van de pleegvoogdij

60. In principe eindigt de pleegvoogdij bij de meerderjarigheid van het pleegkind. De pleegvoogd kan veroordeeld worden tot een schadevergoeding ingeval het pleegkind bij zijn meerderjarigheid niet in staat is de kost te verdienen. De schadevergoeding bestaat uit het geven van hulpmiddelen die geschikt zijn om het pleegkind een beroep te verschaffen (art. 475*quinquies* BW). Daarnaast eindigt de pleegvoogdij ook bij het overlijden van de pleegvoogd. Art. 475*quinquies* BW vermeldt ook als beëindigingsgronden het overlijden, de ontvoogding en adoptie van het pleegkind. Ten slotte kan de familierechtbank de pleegvoogdij ook gerechtelijk beëindigen (art. 475*sexies* BW).⁷²

HOOFDSTUK II. FEITELIJKE FAMILIALE GEZAGSRELATIES

61. Tot de feitelijk familiale gezagsrelaties behoren de pleeg- en stiefouders die in dit hoofdstuk achtereenvolgens worden besproken. Het belang van het kind zal de sluitsteen zijn bij de beoordeling van hun aanspraken dat bepaalt of, en in welke mate en op welke manier zij doelgebonden rechten kunnen uitoefenen.⁷³ Het gaat om een toepassing van de artikelen 3, eerste lid en art. 9, eerste lid IVRK.

Afdeling I. Pleegouders

§1. Situering

62. In België zijn er 7500 pleegouders. Zij zorgen voor 10.000 kinderen, jongeren of volwassenen door hen een warme thuis te bieden of door hen te helpen zo zelfstandig mogelijk te leven. Dit wordt gedaan op vrijwillige basis en ontvangen daarvoor een forfaitaire onkostenvergoeding. Art. 16 van het decreet pleegzorg hanteert een uniforme regeling inzake de onkostenvergoeding. Pleegouders vangen in hun gezin kinderen op die door een ernstig probleem niet in het eigen gezin of zelfstandig kunnen wonen. Pleegouderschap is geen georganiseerde rechtsinstelling in het burgerlijk recht.⁷⁴ In sommige regelgeving spreekt men ook van pleegzorg.

§2. Regelgeving

63. De aanbeveling nr. R(87) 6 betreffende pleeggezinnen die op 20 maart 1987 door het Comité van ministers van de Raad van Europa werd goedgekeurd, vormt één van de eerste belangrijke mijlpalen in de totstandkoming van regelgeving ten voordele van kinderen, die het verblijf in het gezin waartoe ze behoren, moeten missen.

64. De gemeenschappen die de bevoegdheid in deze materie samen met de federale staat delen, verzorgen de voornaamste regelgeving m.b.t. de dagdagelijkse en concrete invulling van pleegouderschap. De Vlaamse, Franse en Duitstalige gemeenschap hebben de bevoegdheid⁷⁵ om via decretale regelgeving of daarvan afgeleide regelgeving inzake persoonsgebonden aangelegenheden, wat het gezondheidsbeleid betreft enerzijds, onder meer op het vlak van de zorgverlening en gezondheidsopvoeding, en anderzijds wat de bijstand aan personen betreft, meer

⁷² K. ADRIAENSSENS, "Art. 475bis BW-475septies", in *Comm. Pers* 1991, Antwerpen, Kluwer, losbl., 28.

⁷³ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 268.

⁷⁴ F. SWENNEN, *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 413.

⁷⁵ Art. 5 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980, BS 15 augustus 1980, 9434.

bepaald op het gebied van het gezinsbeleid en de jeugdbescherming. De federale overheid blijft voorlopig wel residuair bevoegd, zolang artikel 35 GW niet voorziet in de omschrijving van de federaal uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheden. Dit heeft als gevolg dat de geldende rechtsregels betreffende pleegouderschap zowel aanwezig zijn op federaal niveau als het niveau van de gemeenschappen. Er is sprake van versnippering van het normerend landschap. Pleegouderschap of pleegzorg is een instituut dat niet georganiseerd is in het Burgerlijk Wetboek.⁷⁶

65. Sinds het Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van de pleegzorg⁷⁷ is er eindelijk een basisregeling gekomen. Het decreet hertekent het pleegzorglandschap in Vlaanderen volledig. De Vlaamse regering keurde op 5 juli 2013 het ontwerpbesluit van de Vlaamse regering houdende de organisatie van pleegzorg principieel goed. Op 1 januari 2014 trad het decreet Pleegzorg in werking⁷⁸. Het decreet maakt werk van één kwaliteitsvol pleegzorgkader en financieringssysteem. De nadruk ligt hierbij op alle doelgroepen, kinderen, jongeren en volwassenen en problematieken. De decreetgever beoogt een actieve participatie van de ouders, de pleeggezinnen en de pleegkinderen. In iedere provincie zal voortaan één dienst voor pleegzorg vergund worden, met een grote verscheidenheid inzake pleegzorgaanbod. Het pleegzorgaanbod kan ook gecombineerd worden met andere vormen van hulp buiten de pleegzorg.

66. Vroeger was pleegzorg opgedeeld binnen Kind & Gezin, Jongerenwelzijn, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en Psychiatrie. Nu kent de pleegzorg slechts één centrale administratie die verantwoordelijk is voor de gang van zaken. Men spreekt daarom ook wel eens van een intersectoraal decreet pleegzorg, dat op de eerste plaats harmonisering nastreeft (vb. op vlak onkostenvergoeding, subsidiëring, enz.). De organisatie en opvolging vindt plaats in het agentschap Jongerenwelzijn.⁷⁹

67. Van belang om op te merken is dat pleegzorgers ook bestaan in het kader van de integrale jeugdhulp.⁸⁰ Art. 2, 46° van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp omschrijft een pleegzorger als *"de meerderjarige natuurlijke personen die één of meer pleegkinderen in hun eigen gezin opvangen"*.

De jeugdrechter neemt kennis van verontrustende situaties op vordering van het Openbaar Ministerie om gerechtelijke maatregelen op te leggen aan de betrokken minderjarigen, aan hun ouders, en in voorkomend geval aan hun opvoedingsverantwoordelijken.⁸¹ De jeugdrechter kan de minderjarige toevertrouwen aan een kandidaat-pleegzorger of pleegzorger als vermeld in artikel 14, § 1 of § 3, van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg voor ten hoogste drie jaar.⁸²

---

⁷⁶ K. VAN PUT, "Topics in het Personen-en familierecht" in *Bijzondere opleiding jeugdrecht 2013-2014*, Brussel, Orde van Vlaamse Balies en Kluwer, 2014, 346.

⁷⁷ Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van de pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012, 48243.

⁷⁸ Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van de pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012, 48243.

⁷⁹ K. VAN PUT, "Topics in het Personen-en familierecht" in *Bijzondere opleiding jeugdrecht 2013-2014*, Brussel, Orde van Vlaamse Balies en Kluwer, 2014, 349.

⁸⁰ Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013, 65154 (afgekort: decreet betreffende de integrale jeugdhulp).

⁸¹ Art. 47 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

⁸² Art. 48 §1, 10° van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp.

Opvoedingsverantwoordelijken zijn volgens art. 2, 42° van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp andere natuurlijke personen dan de ouders die de minderjarige op duurzame wijze in feite onder hun bewaring hebben of bij wie de minderjarige geplaatst is door bemiddeling of ten laste van de openbare overheid.

§3. Definiëring pleegzorg/pleegouders

68. Het decreet pleegzorg voorziet vanaf nu in een aantal vaste begrippen. Pleegzorg en pleegouderschap hebben dezelfde draagwijdte en worden regelmatig door elkaar gebruikt. Het eindrapport statuut pleegouders Vlaanderen gebruikt als werkdefinitie voor pleegzorg: *“Het onverplicht tijdelijk opnemen door een natuurlijk persoon of personen, van een ander persoon in hun eigen gezin, binnen een hulpverleningskader, zonder het ouderlijk gezag of voogdijgezag aan te tasten”*.⁸³

Art. 2, 11° van het decreet pleegzorg bevat volgende definitie voor pleegzorg: *“Zorg waarbij een pleegzorger vrijwillig, onder begeleiding van een dienst voor pleegzorg en tegen een onkostenvergoeding, één of meerdere pleegkinderen en/of pleeggasten opvangt”*.

69. Bij pleegzorg wordt er in principe niet geraakt aan de ouderlijke rechten in het gezin van oorsprong. Pleegzorg biedt samengevat een aanvullend of soms een vervangend sociaal netwerk of vervangende gezinscontext aan een pleegkind.⁸⁴

70. Art. 14 van het decreet pleegzorg bepaalt de voorwaarden waaraan voldaan moet worden, indien men zich kandidaat wil stellen. De overheid wil dat de screeningsprocedure in de toekomst uniform en duidelijk is. Alle kandidaat-pleegouders hebben nu een attest nodig. Voor dat attest te verkrijgen moeten er eerst drie voorwaarden worden vervuld. Je mag niet strafrechtelijk veroordeeld zijn voor feiten die onverzoenbaar zijn met pleegzorg. Je moet voldoende draagkracht hebben en de pleegzorg moet gedragen worden door het hele gezin.⁸⁵

§4. Vormen van pleegzorg

71. Art. 3 van het decreet pleegzorg duidt de vier vormen van pleegzorg aan bestaande uit ondersteunende pleegzorg, perspectiefzoekende pleegzorg, perspectiefbiedende pleegzorg en behandelingspleegzorg. Het belang van pleegkind staat centraal. Met het decreet Pleegzorg is men gaan differentiëren in functie van het doel.

De eerste vorm is de ondersteunende pleegzorg. Dit kan eveneens een tijdelijke maatregel zijn. Bijvoorbeeld een kwetsbare ouder die geen beroep kan doen op een eigen sociaal netwerk en plots naar het ziekenhuis moet, kan zijn kind tijdelijk toevertrouwen aan een pleeggezin. Een tweede vorm is de perspectiefzoekende pleegzorg. Het doel hiervan is dat het pleegkind zo snel mogelijk weer naar huis kan. Dit is echter niet altijd mogelijk en daarom voorziet men in een derde vorm,

⁸³ Pleegzorg Vlaanderen, Eindrapport statuut pleegouders, 25, https://wvg.vlaanderen.be/applicaties/kenniscentrum/pdf/2009_rapport-sociaalenfiscaalstatuutvandepleegouder1.pdf en <https://wvg.vlaanderen.be/applicaties/kenniscentrum/themas/kindengezin/rapport.asp?id=123> (geraadpleegd 28 april 2015).

⁸⁴ K. VAN PUT, "Topics in het Personen-en familierecht" in *Bijzondere opleiding jeugdrecht 2013-2014*, Brussel, Orde van Vlaamse Balies en Kluwer, 2014, 350.

⁸⁵ S. VAN DEN BROECK, "Een nieuw decreet hervormt de pleegzorg. Het belang van het kind", *dossier pleegzorg anno 2014*, te raadplegen via www.weliswaar.be/114, 14-16.

namelijk de perspectiefbiedende pleegzorg. Als alle middelen uitgeput zijn en het niet langer mogelijk is om het kind thuis te houden met behulp van intensieve contextbegeleiding, in dat geval krijgt het voor lange tijd onderdak in een ander gezin. Een stabiel leefklimaat voor de kinderen is belangrijk. Als vierde en tevens laatste vorm is er de behandelingspleegzorg. Dit kan een extra behandelings- of trainingspakket zijn dat aan de perspectiefzoekende of perspectiefbiedende pleegzorg wordt toegevoegd.⁸⁶

72. Pleegzorg kan variëren in duur: crisisopvang voor enkele dagen, kortdurende pleegzorg al dan niet onderbroken voor enkele weken of maanden, pleegzorg voor enkele jaren of voor langere tijd. Door het divers en flexibel aanbod binnen de pleegzorg ontstaan er de laatste jaren nieuwe vormen van pleegzorg, zoals het steungezin, het weekend- of vakantiegezin, om ouders te ondersteunen in hun draagkracht en meer ingrijpende maatregelen te vermijden. Deze vorm wordt ook wel deeltijdse pleegzorg genoemd.

73. Pleegzorg kan vrijwillig zijn of opgelegd worden. Bij gezinsondersteunende pleegzorg stappen ouders of één ouder zelf of met de hulp van anderen naar een dienst voor pleegzorg die daarvoor erkend is. Er is geen toestemming of tussenkomst van een administratie of overheid nodig. Pleegzorg kan ook opgelegd worden maar dit kan alleen door een jeugdrechter. Pleegzorg kan ook verschillen naargelang de band die de pleegouders hebben met het pleegkind. Pleegzorg waarbij de pleegouders zorgen voor een familielid noemt men familiale pleegzorg. Pleegzorg waarbij de pleegouders zorgen voor iemand uit hun omgeving noemt men sociale netwerkpleegzorg. In geval de pleegouders op voorhand hun pleegkind niet kennen, spreekt men van bestandspleegzorg. Diensten voor pleegzorg zoeken een pleeggezin uit hun bestand.⁸⁷

§5. De bevoegdheden van de pleegzorger

74. In rechte hebben de pleegouders geen zeggenschap over het pleegkind want bij pleegzorg blijft het ouderlijk gezag berusten bij de juridische ouders. De pleegouders nemen dit ouderlijk gezag niet over. Het ouderlijk gezag is een doelgebonden bevoegdheid met het oog op de groei van het kind naar zelfstandigheid. Dit wil ook zeggen dat de ouders hun gezag moeten uitoefenen met het belang van het kind voor ogen. Pleegzorg is altijd een driehoeksrelatie tussen ouders, pleegkind en pleegouders. De begeleidende dienst zal een belangrijke rol spelen in het bemiddelen tussen de betrokken partijen. Juridisch gezien hebben pleegouders enkel de feitelijke materiële bewaring over het kind. Pleegouders hebben in de praktijk wel zeggenschap over het dagelijkse leven: hygiëne, kleding, het uur waarop het kind thuis moet komen, gaat slapen, enz. Het toezicht over deze zaken kan alleen worden uitgeoefend door iemand die rechtstreeks contact heeft met het kind.⁸⁸

---

⁸⁶ S. VAN DEN BROECK, "Een nieuw decreet hervormt de pleegzorg. Het belang van het kind", *dossier pleegzorg anno 2014*, te raadplegen via www.weliswaar.be/114, 14-16.

⁸⁷ K. VAN PUT, "Topics in het Personen-en familierecht" in *Bijzondere opleiding jeugdrecht 2013-2014*, Brussel, Orde van Vlaamse Balies en Kluwer, 2014, 354.

⁸⁸ S. VAN DEN BROECK, "Een nieuw decreet hervormt de pleegzorg. Het belang van het kind", *dossier pleegzorg anno 2014*, te raadplegen via www.weliswaar.be/114, 14-16.

75. Pleegouders hebben dus enkel de feitelijke materiële bewaring over het kind, zodat ze ten allen tijde gehouden zijn tot afgifte van het kind wanneer de ouder (met ouderlijk gezag) afgifte van het kind eist. Het is betwist in de rechtspraak of pleegouders deze afgifte kunnen weigeren op grond van de bewaring die zij hebben/hadden over het kind in kwestie. Volgens het Hof van Cassatie kan het voorkomen dat de afgifte van het kind kan worden geweigerd, indien dit in het belang van het kind is. Het ging in deze zaak over een moeder die de afgifte eiste van haar kind, dat sinds de geboorte bij de pleegouders verbleef.⁸⁹

76. Pleegouders moeten in hun keuzes zoveel mogelijk rekening houden met wat het kind zelf aangeeft in zijn groei naar zelfstandigheid, met de keuzes van de juridische ouders en met de specifieke pleegsituatie. Als het bijvoorbeeld gaat over ondersteunende pleegzorg dan zal de feitelijke impact op kledij bijvoorbeeld heel wat minder zijn dan bij een perspectiefbiedende pleegzorg. Bij deze laatste wordt in principe de continuïteit in de opvoeding door het pleeggezin geboden. Wettelijk gezien heeft de pleegouder geen beslissingsrecht maar als de pleegzorg kans op slagen wil hebben, dan is het belangrijk dat de beslissingen in het belang van het kind door alle betrokkenen onderschreven worden. Wanneer de positie van pleegouders voortdurend ondermijnd zou worden dan zou de pleegzorg onmogelijk gemaakt worden en dit kan niet de bedoeling zijn. Dit geldt ook in de omgekeerde richting, namelijk wanneer de juridische ouders zouden worden genegeerd. Pleegzorg zal altijd blijven balanceren in functie van de ontwikkelingskansen van de minderjarige. Hierin spelen de ouders een voorname rol, ze maken immers wezenlijk deel uit van de identiteit van het kind.⁹⁰ Bij de beoordeling van het belang van het kind wordt er rekening gehouden met volgende overwegingen: het mogelijk verbreken van de affectieve band van de pleegouders en de discontinuïteit in de opvoeding.⁹¹

Afdeling II. Stiefouders

§1. Verduidelijking begrip stiefouders

77. Er is geen wettelijke definitie van het begrip "stiefouders". In de praktijk worden als stiefouders beschouwd: de echtgenoot, de geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder. Omwille van de negatieve connotatie wordt ook wel gesproken van plusouders. Tussen een stiefouder en een kind bestaat er geen afstammingsband.⁹²

§2. Afwezigheid van een wettelijke regeling

78. Een stiefouder heeft geen enkele van de bevoegdheden van het ouderlijk gezag, ook niet na het overlijden van de echtgenoot-ouder van de kinderen, evenmin als de langstlevende wettelijke samenwonende partner sterft.⁹³ Dit zorgt vaak voor problemen omdat de stiefouder vaak mee

⁸⁹ Cass. 19 december 1975, *RCJB* 1977, 193.

⁹⁰ A. VAN LOOVEREN EN M. BERGMANS, *101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 60-62.

⁹¹ A. DE WOLF, "Rechtsbescherming bij materiële bewaring van een kind door een derde", *EJ* 2004, 56.

⁹² PROVINCIALE BEGELEIDINGSGROEP "Kind&(echt)scheiding", *Kinderen in een (echt)scheidingssituatie: de sociaaljuridische aspecten. Brochure voor scholen, CLB 's en buitenschoolse kinderopvang*, Hasselt, Rita De Boeck, adviseur, 2de directie Welzijn, 2007, 42.

⁹³ P. SENAËVE, *Compendium van het personen-en familierecht*, Acco, Leuven, 2013, 323.

instaat voor de opvoeding en het grootbrengen van de kinderen terwijl er aan stiefouders geen opvoedingsrecht toekomt.⁹⁴

79. Enkel indien de stiefouder het kind zou adopteren, wordt hij of zij de juridische ouder van het adoptiekind. Als gevolg hiervan zal de stiefouder wel het ouderlijk gezag kunnen uitoefenen. Adoptie is een verregaande maatregel en is enkel mogelijk, indien aan de wettelijk gestelde voorwaarden is voldaan en de nodige toestemming is gegeven.

80. Wanneer het samenwonen of het huwelijk van de stiefouder met de wettige ouder beëindigd wordt, kan de stiefouder een recht op persoonlijk contact met het stiefkind aanvragen bij de familierechtbank, indien deze het bestaan van een bijzondere affectieve band kan aantonen. Zelfs indien er een bijzondere affectieve band aanwezig is, kan de rechter toch het recht op persoonlijk contact weigeren, indien dit in het belang van het kind zou zijn (art. 375*bis* BW). Het persoonlijk contact omvat op de eerste plaats elke rechtstreekse betrekking tussen de contactgerechtigde en het kind inlevende lijve, in de verblijfplaats van één van hen of op een andere plaats, ongeacht de duur. Daarnaast is er ook onrechtstreeks contact mogelijk via elk gesproken, geschreven of visuele communicatievorm.⁹⁵ Onder artikel 2, a, iii, *Convention sur les relations personnelles concernant les enfants*⁹⁶ wordt ten slotte ook informatieverstrekking over het kind aan een derde en andersom soms uitdrukkelijk onder contact begrepen.⁹⁷ Vaak is informatieverstrekking de eerste stap naar de uitbouw van een persoonlijk contact.⁹⁸

81. Er is zijn reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend tot invoering van een medebeslissingsrecht voor stiefouders. Later in deze scriptie wordt hier dieper op ingegaan (*infra*: 85, nr. 270).

HOOFDSTUK III. DE HANDELINGSONBEKWAAMHEID VAN DE MINDERJARIGE

82. Deze scriptie legt de focus op minderjarigen. Volgens artikel 388 BW is dit een persoon jonger dan 18 jaar. De minderjarige geniet van een beschermingsstatuut. De minderjarige is rechtsbekwaam maar handelingsonbekwaam (art. 1124 BW). Dit wil zeggen dat hij titularis is van rechten en plichten maar hij kan deze rechten en plichten niet zelfstandig uitoefenen.⁹⁹

83. Als gevolg van zijn handelingsonbekwaamheid moet de minderjarige vertegenwoordigd worden door zijn wettelijke vertegenwoordigers (ouders of voogd) voor het stellen van rechtshandelingen of om in rechte op te treden. De laatste jaren is er veel discussie over het beschermingsstatuut van de minderjarige. Steeds meer rechtsgeleerden stellen zich de vraag of het nog wel over een terechte juridische discriminatie gaat. Er is een maatschappelijke evolutie waar te nemen waarbij men steeds meer en meer aanvaardt dat de minderjarige reeds bekwaam kan zijn om (bepaalde) handelingen te stellen voor ze de meerderjarigheid bereikt hebben. Als criterium kijken ze hier naar het feit of de minderjarige voldoende in staat is om te oordelen wat in zijn belang is en om de

⁹⁴ L. ACKAERT, e.a. (red.), *Kinderen en scheiding (dossier)*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 25.

⁹⁵ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 297.

⁹⁶ X., *Convention sur les relations personnelles concernant les enfants*, www.conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Html/192.htm (geraadpleegd op 28 april 2015).

⁹⁷ K. JACOBS, "Het omgangsrecht in België en Nederland", *TPR* 1996, 846.

⁹⁸ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (EDS.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 306-307.

⁹⁹ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 396.

gevolgen van zijn daden in te schatten. Het is gebaseerd op een objectief en een subjectief criterium, namelijk de leeftijd en de maturiteit.

84. Het gevolg van deze handelingsonbekwaamheid is dat de minderjarigen onder het gezag staan van hun wettelijke vertegenwoordigers tot aan hun meerderjarigheid of tot hun ontvoogding. Een minderjarige staat normaal onder het ouderlijk gezag van zijn juridische ouders tot aan zijn meerderjarigheid. Wanneer beide ouders overleden zijn, onbekend zijn of niet in staat zijn hun ouderlijk gezag uit te oefenen, valt de minderjarige onder het voogdijgezag van een voogd. Uitzonderlijk kan een minderjarige vanaf 15 jaar ontvoogd worden, waardoor hij gedeeltelijk handelingsbekwaam wordt.

85. De minderjarige is in uitzonderlijke gevallen wel handelingsbekwaam. Dit is het geval voor het stellen van dagdagelijkse handelingen.¹⁰⁰ Daarnaast zijn er ook uitzonderingen m.b.t. de persoon van de minderjarige (vb. persoonlijkheids- en grondrechten, rechten als patiënt,..) en m.b.t. de goederen van de minderjarige (vb. bankverrichtingen,..).¹⁰¹

HOOFDSTUK IV. DE SCHOOLOMGEVING

Afdeling I. Actieve en passieve onderwijsvrijheid

86. Art. 24 van de huidige Belgische Grondwet bevat het principe van de *vrijheid van onderwijs*. Hierdoor heeft elke natuurlijke persoon of rechtspersoon het recht om onderwijs te geven en daarvoor instellingen op te richten zonder enige beperking van de overheid. Dit wordt de actieve onderwijsvrijheid genoemd. De inrichtende macht of het schoolbestuur kan de overheid, een natuurlijk persoon of rechtspersoon zijn, die de verantwoordelijkheid voor een onderwijsinstelling op zich neemt. Wanneer een schoolbestuur officieel erkende getuigschriften of diploma's wil toekennen en subsidies van de gemeenschap wil ontvangen, dan moet ze de wettelijke en reglementaire bepalingen naleven. De Vlaamse gemeenschap heeft een aantal eisen gesteld aangaande de kwaliteit van het verstrekte onderwijs.¹⁰²

87. Naast de vrijheid om onderwijs in te richten, waarborgt de Grondwet de passieve onderwijsvrijheid, namelijk de keuzevrijheid van de ouders en de minderjarige leerling voor een school of onderwijstype die overeenstemmen met hun persoonlijke overtuiging.¹⁰³ Dit vrij keuzerecht houdt in dat de ouders niet kunnen worden gedwongen een andere onderwijsinstelling te kiezen dan die school waarvoor zij uit vrije wil voor de opvoeding van hun kind(eren) opteren.¹⁰⁴

Afdeling II. Toelichting van de verschillende onderwijsnetten

88. In het Vlaamse onderwijs kunnen drie onderwijsnetten worden onderscheiden. Deze netten worden steeds door een centraal beleidsorgaan overkoepeld.

---

¹⁰⁰ P. SENAËVE, *Compendium van het personen- en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 408.

¹⁰¹ P. SENAËVE, *ibid.*, 408.

¹⁰² KINDERRECHTSWINKELS (ed.), *De juridische positie van de minderjarige in de praktijk*, Heule-Kortrijk, UGA, 2010, 194.

¹⁰³ Kinderrechtswinkels (ed.), *De juridische positie van de minderjarige in de praktijk*, Heule-Kortrijk, UGA, 2010, 195.

¹⁰⁴ L.M. VENY, *Compendium van het Vlaamse onderwijsrecht, I. Dragende beginselen van het onderwijsbestel*, Die Keure, Brugge, 2010, 109.

89. Het *gemeenschapsonderwijs* is het onderwijs dat door de openbare instelling “Het Gemeenschapsonderwijs” (ook wel het GO! genoemd) wordt georganiseerd namens de Vlaamse Gemeenschap. In de Grondwet is opgenomen dat het Gemeenschapsonderwijs verplicht is om neutraal onderwijs in te richten. Dit betekent dat de religieuze, filosofische of ideologische overtuiging van de ouders en de leerlingen gerespecteerd moeten worden.

90. Het *gesubsidieerd officieel onderwijs* omvat het provinciaal onderwijs, georganiseerd door de provinciebesturen (overkoepeld door het POV, het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen) en het gemeentelijk of stedelijk onderwijs, georganiseerd door de gemeenten of stadsbesturen (overkoepeld door het OVSG, het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap). De onderwijsinstellingen van dit net kunnen zowel confessioneel als niet-confessioneel zijn. Ze zijn niet gebonden door de constitutionele neutraliteitsverplichting maar moeten tot het einde van de leerplicht de keuze aanbieden tussen onderricht in één der erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer.

91. Het *gesubsidieerd vrij onderwijs* betreft het op privé-initiatief, door een privé- persoon of organisatie georganiseerde onderwijs.¹⁰⁵ Het omvat enerzijds het confessioneel onderwijs (hoofdzakelijk het katholiek onderwijs maar ook protestantse, orthodoxe en islamitische scholen vallen hieronder) en anderzijds de onafhankelijke scholen die niet aan een godsdienst verbonden zijn. Deze scholen passen vaak specifieke pedagogische methoden toe (vb. Freinet, Steiner, Montessori). Het overkoepelend beleidsorgaan van het vrij katholiek onderwijs, tot op heden nog steeds het grootste onderwijsnet, is het Vlaams Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs (afgekort: VKSO).

92. Het onderwijs dat door de eerste twee netten wordt georganiseerd, wordt het officieel onderwijs genoemd. De eerste twee netten organiseren het gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd officieel onderwijs. Het onderwijs dat door het derde net wordt verstrekt, wordt het vrij onderwijs genoemd. De onderwijsinstellingen beschikken over een ruime autonomie. Netten of scholen kunnen hun eigen leerplannen en lessenroosters opstellen, mits goedkeuring door de Minister van Onderwijs. De onderwijsinstellingen zijn vrij in de keuze van hun pedagogische methoden.

Afdeling III. Private en publieke onderwijsinstellingen

§1. Contracteren met een private of een publieke onderwijsinstelling

93. De onderwijsinstellingen van het officieel onderwijs (het gemeenschapsonderwijs en de scholen van de lokale besturen) zijn organieke administratieve overheden. Tuchtmaatregelen die door deze schoolbesturen worden genomen, zijn rechtshandelingen die voor de Raad van State worden aangevochten. In het vrij gesubsidieerd onderwijs is de relatie tussen de ouders/leerling en de school hoofdzakelijk van contractuele aard, zodat het vrij onderwijs slecht voor bepaalde aspecten van zijn beslissingsbevoegdheid wordt beschouwd als functionele administratieve overheid. De bevoegdheid van de Raad van State is dienovereenkomstig beperkt. De burgerlijke rechter is bevoegd gebleven voor geschillen inzake bestuurshandelingen die geen administratieve

¹⁰⁵ X., *Kinderen en hun ouders. Welke rechten hebben minderjarigen?*, Verbruikersunie Test-Aankoop CVBA, 2013, 57.

rechtshandelingen zijn in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (zoals bepaalde beslissingen van vrije onderwijsinstellingen) en voor geschillen waarvan het werkelijk voorwerp betrekking heeft op een subjectief recht.¹⁰⁶

Er mag worden aangenomen dat het recht op onderwijs inderdaad een subjectief recht is, zodat vele onderwijsgeschillen alsnog onder de bevoegdheid van de burgerlijke (kortgeding) rechter vallen.¹⁰⁷ Veel zal afhangen van de manier waarop de vordering aanhangig wordt gemaakt. Zo oordeelde de Brusselse kortgeding rechter dat de artikelen 17 en 18 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State de rechtsmacht van de gewone rechter onverlet laten om een eenzijdige administratieve rechtshandeling te schorsen wanneer dit hem wordt gevraagd ter bescherming van subjectieve rechten, maar dat dit geschonden geacht subjectief recht dan wel uit de dagvaarding moet blijken. Verwijst de dagvaarding daarentegen enkel naar een schending van de regels van objectief recht, dan behoort het geschil tot de bevoegdheid van de Raad van State.¹⁰⁸ De burgerlijke (kortgeding)rechter vat zijn bevoegdheid inzake onderwijsgeschillen ruim op. Hij is tevens bevoegd voor alle onderwijsnetten maar het gros van de procedures in het officieel onderwijs komen voor de Raad van State.¹⁰⁹

94. Voor de bevoegdheid van de Raad van State ten aanzien van het vrij onderwijs dient te worden onderzocht in welke mate het gesubsidieerd vrij onderwijs gezagshalve handelingen stelt die voor de Raad van State aangevochten kunnen worden.¹¹⁰ Voor deliberatiebeslissingen van het vrij onderwijs staat de bevoegdheid van de Raad van State niet ter discussie. Beslissingen inzake personeelsleden behoren daarentegen tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank. In een recent arrest *De Muynck* heeft de Raad van State klaar en duidelijk gesteld dat een tuchtmaatregel in het vrij gesubsidieerd onderwijs geen administratieve rechtshandeling is die voor de Raad kan worden bestreden.¹¹¹

95. Zowel in een procedure voor de Raad van State¹¹² als een procedure voor de burgerlijke rechter¹¹³ moet degene die het geding instelt het bewijs leveren van een actueel en persoonlijk belang. De meerderjarige leerling en de ouders van de minderjarige leerling hebben evident een persoonlijk belang om bijvoorbeeld een tuchtmaatregel aan te vechten. De ouders vertegenwoordigen de minderjarige leerling in rechte in tuchtzaken.¹¹⁴ Het belang dient ook actueel te blijven in de loop van de procedure. Het hof van beroep te Bergen oordeelde dat de inschrijving in een andere school, met het oog op het beperken van de schade, geen afbreuk doet aan het vereiste van actueel belang wanneer de ouders aangeven dat dit niet hun eerste schoolkeuze is en integendeel de re-integratie in de vorige school wordt beoogd.¹¹⁵

---

¹⁰⁶ Voorz. Rb. Brussel 8 augustus 2002, *T. Aann.* 2003, 153.

¹⁰⁷ Voorz. Rb. Doornik 14 juli 2004, *JDJ* 2004, 39.

¹⁰⁸ Voorz. Rb. Brussel 8 augustus 2002, *T. Aann.* 2003, 153.

¹⁰⁹ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 326

¹¹⁰ R. VERSTEGEN, "De rol van de rechter in de uitbouw van het onderwijsrecht. Een overzicht", *TORB* 2006-07, 109.

¹¹¹ RvS 17 juni 2011, nr. 213.958, *De Muynck*, www.raadvst-consetat.be/, (geraadpleegd 1 mei 2015).

¹¹² Art. 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973, *BS* 21 maart 1973, 3461.

¹¹³ Art. 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek van 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967, 11360.

¹¹⁴ RvS 2 december 1971, nr. 15.038. *De Laet*, www.raadvst-consetat.be/, (geraadpleegd 1 mei 2015).

¹¹⁵ Bergen 25 juni 2008, *JDJ* 2008, 35.

§2. Openbaarheid van bestuur in het onderwijs

I. Toepassingsgebied

A. Wettelijke grondslag

96. Art. 32 van de Grondwet waarborgt voor eenieder het recht om elk bestuursdocument te raadplegen en ervan een afschrift te verkrijgen. Dit grondwetsartikel heeft directe werking en in beginsel kan een burger zich rechtstreeks beroepen op deze bepaling. Het voormelde grondwetsartikel bepaalt verder dat de uitvoeringsmodaliteiten en de uitzonderingsgevallen bij wet en/of decreet moeten worden bepaald.

97. Met het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur (afgekort: Openbaarheidsdecreet) werd één regeling uitgewerkt die geldt voor alle bestuursniveaus die onder de bevoegdheid vallen van het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.¹¹⁶ Daarnaast is er ook nog de Federale Openbaarheidswet van 11 april 1994. Voor het Vlaamse openbaarheidslandschap moeten in beginsel deze twee regelingen in aanmerking worden genomen. De wet en het decreet hebben een verschillend institutioneel toepassingsgebied. In de Vlaamse openbaarheidsregeling is er sprake van “bestuurlijke instantie” terwijl de Federale Openbaarheidswet het over “bestuurlijke overheid” heeft. Dit lijkt op het eerste zicht een klein onderscheid maar dit heeft meerdere belangrijke gevolgen, inzonderheid voor de toepassing van de openbaarheidsregeling in het (gesubsidieerd) vrij onderwijs. Zo wees de Raad van State in een uitspraak van 25 september 1998 het verzoek tot inzage in een bestuursdocument rustend bij een vrije onderwijsinstelling af.¹¹⁷

98. Scholen worden soms geconfronteerd met vragen tot inzage in het pedagogisch dossier, naar examenkopijen of van de notulen van de delibererende klassenraad. Dergelijke vragen moeten binnen dit kader worden beantwoord. Het wordt scholen dan ook aangeraden om deliberatiebeslissingen op een open en transparante wijze toe te lichten, eventueel gestaafd door het laten inkijken van bepaalde documenten. Door een transparante aanpak kunnen heel wat problemen voorkomen worden.

B. Bestuursinstantie

99. Uit het Openbaarheidsdecreet en de ministeriële omzendbrief 2006/26 betreffende de openbaarheid van bestuur¹¹⁸, kan men afleiden dat de openbaarheid van bestuur ook geldt voor onderwijsinstellingen. Of het zowel publieke als private onderwijsinstellingen betreft, zal verder in deze scriptie uitgewerkt worden (*infra*: 36, nr. 104 e.v.).

---

¹¹⁶ Decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur, BS 1 juli 2004, 53371, (afgekort: Openbaarheidsdecreet).

¹¹⁷ RvS 25 september 1998, nr. 75.916, *Jacops*, www.raadvst-consetat.be/, (geraadpleegd 1 mei 2015).

¹¹⁸ Omz. 2006/26 van 1 december 2006 betreffende de openbaarheid van bestuur, BS 23 maart 2007, 16404, <http://openbaarheid.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=26>, (geraadpleegd 3 april 2015).

100. Art. 3, 1° van het Openbaarheidsdecreet geeft een definitie van het begrip bestuursinstantie:
"a. een rechtspersoon die is opgericht bij of krachtens de Grondwet, een wet, decreet of ordonnantie;

b. een natuurlijke persoon, een groepering van natuurlijke personen, een rechtspersoon of groepering van rechtspersonen die in hun werking bepaald en gecontroleerd worden door a);

c. een natuurlijke persoon, een groepering van natuurlijke personen, een rechtspersoon of groepering van rechtspersonen, voor zover zij door een bestuursinstantie in de zin van a) zijn belast met de uitoefening van een taak van algemeen belang of voor zover zij een taak van algemeen belang behartigen en beslissingen nemen die derden binden (...)".

101. Volgens de memorie van toelichting bij het openbaarheidsdecreet werd de zinsnede *"of voor zover zij een taak van algemeen belang behartigen en beslissingen nemen die derden binden"* toegevoegd aan art. 3, 1°, c) om onder meer de vrije onderwijsinstellingen te vatten, aangezien deze niet uitdrukkelijk worden belast met een taak van algemeen belang, daar deze autonoom onderwijs inrichten op grond van artikel 24 van de Grondwet.

102. Het begrip bestuursinstantie wordt zowel op een positieve als een negatieve wijze ingevuld. Als positieve criteria gelden twee organieke criteria die in a) en b) worden verwoord. In c) vinden we twee functionele criteria terug waarbij de taakverdeling en de bevoegdheid een rol spelen. Het grote verschil tussen de organieke en functionele criteria is dat ingeval een persoon of instelling op grond van de organieke criteria als een bestuursinstantie wordt gekwalificeerd, alle bestuursdocumenten waarover deze beschikt als bestuursdocumenten van een bestuursinstantie moeten worden aangemerkt. In het geval een persoon of instelling op grond van de functionele criteria als bestuursinstantie wordt gekwalificeerd, is deze slechts een bestuursinstantie voor zover hij voldoet aan de functionele criteria en niet voor zover hij handelingen verricht en documenten ontvangt of produceert die niet onder de functionele criteria zijn onder te brengen.¹¹⁹

103. De onderwijsinstellingen van het officieel onderwijs vallen altijd onder art. 3, 1°, a) van het Openbaarheidsdecreet. Het gemeenschapsonderwijs en de officiële vrije onderwijsinstellingen vinden hun wettelijke grondslag in art. 24 van de Grondwet.

104. De beroepsinstantie betreffende openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie heeft al verschillende beslissingen genomen betreffende het verstrekken van informatie over een leerling. De beroepsinstantie deed al een uitspraak op 3 november 2011 nr. 2011/156.¹²⁰ De beroepsinstantie was toen van oordeel dat de vrije onderwijsinstellingen in hun werking in aanzienlijke mate worden bepaald en gecontroleerd door de Vlaamse Gemeenschap en op die grond moest worden beschouwd als een bestuursinstantie in de zin van art. 3, 1, lid 1, b) van het openbaarheidsdecreet.

---

¹¹⁹ F. SCHRAM, "Het begrip bestuursinstantie en onderwijsinstellingen", *TORB* 2012-13, 28.

¹²⁰ Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156.

105. De Raad van State vernietigde de voorgaande uitspraak van de beroepsinstantie bij arrest nr. 221.641 van 6 december 2012 waardoor de beroepsinstantie opnieuw werd gevat om uitspraak te doen.¹²¹ De Raad van State had haar beslissing duidelijk gemotiveerd door te stellen dat het vrij onderwijs niet onder het organieke criterium van art. 3, 1°, b) van het openbaarheidsdecreet valt. Onder het organieke criterium te vallen moet de overheidsinmenging fundamenteel zijn. Dit is niet het geval bij het vrij onderwijs aangezien de vrije onderwijsinstellingen op privé-initiatief zijn opgericht en de overheid niet deelneemt aan het bestuur van dergelijke instellingen. De werking wordt bepaald door privépersonen in plaats van door de overheid, waardoor vrije onderwijsinstellingen volgens de Raad van State niet vallen onder het organieke criterium van art. 3, 1° b) van het openbaarheidsdecreet en dus niet als een bestuursinstantie kunnen worden beschouwd.¹²²

106. Men moet er zich voor hoeden analogie te zoeken waar de decreetgever die net heeft afgewezen. Bij de interpretatie van het begrip 'bestuursinstantie' moet men zich bijgevolg houden aan de tekst van het openbaarheidsdecreet zelf. Dit betekent dat men zich niet kan beroepen op de gevestigde rechtspraak van de Raad van State van 17 maart 1992¹²³ en het Hof van Cassatie¹²⁴ waarin wordt gesteld dat de vrije onderwijsinstellingen enkel maar als administratieve overheid kunnen worden beschouwd voor wat betreft de administratieve rechtshandelingen en beslissingen die derden binden, zoals ten aanzien van studenten (studievoortgangsbeslissingen, diploma's, enz.).¹²⁵ De vraag of een vrije onderwijsinstelling onder het openbaarheidsdecreet valt en in welke mate moet worden beantwoord in het licht van de tweedeling tussen organieke versus functionele criteria. De Raad van State stelt dat de vraag om na te gaan of een privaatrechtelijk vormgegeven rechtspersoon in haar werking wordt 'bepaald en gecontroleerd' overeenkomstig dit criterium, moet worden beantwoord in functie van een organiek verband met de overheid, namelijk met een bestuursinstantie zoals bedoeld in artikel 3, 1°, eerste lid, a) van het Openbaarheidsdecreet. Het volstaat niet dat de rechtspersoon aan voorschriften en voorwaarden is onderworpen, maar dat de overheidsinmenging in de betrokken rechtspersoon fundamenteel moet zijn. Een andere interpretatie houdt volgens de Raad van State in dat zowat elke privaatrechtelijke instelling die een taak van algemeen belang uitoefent of behartigt, daarvoor erkend is of een subsidie ontvangt en in dat verband door de overheid wordt gecontroleerd, hierdoor al een bestuursinstantie op grond van het organiek criterium wordt.¹²⁶

107. Voor de vrije onderwijsinstellingen heeft er zich in de loop der jaren een verschuiving voorgedaan in de manier waarop de beroepsinstantie het toepassingsgebied van de openbaarheidsreglementering interpreteert. De recentste uitspraak van 19 februari 2013 nr. 2011/156bis van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van

---

¹²¹ RvS 6 december 2012, nr. 221.641. en 221.642., www.raadvanstate.be/, (geraadpleegd op 1 mei 2015).

¹²² Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156bis.

¹²³ RvS 17 maart 1992, nr. 39.024, *Arr.RvS* 1992.

¹²⁴ Cass. 6 september 2002, *NJW* 2002, nr. 4, 130.

¹²⁵ F. SCHRAM, "Het begrip bestuursinstantie en onderwijsinstellingen", *TORB* 2012-13, 32.

¹²⁶ F. SCHRAM, *ibid.*, 33.

overheidsinformatie oordeelde dat een private onderwijsinstelling niet als een bestuursinstantie kan worden gekwalificeerd en dat het openbaarheidsdecreet bijgevolg niet van toepassing zal zijn.¹²⁷

108. De beroepsinstantie is verder van oordeel dat in deze zaak de toepassing van artikel 3, 1°, c) van het openbaarheidsdecreet geen sprake kan zijn, daar het hier in deze uitspraak gaat om een personeelsaangelegenheid (dossier rond een sollicitatie) en daarbij hebben de vrije onderwijsinstellingen geen eenzijdige bindende beslissingsbevoegdheid, wat één van de essentiële voorwaarden is om te kunnen worden beschouwd als een bestuursinstantie in de zin van artikel 3, 1°, c) van het openbaarheidsdecreet. De Raad van State bevestigt in haar uitspraak expliciet de autonomie van het begrip "bestuursinstantie".¹²⁸

C. Bestuursdocument

109. Als er een vraag tot openbaarmaking wordt gesteld, dan heeft dit altijd betrekking op een bestaand bestuursdocument.¹²⁹ Met het begrip bestuursdocument wordt alle informatie bedoeld waarover een bestuursinstantie beschikt, in welke vorm ook. Het wordt dan ook heel breed opgevat: schriftelijke stukken, geluidsopnames, beeldopnames, omzendbrieven, administratieve richtlijnen en examenkopijen. Het begrip wordt niet beperkt tot het document dat de beslissing bevat maar alle documenten die gediend hebben ter voorbereiding van de beslissing of die ermee verband houden, worden beschouwd als een bestuursdocument.¹³⁰

110. De bestuursinstantie inzake openbaarheid van bestuur heeft in de schoolcontext al een aantal uitspraken gedaan. Zo zijn het persoonlijk ingevulde examen fysica¹³¹, de verslagen van de stageleerkracht en stagebegeleider, het ondertekende schoolreglement¹³², de beslissing tot toekenning van een C-attest, de beraadslaging van de beroepscommissie en het leerlingendossier¹³³ voorbeelden van bestuursdocumenten.

D. Informatie van persoonlijke aard

111. De wet openbaarheid van bestuur bepaalt wat informatie van persoonlijke aard is: "*informatie die betrekking heeft op een beoordeling of een waardeoordeel bevat van een met naam genoemd of gemakkelijk identificeerbaar natuurlijk persoon.*"¹³⁴

112. In een arrest van 3 maart 2009 van de Raad van State, werd geoordeeld dat examenkopieën en examenresultaten documenten van persoonlijk aard zijn.¹³⁵ Indien men inzage wil verkrijgen in documenten van persoonlijke aard, is het vereist om een belang aan te tonen (art. 17 §2, tweede lid). Wanneer men titularis is van het ouderlijk gezag dan heeft men ook meteen een rechtmatig

¹²⁷ Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156bis.

¹²⁸ Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156bis.

¹²⁹ Art. 7 tweede lid decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹³⁰ MvT bij het decreet van betreffende openbaarheid van bestuur, <http://openbaarheid.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=24>, (geraadpleegd 24 februari 2015).

¹³¹ Beslissing van 4 maart 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/14.

¹³² Beslissing van 10 oktober 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/132.

¹³³ Beslissing van 21 februari 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/08.

¹³⁴ Art. 3, 6° decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹³⁵ L.M. VENY EN J. DE MAERTELAERE, "De federale openbaarheidswet en de bestuurspraktijk", CDPK 1998, 13.

belang, aangezien men instaat voor de opvoeding van de minderjarige en langs deze weg controle kan uitoefenen. Indien derden inzage willen krijgen in deze documenten dan dienen zij een rechtmatig belang aan te tonen. De aanvrager moet aantonen dat hij rechtstreek en persoonlijk in zijn rechtssituatie kan worden geraakt door ofwel de informatie, de beslissing waarop de informatie betrekking heeft of de beslissing ter voorbereiding waarvan het document dat de informatie bevat, werd opgesteld (art. 17 §2, tweede lid BW). Zo deed de beroepsinstantie inzake van openbaarheid van bestuur een uitspraak in een zaak waarin de grootouders informatie en documenten (vb. kopie schoolrapporten) aangaande de kleinkinderen wensten te verkrijgen. Uit de ingewonnen informatie blijkt dat de grootouders niet beschikken over het ouderlijk gezag over de kinderen en dat ze daarom niet rechtstreeks en persoonlijk in hun rechtssituatie worden geraakt door de opgevraagde informatie.¹³⁶ Het is onduidelijk of pleeg- en stiefouders een rechtmatig belang hebben in het geval dat ze mee instaan voor de opvoeding van de minderjarige.

II. Openbaarmaking van een bestuursdocument

A. Recht van openbaarheid

113. Het openbaarheidsdecreet omschrijft het recht van openbaarheid als het recht om inzage te krijgen, uitleg te krijgen en een kopie te krijgen van het bestuursdocument.¹³⁷ De drie mogelijkheden waarop een bestuursdocument openbaar gemaakt kan worden, zijn evenwaardig. De aanvrager dient aan te geven op welke wijze hij gebruik van zijn recht wil maken. Ingeval hij dit niet doet, dan is het de taak van de bestuursinstantie om te vragen hoe de openbaarheid gerealiseerd moet worden. Het is niet mogelijk om via het schoolreglement het recht op openbaarheid te beperken tot bijvoorbeeld een recht op inzage.¹³⁸

B. De actieve openbaarheid van bestuur

114. De overheid moet zelf het initiatief tot openbaarheid nemen. Te denken valt aan het voeren van een informatie- en communicatiebeleid. Bijvoorbeeld de overheid die op eigen initiatief de bestuursinstellingen inlicht over het gevoerde onderwijsbeleid en de voor het onderwijs genomen belangrijke bestuursbeslissingen. Daarnaast is er ook nog het publiceren van een wegwijsdocument of een gelijkaardig initiatief, dat een beschrijving bevat van de interne organisatie van het overheidsbestuur en de respectieve bevoegdheden van de diensten, bijvoorbeeld met betrekking tot het departement onderwijs.¹³⁹ Alsook het vermelden van de coördinaten van een met een bepaald dossier belaste ambtenaar, bijvoorbeeld in verband met de aanvraag tot toekenning van studietoelagen. Ten slotte moet de overheid de eventuele bestuursrechtelijke of gerechtelijke beroepsmogelijkheden- en instanties tegen bestuursbeslissingen van de overheid vermelden.¹⁴⁰

---

¹³⁶ Beslissing van 14 juni 2010 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2010/130.

¹³⁷ Art. 7, tweede lid decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹³⁸ B. BELIÉN, "Recht en onderwijs in de praktijk" in B. BELIÉN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *Meester wie heeft gelijk?*, Brugge, Die Keure, 2010, 105.

¹³⁹ L.M. VENY, *Onderwijsrecht. I Dragende beginselen*, Brugge, Die Keure, 2010, 317.

¹⁴⁰ L.M. VENY, *ibid.*, 314.

115. Naast de informatieverplichting in het kader van de actieve openbaarheidsregeling kan de informatieplicht ook door andere regelgevingen worden opgelegd. Impliciet kan bijvoorbeeld uit het GOK I-decreet¹⁴¹ worden afgeleid dat de verplichting van de ouders om bij hun aanvraag tot inschrijving van hun kind in te stemmen met het pedagogische project en het schoolreglement, ten minste veronderstelt dat op dat ogenblik hen dat document en reglement wordt overhandigd. Daarnaast zullen de ouders van elke wijziging in het schoolreglement moeten worden geïnformeerd voor de inwerkingtreding ervan.¹⁴²

C. De passieve openbaarheid van bestuur

116. Passieve openbaarheid houdt het recht van eenieder in om een bestuursdocument waarover een bestuursinstantie- of overheid beschikt, te raadplegen en ter plaatse in te zien, uitleg erover te verkrijgen en ervan een mededeling in afschrift te ontvangen.¹⁴³

D. Beperkingen op de openbaarheid

117. Het is uiteraard niet omdat bepaalde informatie als bestuursdocument wordt gekwalificeerd dat dit betekent dat het document zonder meer openbaar moet worden gemaakt. Aan de principiële openbaarheid kunnen beperkingen worden gesteld. De openbaarmaking kan slechts geweigerd worden, mits toepassing gemaakt wordt van één of meerdere uitzonderingsgronden.

In Vlaanderen voor het onderwijs geldt een tweevoudige uitzonderingsregeling. Enerzijds de uitzonderingen krachtens artikel 6 §1 van de federale Openbaarheidswet die door alle publiekrechtelijke bestuursinstanties- of overheden in acht moet worden genomen. Een aanvraag tot inzage wordt afgewezen wanneer het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen, hetzij de fundamentele rechten en vrijheden van de bestuurden, hetzij de veiligheid van de bevolking, hetzij de geheimhouding van de identiteit van de persoon die vertrouwelijke informatie heeft verstrekt, enz. Daarnaast wordt de aanvraag tot inzage ook afgewezen door de bestuursoverheden indien de openbaarmaking van het document afbreuk doet aan ofwel de persoonlijke levenssfeer, ofwel een wettelijke geheimhoudingsverplichting, enz.¹⁴⁴

Verder zijn er ook specifieke uitzonderingen voor de Vlaamse bestuursinstanties *sensu lato*, waaronder het departement onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het gemeenschapsonderwijs, provinciebesturen en autonome provinciebedrijven, gemeentebesturen en autonome gemeentebedrijven, enz. Deze uitzonderingen zijn verankerd in de artikelen 11 tot 15 van het openbaarheidsdecreet.¹⁴⁵ Artikel 14 van het Openbaarheidsdecreet bevat bepalingen die ervoor zorgen dat er geen inzagerecht zal zijn ingeval het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen ofwel een economisch, financieel of commercieel belang van een bestuursinstantie, ofwel het vertrouwelijk karakter van de internationale betrekkingen met de Vlaamse gemeenschap, ofwel betrekking heeft op vertrouwelijke gegevens, enz.

---

¹⁴¹ Decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen I, BS 14 september 2002, ook aangehaald als GOK I- decreet, www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_n.htm, (geraadpleegd 10 februari 2015).

¹⁴² J. DE GROOF, EN P. MAHIEU, *De school komt tot haar recht*, Leuven, Garant, 1993, 58.

¹⁴³ L.M. VENY, *Onderwijsrecht. I Dragende beginselen*, Brugge, Die Keure, 2010, 317.

¹⁴⁴ Art. 6 Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, BS 30 juni 1994, 17662.

¹⁴⁵ Beslissing van 24 januari 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/02.

118. De Raad van State oordeelde dat de uitzonderingen op de algemene regel restrictief moeten worden uitgelegd en een weigering in beginsel concreet moet worden verantwoord.¹⁴⁶ Tevens moet worden onderzocht of geen gedeeltelijke openbaarmaking mogelijk is met toepassing van art. 9 van het openbaarheidsdecreet.¹⁴⁷ Bestuursinstanties wijzen een aanvraag af wanneer die kennelijk onredelijk of te algemeen geformuleerd blijft na een verzoek tot herformulering of ingeval het betrekking heeft op bestuursdocumenten die niet af of onvolledig zijn.¹⁴⁸ Ten slotte wordt een verzoek ook afgewezen ingeval dit betrekking heeft op voorbereiden documenten en dit tot het tijdstip dat in de betrokken aangelegenheid een eindbeslissing is genomen.

119. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de formele uitzonderingsgronden (bijvoorbeeld als een aanvraag kennelijk onredelijk is of indien een document nog niet of onvolledig is) en de inhoudelijke uitzonderingsgronden, die te maken hebben met de bescherming van andere belangen (de bescherming van de privacy, de openbare orde en veiligheid,..).¹⁴⁹ De formele weigeringsgronden zijn facultatief, d.w.z. dat het bestuur niet verplicht is ze toe te passen. Inhoudelijke uitzonderingsgronden daarentegen moeten verplicht worden toegepast. Het bestuur beschikt niet over een discretionaire bevoegdheid om alsnog de openbaarmaking toe te staan. De uitzonderingsgronden worden ook onderverdeeld in absolute en relatieve uitzonderingsgronden. De absolute vereisen geen en de relatieve vereisen wel een belangenafweging. Verder is er nog een onderscheid naar gelang het gaat over gewone (algemene) informatie en documenten m.b.t. milieu-informatie.¹⁵⁰

E. De aanvraag

120. De aanvraag wordt schriftelijk ingediend per brief, per fax, per e-mail of wordt persoonlijk overhandigd.¹⁵¹ Als de aanvrager zich ter plaatse aanbiedt en daar een mondeling verzoek tot een personeelslid richt, dan moet er ter plaatse een formulier worden ingevuld door de aanvrager. Een telefonische aanvraag is niet mogelijk.¹⁵² In dat geval moet de persoon ingelicht worden hoe hij een correcte aanvraag kan indienen. De aanvraag moet het gewenste bestuursdocument vermelden of ten minste de aangelegenheden waarover het gaat. Als de aanvrager bijvoorbeeld de bestuursdocumenten i.v.m. de deliberatie opvraagt, dan is de aanvraag voldoende duidelijk geformuleerd voor de school om hier op in te gaan. De aanvrager moet ook zijn juiste en volledige adres bekend maken. De vorm waarin de informatie bij voorkeur ter beschikking wordt gesteld, moet in de aanvraag worden vermeld.¹⁵³ De aanvrager dient ook zijn identiteit kenbaar te maken. Als een gevolmachtigde optreedt, bijvoorbeeld een advocaat, dan moet nog steeds de identiteit van de cliënt meegedeeld worden. De titularissen van het ouderlijk gezag kunnen ook een vraag tot

---

¹⁴⁶ RvS 14 september 2004, nr. 134.863 inzake *Johny Van Hamme* en *Bianca Vekemans*, www.raadvanstate.be/, (geraadpleegd op 1 mei 2015).

¹⁴⁷ Beslissing van 31 maart 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/26.

¹⁴⁸ Art. 11 decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹⁴⁹ R. TIJS, *Openbaarheid van bestuur. De werking van het Vlaamse Openbaarheidsdecreet in de bestuurspraktijk*, Gent, Larcier, 2011, 87.

¹⁵⁰ R. TIJS, *ibid.*, 88.

¹⁵¹ Art. 17 §1, eerste lid decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹⁵² MvT bij het decreet van 26 maart 2004 betreffende openbaarheid van bestuur, <http://openbaarheid.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=24> (geraadpleegd 20 maart 2015).

¹⁵³ Art. 17 §1, tweede lid decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

openbaarmaking stellen in naam van hun minderjarig kind.¹⁵⁴ Dit geldt ook voor derden of andere feitelijke en juridische familiale gezagsinstellingen. De aanvrager moet normaal geen belang aantonen maar voor de openbaarmaking van informatie van persoonlijke aard moet de aanvrager evenwel aantonen dat hij rechtstreeks en persoonlijk in zijn rechtssituatie kan worden geraakt. Beslissingen genomen in de schoolcontext gaan in de meeste gevallen over informatie van persoonlijke aard. Voor derden zoals de pleeg- en stiefouders zal het niet altijd eenvoudig zijn om dit belang aan te tonen waardoor vaak aan aanvraag tot openbaarmaking als onontvankelijk wordt beschouwd.

F. Aantonen van belang

121. In principe moet de aanvrager geen belang aantonen.¹⁵⁵ Wanneer de aanvraag tot openbaarheid betrekking heeft op informatie van persoonlijke aard, dan moet de aanvrager wel een belang aantonen (art. 17 §2, tweede lid Openbaarheidsdecreet). Op die manier kan de openbaarmaking aan derden van bestuursdocumenten die een beoordeling, waardeoordeel of gedragsbeschrijving inhouden over een individueel persoon beperkt worden. Geval per geval moet nagegaan worden of het document de verzoeker persoonlijk en rechtstreeks in zijn rechtssituatie raakt. Ingeval de informatie over de aanvrager zelf gaat, moet dit belang niet aangetoond worden. Ouders van minderjarige kinderen vertegenwoordigen hun zoon of dochter en moeten daarom geen belang aantonen. Men ziet dit als een voortvloeiende van de ouderlijke prerogatieven.

122. Op te merken valt dat op een verzoek tot inzage in een bestuursdocument, in casu het beoordelingsverslag van de examencommissie¹⁵⁶, niet zal worden ingegaan indien dit verzoek pas in de beroepsprocedure aan de beroepsinstantie wordt gevraagd. In de beroepsprocedure kan bijgevolg geen bestuursdocument worden opgevraagd dat niet in het oorspronkelijk verzoek tot openbaarmaking bij de bestuursinstantie werd gevraagd.¹⁵⁷

G. Betekenis van het Openbaarheidsdecreet in het licht van het verstrekken van informatie in het onderwijs

123. Het Openbaarheidsdecreet is van toepassing op alle bestuursdocumenten van officiële onderwijsinstellingen. Dit betekent dat men voor het bekomen van inzage een beroep kan doen op het decreet. Vrije onderwijsinstellingen zijn evenwel geen bestuursinstantie in de zin van het Openbaarheidsdecreet. Concreet betekent dit dat het openbaarheidsdecreet niet van toepassing zal zijn wanneer men bestuursdocumenten wil opvragen. Daarnaast wordt er in de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden¹⁵⁸ ook voorzien in een actieve en passieve informatieplicht ten aanzien van onderwijsinstellingen. Hier wordt later in de scriptie verder op ingegaan (*infra*: 47, nr. 138 e.v.).

---

¹⁵⁴ B. BELIËN, "Recht en onderwijs in de praktijk" in B. BELIËN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *Meester wie heeft gelijk?*, Brugge, Die Keure, 2010, 106.

¹⁵⁵ Art. 17 §2, eerste lid decreet betreffende de openbaarheid van bestuur.

¹⁵⁶ Beslissing van 14 februari 2005 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, 2005/13, Vgl. Beslissing van 12 mei 2005 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2005/37 van waarbij de vraag tot uitleg voor de eerste keer in de beroepsprocedure gesteld, om dezelfde reden wordt afgewezen.

¹⁵⁷ L.M. VENY, *Onderwijsrecht. I Dragende beginselen*, Brugge, Die Keure, 2010, 321.

¹⁵⁸ Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13584> (geraadpleegd 30 april 2015).

DEEL III.

DE CONCRETE TOEPASSING VAN DE DOORWERKING VAN FEITELIJKE EN JURIDISCHE FAMILIALE GEZAGSRELATIES IN DE SCHOOLOMGEVING

HOOFDSTUK I. INLEIDING

124. In dit deel gaan we dieper in op de gevolgen van de juridische en feitelijke familiale gezagsrelaties in de schoolomgeving. Wie kan een kind inschrijven in een school? Wie heeft er recht op informatie of op inzage in de rapporten? Wie mag er deelnemen aan een oudercontact of lid worden van de ouderraad of schoolraad? De voorliggende vragen zullen in wat hierna volgt worden beantwoord. Eerst wordt er een schets gemaakt van het bestaan van de omzendbrief ouderlijk gezag. Vervolgens komt de toepassing hiervan op het inschrijvingsrecht en informatierecht aan bod. Ten slotte zal de participatie van de ouders op school besproken worden en dit in het licht van het decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad.¹⁵⁹

HOOFDSTUK II. OMZENDBRIEF OUDERLIJK GEZAG IN ONDERWIJSAANGELEGENHEDEN

Afdeling I. Situering

125. De beslissingen over een minderjarige worden genomen door de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen. Voor een school is het niet altijd eenvoudig te weten wie het ouderlijk gezag uitoefent of hoe en wanneer de school met hen het beste communiceert. De gezinssituatie kan echter ook veranderen in de loop van het schooljaar. De ouders verwachten dan in de meeste gevallen dat de school met deze wijzigingen rekening houdt, pedagogisch en administratief-organisatorisch. Moeilijkheden ontstaan vooral tijdens en na echtscheidingsprocedures. Vooreerst komt het aan de ouders toe om de verantwoordelijkheid te dragen voor het organiseren van de opvoeding van de kinderen, hierover onderlinge afspraken maken en een goede communicatie te onderhouden.¹⁶⁰

126. In het kader van het onderwijsrecht kunnen we ons in Vlaanderen beroepen op de omzendbrief NO/2005/01 ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden die op 14 april 2005 gepubliceerd is.¹⁶¹ Als wettelijke basis heeft de omzendbrief de artikelen 371-375 bis BW. Deze omzendbrief heft de oude omzendbrief 13AC/WJ/SH van 22 januari 1997 op. De omzendbrief handelt over de titularissen en de inhoud van het ouderlijk gezag en verduidelijkt de aangewezen procedures voor scholen.

127. Het is een informatieve omzendbrief gericht aan de schooldirecties van het basis-, secundair en deeltijds kunstonderwijs en de directies van de centra voor leerlingenbegeleiding. Met de omzendbrief wou men vooral duidelijkheid scheppen naar de onderwijsinstellingen toe. De omzendbrief is louter informatief gehouden omdat men geen dwingende regels wou opleggen maar enkel de nadruk wou leggen op de beste handelwijze bij contacten met ouders. De concrete

---

¹⁵⁹ Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad, *BS* 6 augustus 2004, 59197 (afgekort: Participatiedecreet).

¹⁶⁰ Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden, www.ond.vlaanderen.be/wetwijs, (geraadpleegd op 16 maart 2015).

¹⁶¹ Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden, www.ond.vlaanderen.be/wetwijs, (geraadpleegd op 16 maart 2015).

toepassing van de omzendbrief blijft de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. Het ministerie van onderwijs en vorming staat niet in voor de handhaving of sanctionering van deze rechten en plichten.¹⁶²

128. Van belang is om op te merken dat de definitie van ouders in het onderwijsrecht verschilt van de definitie in het burgerlijk recht. Dit brengt problemen met zich mee in verband met de invulling van de term ouders. In verschillende bepalingen van het onderwijsrecht wordt het begrip ouders gedefinieerd als “*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben*”. Zowel het decreet basisonderwijs¹⁶³, de codex secundair onderwijs¹⁶⁴, het participatiedecreet¹⁶⁵ en het decreet gelijke onderwijskansen¹⁶⁶ hanteren deze definitie.

Afdeling II. Titularissen van het ouderlijk gezag

§1. Ouders

129. In principe zijn beide ouders van een minderjarige gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Zij moeten hiervoor niet gehuwd te zijn of samen te wonen. Ze nemen solidair de beslissingen inzake het onderwijs aan hun kind. Er is een vermoeden van akkoord, één van de ouders (vader of moeder) kan namens beide ouders optreden tegenover derden die ter goeder trouw zijn.¹⁶⁷ Welke personen als ter goeder trouw beschouwd kunnen worden, is een feitenkwestie die per individueel geval beoordeeld moet worden, mogelijks door de familierechtbank. De school mag volgens de omzendbrief de beslissingen van één van de ouders uitvoeren, tenzij de school weet dat de andere ouder het er niet mee eens is. In het laatste geval moet de school weigeren de beslissing uit te voeren, behoudens uitdrukkelijk akkoord van de andere ouder.¹⁶⁸

130. Een rechtbank kan beslissen dat één van de niet-samenlevende ouders het exclusief ouderlijk gezag krijgt. De ouder die uitsluitend het ouderlijk gezag uitoefent, heeft met uitsluiting van de andere, het gezag over de opvoeding en de goederen van het kind. Daarenboven heeft hij of zij altijd het kind feitelijk bij zich en neemt hij of zij de beslissingen omtrent de schoolkeuze, studiekeuze en de keuze godsdienst of niet- confessionele zedenleer. De andere ouder behoudt wel een recht op toezicht.

---

¹⁶² N. DESMET, “Co-ouderschap, echtscheiding en school”, *Caleidoscoop* 2005, jaargang 17 nr. 3, 10-15.

¹⁶³ Art. 3, 41° van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, *BS* 17 april 1997, 8972, www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1997022538&table_name=wet, (geraadpleegd 17 februari 2015).

¹⁶⁴ Art. 3, 32° Codificatie betreffende het secundair onderwijs, gecoördineerd op 17 december 2010 (Citeertitel : Codex Secundair Onderwijs), *BS* 24 juni 2011, 37030, www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2010121739, (geraadpleegd op 27 april 2015).

¹⁶⁵ Art. 2, 10° van het decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad, *BS* 6 augustus 2004, 61050, www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2014040485, (geraadpleegd op 3 mei 2015).

¹⁶⁶ Art. 2, 14° van het decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, *BS* 30 augustus 2005, 37446, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2005071549&table_name=wet, (geraadpleegd op 2 mei 2015).

¹⁶⁷ Punt 2.1 Omz. 2005/1 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden en de artikelen 373 en 374 BW.

¹⁶⁸ Punt 2.1 Omz. 2005/1 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

De familierechtbank bepaalt meestal, eventueel op voorstel van de ouders, een tussenoplossing waarbij bepaalde beslissingen met instemming van beide ouders moeten worden genomen en voor het overige één ouder alleen verantwoordelijk is (art. 374, tweede lid BW).

De familierechtbank kan ook één of beide ouders volledig of gedeeltelijk ontzetten uit hun ouderlijk gezag. In dat geval heeft de betrokken ouder geen beslissings- of toezichtsrecht meer, maar wel nog steeds een onderhoudsplicht. De niet-ontzette ouder of een aangestelde provoogd oefent dan het gezag over de minderjarige uit.¹⁶⁹

§3. Voogden

131. Het gezagsinstituut van de voogdij werd al reeds toegelicht in deze bijdrage (art. 389 en 405 e.v. BW). De regeling van voogdijgezag is gelijklopend met deze van ouderlijk gezag (*supra*: 44, nr. 129.).¹⁷⁰ De voogd vertegenwoordigt de minderjarige (art. 405 BW) en het ouderlijk gezag zal vervangen worden door voogdijgezag. De school voert de beslissingen van de voogd uit en informeert de voogd zoals andere ouders. De toeziende voogd voert controle uit over de keuzes die de voogd maakt (art. 403, eerste lid BW). De voogd brengt jaarlijks bij de vrederechter verslag uit over de opvoeding en opvang van de minderjarige, alsook over de maatregelen die de voogd genomen heeft voor de ontplooiing van de minderjarige (art. 420 BW).

§4. Pleegvoogdij

132. Pleegvoogden hebben niet alle rechten en verplichtingen die voortvloeien uit het ouderlijk gezag of het voogdijgezag. Het ouderlijk gezag of voogdijgezag blijft in dit geval bij de ouders of voogd berusten.¹⁷¹ De pleegvoogden oefenen wel enkele prerogatieven van de ouders of voogd uit, zoals het recht van bewaring (het recht om het kind bij zich te houden), als de minderjarige bij hen woont (art. 475*quater* BW) en ze hebben een onderhoudsplicht (art. 475*bis*, eerste lid BW). De school zal in de praktijk communiceren met de pleegvoogden over de praktische zaken. De ouders blijven de beslissingen nemen, die eventueel via de pleegvoogden aan de school gecommuniceerd worden. Geplaatste minderjarigen staan onder het toezicht van de jeugdrechtbank¹⁷² via de sociale dienst van de Vlaamse Gemeenschap.¹⁷³

---

¹⁶⁹ Art. 32-34 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, BS 15 april 1965, 4014, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1965040803, (geraadpleegd op 11 april 2015).

¹⁷⁰ Punt 2.2 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁷¹ Punt 2.3 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁷² Art. 37 §2, 4° van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, BS 15 april 1965, 4014,

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1965040803, (geraadpleegd op 11 april 2015).

¹⁷³ Art. 42 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, BS 15 april 1965, 4014,

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1965040803, (geraadpleegd op 11 april 2015).

§5. Feitelijke bewaring

133. Personen of instellingen kunnen de leerling feitelijk onder hun bewaring hebben, zonder enig ouderlijk gezag. Dit is het geval bij gezinsplaatsing of plaatsing in een instelling, opvoeding door de grootouders of andere familieleden.

In het onderwijsrecht wordt het begrip ouders gedefinieerd als: “*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben*”.¹⁷⁴ De personen die in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben, zijn bijvoorbeeld de pleegouders of stiefouders, die het kind werkelijk bij zich opvoeden.

134. Omtrent pleegouders of stiefouders is er in het Burgerlijk Wetboek tot op heden nog geen wettelijke regeling voorzien. Bij het opstellen van de omzendbrief ouderlijk gezag inzake onderwijsaangelegenheden in 2005, had men echter wel al oog voor de personen die louter feitelijk bewaring hebben over een minderjarige.¹⁷⁵

Hoewel zij dus geen ouderlijk gezag hebben, worden zij in het onderwijsrecht soms met de ouders gelijk gesteld en krijgen zij voor de toepassing van die bepalingen dezelfde rechten. In dat geval kan de school in afwijking op het ouderlijk gezag met deze personen overleggen voor de toepassing van de betrokken bepalingen uit de onderwijswetgeving.¹⁷⁶

Afdeling III. Recht van opvoeding

135. De omzendbrief ouderlijk gezag inzake onderwijsaangelegenheden verduidelijkt ook het opvoedingsrecht. Het recht van opvoeding omvat het recht van zorg of dagelijkse opvoeding en het beslissingsrecht, onder meer over taal, school, onderwijsrichting en beroep. Het is een recht dat voorbehouden is aan de titularissen van het ouderlijk gezag en vormt een onderdeel van het gezag over de minderjarige persoon.

136. Dit betekent dat de titularissen van het ouderlijk gezag beslissingsrecht hebben met betrekking tot een aantal sleutelmomenten in de schoolloopbaan zoals: de school- en studiekeuze, de inschrijving, kennisname van of akkoord met het schoolreglement, informatie over het jaarprogramma, aanpak van de school, keuze of vrijstelling van levensbeschouwelijke vakken, keuze moedertaal en tweede taal, weigering van leerlingenbegeleiding, lidmaatschap ouderverenigingen, kiesrecht voor en stemrecht in bestuurs- of medezeggenschapsorganen, orde en tucht, uitsluiting, klachten en vertegenwoordiging in rechte in interne beroepsprocedures en gerechtelijke procedures, evaluatie en bespreking van de leerling, attestering, schoolverandering en verwijzing naar buitengewoon onderwijs. Het betreft geen limitatieve opsomming.¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ Zie onder meer art. 3, 41° van het Decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, BS 17 april 1997, 8972, www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1997022538&table_name=wet, (geraadpleegd 17 februari 2015).

¹⁷⁵ Punt 2.5 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁷⁶ Punt 2.5 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁷⁷ Punt 3 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

137. De omzendbrief betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden maakt een onderscheid tussen feitelijke bewaring van de leerling¹⁷⁸ en het recht van opvoeding van de leerling¹⁷⁹. Daar waar stiefouders volgens de omzendbrief een minderjarige leerling onder hun bewaring kunnen hebben, is het beslissingsrecht met betrekking tot belangrijke sleutelmomenten in de schoolloopbaan van de minderjarige leerling voorbehouden aan de titularissen van het ouderlijk gezag.

Het schoolreglement is een ideaal instrument om het gezinsbeleid in het algemeen van de school te verduidelijken en om op voorhand te bepalen hoe de communicatie met de ouders in de regel verloopt.¹⁸⁰

Afdeling IV. Recht van toezicht

138. Indien een van de (gescheiden) ouders het exclusief ouderlijk gezag krijgt, heeft de andere ouder het recht op toezicht. Hij of zij moet geïnformeerd worden over de opvoeding van het kind. Dit omvat onder meer informatie over de schoolresultaten, de oudercontacten, leerlingenbegeleiding en dergelijke. Tevens heeft hij of zij ook een verhaalsrecht tegen beslissingen van de exclusieve ouder bij de familierechter. Ook hier moet de school zich afzijdig houden en mag deze niet tussenkomen ingeval van onenigheid tussen de ouders. Het recht van de toeziende ouder op toezicht op de opvoeding van de leerling en het recht op objectieve informatie hierover is niet afhankelijk van de goedkeuring van de exclusieve ouder en kan niet beperkt worden omwille van praktische bezwaren.¹⁸¹

139. De school moet in ieder geval (behalve bij ontzetting uit het ouderlijk gezag) en dus ook zonder co-ouderschap beide ouders informeren over de schoolresultaten, begeleidingsactiviteiten, oudercontacten, schoolfeesten, informatievergaderingen, enz. Dit wordt de actieve informatieplicht genoemd. Beide ouders dienen ook op de hoogte te worden gebracht, indien er een tuchtprocedure wordt gestart tegen de leerling. Volgens de omzendbrief mag de school niet uitgaan van de veronderstelling dat de informatie beide ouders bereikt. De school kan wel met de ouders afspreken dat bepaalde informatie, zoals de klassenagenda, via de ene ouder bij de andere ouder terecht zal komen. Het beste is dat de school de informatie die de leerling meekrijgt zoveel mogelijk dubbel gaat aanbieden om zo de actieve informatieplicht te vrijwaren.¹⁸²

140. Verder is er ook een passieve informatieplicht. De school mag de informatie niet weigeren als de andere ouder daarom vraagt. Dit betekent niet dat de school verplicht is vragen te beantwoorden die onredelijke eisen stellen op het vlak van tijd en middelen zoals bijvoorbeeld het opstellen van een verslag of het invullen van een vragenlijst.

141. De omzendbrief wijst er ook op dat de onderwijsinstellingen onderworpen zijn aan de openbaarheid van bestuur.¹⁸³

---

¹⁷⁸ Punt 2.5 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁷⁹ Punt 3 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁸⁰ Punt. 3. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁸¹ Punt 4. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁸² J. VAN AKEN, "Als scheidingen de school in komen", *Didactief* 2014, jaargang 44 nr. 4, 17-21.

¹⁸³ Decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 1 juli 2004, 53371.

142. In geval van betwistingen tussen de ouders is de familierechtbank bevoegd. De familierechtbank is bevoegd om geschillen te beslechten die handelen over de opvoeding, de opleiding en de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes omtrent de kinderen (art. 374 §1, tweede lid BW).¹⁸⁴ De school komt niet tussen in echtelijke betwistingen en respecteert het ouderlijk gezag en de beslissingen die de co-ouders genomen hebben toen ze het vermoedelijk nog eens waren.¹⁸⁵

143. Bij gebreke aan overeenstemming kan de familierechter de uitoefening van het ouderlijk gezag op bepaalde punten uitsluitend opdragen aan één van beide ouders. Dit wil zeggen dat hij één van beide ouders kan machtigen alleen op te treden voor één of meer bepaalde handelingen die betrekking hebben op de uitoefening van het ouderlijk gezag (art. 373, derde lid BW). Daarnaast kan de rechter het geschil tussen de ouders ook ten gronde beslechten. De wet bepaalt niet expliciet het criterium waarop de rechtbank zich moet steunen om inhoudelijk een beslissing te nemen. Het is echter wel duidelijk dat het belang van het kind het enige criterium mag zijn.¹⁸⁶

144. Daarnaast is het Kinderrechtencommissariaat bevoegd om klachten te onderzoeken van zowel het kind, als de ouders of een derde betreffende de toepassing van het internationaal verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind. In het uiterste geval beslist van de familierechter.

145. De familierechter zal de argumenten van de beide partijen beluisteren en indien het kind de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt, dan zal hij ook naar zijn mening luisteren. De rechter zal de argumenten van beide partijen in overweging nemen en de finale beslissing nemen. Bij het nemen van zijn beslissing zal er onder meer rekening gehouden worden met de afstand van de verblijfplaats van het kind naar de school, de taal die het kind dagdagelijks spreekt, de eerder gemaakte afspraken tussen de ouders in verband met de schoolkeuze en voornamelijk het belang van het kind.¹⁸⁷

---

¹⁸⁴ R.VASSEUR, "Onenigheid tussen gescheiden ouders met betrekking tot de levensbeschouwelijke opvoeding van hun kinderen: potentiële criteria ter nadere invulling van het belang van het kind", *TJK* 2012, afl. 3, 254-259.

¹⁸⁵ Punt 5. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁸⁶ P. SENAËVE, "De rechter geconfronteerd met betwistingen tussen de ouders inzake schoolkeuzes" in *Ad amicissimum amici scripsimus. Vriendenboek Raf Verstegen*, Brugge, Die Keure, 2004, 254-258.

¹⁸⁷ Punt 5. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

HOOFDSTUK III.   INSCHRIJVING

Afdeling I.   Ouderlijk gezag

§1. Wie mag de minderjarige inschrijven?

146. Het uitgangspunt in het Burgerlijk Wetboek is dat beide ouders, ook al wonen ze niet meer samen, het ouderlijk gezag over hun kind gezamenlijk verder blijven uitoefenen. Dit wil zeggen dat beide ouders het eens moeten zijn over de schoolkeuze en de inschrijving van hun kind. Dit betekent echter niet dat de school steeds de handtekening van beide ouders nodig heeft om hun kind te kunnen inschrijven. Eén van de ouders kan zonder enig probleem namens de andere ouder optreden. De school mag er in dat geval van uitgaan dat de andere ouder akkoord is met de inschrijving. Er geldt een vermoeden van akkoord, bij iedere handeling die gesteld wordt door één van beide ouders en betrekking heeft op de uitoefening van het ouderlijk gezag over hun kind.

Deze regel is terug te vinden in art. 373, tweede lid BW en in punt 2.1 van de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

De school moet wel te goeder trouw zijn. Dit wil zeggen dat de school niet op de hoogte mag zijn van het feit dat de andere ouder niet akkoord is met de inschrijving van zoon of dochter.¹⁸⁸ Indien dit wel het geval zou zijn, dan geldt uiteraard het vermoeden van akkoord van de andere ouder niet. De school is niet ter goeder trouw indien ze de leerling toch zou inschrijven.¹⁸⁹

147. In ieder geval is er enige waakzaamheid geboden bij de inschrijving. De beste garanties biedt de gezamenlijke inschrijving door beide ouders. Een afzonderlijke inschrijving door de ouder die de leerling feitelijk bij zich heeft, met machtiging of instemming van de andere ouder is een goed alternatief. Dit probleem bij de inschrijving kan gemakkelijk worden opgelost door een bepaling in het schoolreglement op te nemen waarin bij de inschrijving de uitdrukkelijke toestemming van beide ouders wordt gevraagd. De kans op onenigheden betreffende de inschrijving achteraf, wordt zo veel kleiner. Bij de inschrijving moeten de school en de ouders dan enkel bijkomende afspraken maken die wenselijk of vereist zijn door de nieuwe gezinssamenstelling.¹⁹⁰

148. De ouder die niet akkoord is met de inschrijving van zijn kind kan dit best zo snel mogelijk laten weten aan de school. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk ter kennis worden gebracht, al verdient laatstgenoemde de voorkeur. Een mondelinge mededeling volstaat om te verhinderen dat de school de inschrijving formaliseert. Een school mag met andere woorden altijd de beslissing van één van de ouders uitvoeren, tenzij de school weet dat de andere ouder het er niet mee eens is. In dat geval moet de school weigeren de beslissing om het kind in te schrijven, uit te voeren.

149. Ook is het belangrijk voor ogen te houden dat de inschrijving van een leerling geweigerd moet worden wanneer een leerling binnen eenzelfde schooljaar door de ouders afwisselend in scholen in- en uitgeschreven wordt. Dergelijke vormen van alternerend schoollopen zijn niet in het belang van het kind en schenden zijn rechten. Een kind kan niet volledig participeren aan het schoolgebeuren waar het maar voor de helft aanwezig is. Zodoende dragen dergelijke praktijken

---

¹⁸⁸ Punt 2.1 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁸⁹ N. DESMET, "Co-ouderschap, echtscheiding en school", *Caleidoscoop* 2005, jaargang 17 nr. 3, 10-15

¹⁹⁰ Punt 3 Omz. 2005/01 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

niet bij tot het bevorderen van een succesvolle schoolloopbaan van het kind. De inschrijving zal geweigerd worden door de school die dit vaststelt. Dit kan op verschillende manieren gebeuren, bijvoorbeeld op basis van het feit dat hetzelfde kind meerdere keren werd ingeschreven in dezelfde school in hetzelfde schooljaar. De appreciatiebevoegdheid ligt bij de directie van de school. Het kind blijft dan ingeschreven in de voorgaande school.¹⁹¹

150. De inschrijving van het kind wordt ook aanzien als het ideale moment om regelingen en afspraken te maken met de ouders, onder meer over de bepaling wie het gezinshoofd is, de communicatie, het adres voor het versturen van facturen, de familiale verzekering, enz. De gemaakte afspraken kunnen dan worden gerespecteerd tot het ogenblik dat de leerling naar een andere school gaat of tot ze worden gewijzigd. Bij twijfel kan men best de gemaakte afspraken schriftelijk laten bevestigen. Als de ouders bij de inschrijving van hun zoon of dochter twee verschillende adressen opgeven dan zal de briefwisseling naar beide adressen moeten worden verzonden, tenzij de ouders hier uitdrukkelijk van afwijken.¹⁹²

§2. Inspraak van de kinderen over de schoolkeuze

151. Men wordt in het onderwijsrecht meer en meer geconfronteerd met de spanning tussen de toenemende verzelfstandelijking en de principiële procesonbekwaamheid van de minderjarige. Tot wanneer de kinderen achttien jaar zijn, oefenen de ouders het ouderlijk gezag uit over hen. Het recht van inschrijving is allereerst een fundamenteel gewaarborgd recht van het kind.¹⁹³ Omwille van zijn handelingsonbekwaamheid, kan een kind dit recht niet zelf doen gelden. Enkel de ouders in hun hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger kunnen dit recht effectueren. De schoolkeuze is eveneens een ander belangrijk prerogatief van het ouderlijk gezag. Ouders hebben het recht om een school voor hun kind te kiezen van wie het pedagogisch project overeenstemt met hun opvoedingsproject.¹⁹⁴ Dat dit tot conflicten heeft geleid, en nog steeds leidt, is niet ondenkbaar. Onder invloed van regelgeving wordt de inspraak van het kind bij dergelijke beslissingen toegekend.¹⁹⁵ In dit verband kan worden gerefereerd aan art. 14, inhoudende het recht op de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en art. 28, inhoudende het recht op onderwijs, van het IVRK.

---

¹⁹¹ Punt 9.1.2 Omz. BaO/2012/01 van 20 december 2012 betreffende het inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het basisonderwijs, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14368>, (geraadpleegd op 6 mei 2015) en Punt 10.1.2 Omz. SO/2012/01 van 5 juni 2012 betreffende het inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het secundair onderwijs, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14370>, (geraadpleegd op 6 mei 2015).

¹⁹² Punt 3. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

¹⁹³ Art. III.1. §1. van het decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, *BS* 30 augustus 2005, 37446, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2005071549&table_name=wet, (geraadpleegd op 18 februari 2015); art. 110/1 Codificatie betreffende het secundair onderwijs, gecoördineerd op 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011, 37030 en art. 37bis van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, *BS* 17 april 1997, 8972.

¹⁹⁴ A. DE WOLF, "De schoolkeuze voor het minderjarig kind", noot onder Brussel 16 oktober 2001, *TORB* 2002-03, 98-104 en art. 110/1 Codificatie betreffende het secundair onderwijs, gecoördineerd op 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011, 37030.

¹⁹⁵ Art. III.1. §1. van het decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, *BS* 30 augustus 2005, 37446.

152. In uitvoering hiervan bepaalt art. III.1. §1. van het decreet betreffende gelijke onderwijskansen van 28 juni 2002 dat de schoolkeuze door de ouders in samenspraak met hun kind dient te gebeuren indien deze 12 jaar of ouder is. Dit artikel heeft echter voornamelijk betrekking op de rechten van minderjarige leerlingen ten aanzien van de keuzes die door hun ouders gemaakt worden en niet op de relatie met de school. De grootste problemen doen zich voor wanneer er onenigheid is over de schoolkeuze. Het feit dat er tussen de ouders en de leerling een dispuut zou ontstaan omtrent de keuze van de school of het type onderwijs, geeft de school niet het recht om de inschrijving op grond art. III.1. §1 van het decreet betreffende gelijke onderwijskansen te weigeren.¹⁹⁶ Ook in het decreet van 15 juli 2005 wordt er opnieuw een ruime invulling gegeven aan het begrip ouders.¹⁹⁷

153. Vanuit de stijgende tendens naar participatie en betrokkenheid van minderjarigen bij beslissingen die hun leven aanbelangen, dient de familierechtbank in mate van het mogelijke, m.a.w. voor zover de minderjarige over het nodige onderscheidingsvermogen beschikt, rekening te houden met zijn inspraak.¹⁹⁸

§3. Discussie over de inschrijving

154. Wanneer de ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen, dienen ze overleg te plegen wanneer het gaat over belangrijke beslissingen betreffende de gezondheid, opvoeding, opleiding, religie en ontspanning van het kind.¹⁹⁹ Indien de ouders het niet eens geraken over de schoolkeuze of de inschrijving, dan zal het de familierechtbank zijn die de knoop doorhakt. De rechter dient dan ofwel preventief, ofwel na een eenzijdige beslissing van de ouders een oplossing te vinden voor het geschil. Bij de beslissing wordt het belang van het kind steeds vooropgesteld.²⁰⁰

155. Als de ouders hun kind in verschillende scholen willen inschrijven of achteraf blijkt dat de ene ouder het kind heeft ingeschreven in een school terwijl de andere ouder dit niet wou, dan is het niet aan de school om de knoop door te hakken. Het kind is dan ingeschreven tot uit de feiten het tegendeel blijkt. Als een ouder zich niet kan vinden in een genomen beslissing van of informatie aan de andere ouder en de school met de beide ouders geen overeenstemming kan bereiken, kan de school de ouders verwijzen naar het Centrum van Leerlingenbegeleiding. Deze zal de ouders verder doorverwijzen naar de familierechtbank indien nodig. Dit betekent echter niet dat de school ontslaan is van haar verantwoordelijkheid om onwettelijke situaties te melden aan de bevoegde instanties.²⁰¹

---

¹⁹⁶ De Commissie inzake leerlingrechten 6 juli 2004, nr. 2004/41 (betreffende een geschil tussen de ouders en de leerling over de keuze tussen voltijds of deeltijds onderwijs), http://www.ond.vlaanderen.be/leerlingenrechtencommissie/uitspraken/2004/2004-41_anoniem.pdf, (geraadpleegd op 8 mei 2015).

¹⁹⁷ Art. 2, 14° van het decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, BS 30 augustus 2005, 37446.

¹⁹⁸ G. MAES, "Het grondrecht op geloofsofvoeding van minderjarigen, een evenwichtsoefening tussen de rechten van de ouders en de eigen betrokkenheid van de minderjarige", *TJK* 2006/3, 230-31.

¹⁹⁹ J. SOSSON EN F. REUSENS, "La mise en oeuvre concrète des principes relatifs à l'autorité parentale", in D. PIRE (ed.), *Droit des familles*, CUP 123, 148-173.

²⁰⁰ N. MASSAGER, *Droit Familial de l'enfance. Filiation, autorité parentale, hébergement*, Brussel, Bruylant, 2009, 287-291.

²⁰¹ Punt 5. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

156. Ingeval één van beide ouders het exclusieve ouderlijk gezag uitoefent, doen er zich geen problemen voor. Deze ouder neemt dan alle beslissingen aangaande de opvoeding van het kind waaronder de school- en studiekeuze en de inschrijving in een onderwijsinstelling. De situatie is anders ingeval beide ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen. De ouders dienen dan overeenstemming te bereiken. Indien dit niet mogelijk is, dan zal de familierechtbank (voorheen de jeugdrechtbank) de knoop doorhakken.²⁰²

157. Er ontstaan in de praktijk regelmatig betwistingen tussen de juridische ouders, aangezien co-ouderschap het uitgangspunt is en exclusief ouderschap de uitzondering. Hierna volgen enkel uitspraken in verband met de school- en studiekeuze, de levensbeschouwelijke opvoeding en de uiteindelijke inschrijving van de minderjarige.

I. Betwisting in verband met de religieuze opvoeding van het kind

De praktische regels voor het maken van de keuze inzake levensbeschouwelijk onderwijs wordt geregeld in art. 29 van het decreet basisonderwijs²⁰³ en art. 98 Codex Secundair Onderwijs.²⁰⁴ Voor beide onderwijsniveaus geldt dat de keuze wordt gemaakt bij de inschrijving en bij het begin van het schooljaar kan worden gewijzigd. Om verdere discussies te vermijden, is ook in beide decreten expliciet voorgeschreven dat de keuze schriftelijk dient te gebeuren, middels een ondertekende verklaring.²⁰⁵

158. Tussen de ouders die het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen, kunnen betwistingen ontstaan over de religieuze opvoeding van het kind. Ouders wensen hun kinderen immers op te voeden volgens hun eigen geloofsovertuiging, wat niet steeds strookt met de religieuze opvatting van de andere ouder. De levensbeschouwelijke opvoeding vormt een aspect van het ouderlijk gezag en wordt door de ouders gezamenlijk uitgeoefend. De ouders kunnen vrij kiezen welke levensbeschouwelijke opvoeding zij het meest gepast vinden. De vrijheid van de ouders vindt haar grondslag in art. 8 EVRM (respect voor het privéleven) en art. 2 van het Eerste Protocol bij het EVRM (de eerbiediging van de ideologische, filosofische en godsdienstige opvoeding van de ouders in het kader van het onderwijs). Naar intern recht wordt de godsdienstvrijheid gewaarborgd door art. 24 GW. Conflicten over de geloofsoepvoeding van een kind dienen te worden beoordeeld in functie van het belang van het kind. Het belang van het kind wordt in de rechtspraak en rechtsleer vaak afgetoetst aan de hand van twee criteria, enerzijds de socialisering en anderzijds de continuïteit in de opvoeding.²⁰⁶ Het komt de familierechtbank hierbij niet toe om een intrinsiek waardeoordeel te vormen over de levensbeschouwelijke visie die elke van de ouders verdedigt.²⁰⁷

159. Zo is er een uitspraak van de jeugdrechtbank te Brugge op 26 januari 2012.²⁰⁸ Een gescheiden ouderpaar slaagt er niet in om overeenstemming te bereiken met betrekking tot de

---

²⁰² Wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *BS* 27 september 2013, 68429.

²⁰³ Art. 29 Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, *BS* 17 april 1997, 8972.

²⁰⁴ Art. 98 Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011, 37030.

²⁰⁵ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 87.

²⁰⁶ G. MAES, "Het grondrecht op geloofsoepvoeding van minderjarigen, een evenwichtsoefening tussen de rechten van de ouders en de eigen betrokkenheid van de minderjarige", *TJK* 2006/3, 228-230.

²⁰⁷ K. RIMANQUE, *De levensbeschouwelijke opvoeding van de minderjarige – publiekrechtelijke en privaatrechtelijke beginselen*, Brussel, Bruylant, 1980, 313-315.

²⁰⁸ Jeugdrb. Brugge 26 januari 2012, *TJK* 2012, afl. 3, 250-259.

vraag of hun zesjarige dochter godsdienst, dan wel zedenleer dient te volgen wanneer zij het eerste leerjaar aanvangt. De vader is voorstander van zedenleer, de moeder daarentegen verkiest godsdienst. De moeder schrijft vervolgens haar dochter in, in het eerste leerjaar van de gemeentelijke basisschool en geeft haar keuze voor godsdienst te kennen. De vader heeft zich hiertegen verzet met als gevolg dat het meisje van bij het begin van het schooljaar wordt vrijgesteld van de levensbeschouwelijke lessen en tijdens deze lesuren in een leslokaal apart moet zitten in afwachting tot een uitspraak.²⁰⁹ Na het eerst te hebben geprobeerd bij de kortgedingrechter, de vordering afwees bij gebrek aan hoogdringendheid, legde de vader een verzoekschrift neer bij de voormalige jeugdrechtbank ter beslechting van het geschil.²¹⁰ In het belang van de continuïteit van de opvoeding dient rekening te worden gehouden met de ideologische visie die de ouders hadden tijdens het samenleven. De jeugdrechtbank stelt vast dat de ouders elkaar op dit punt tegenspreken. De vader zegt dat de kerk nooit een rol heeft gespeeld in hun gezin en de moeder zegt dat ze afgesproken hadden hun kind op te voeden binnen het christelijk katholieke geloof. De rechtbank oordeelde dat de ouders ingestemd hebben met belangrijke sleutelmomenten binnen de christelijke traditie aangezien het kind gedoopt is en voorheen ook inschreven geweest is in een katholieke school. Gelet op voorgaande overweging oordeelt de jeugdrechtbank dat de dochter godsdienstlessen gaat volgen waardoor ze ook haar eerste communie kan doen.

II. Betwistingen in verband met de schoolkeuze en de inschrijving van het kind

160. De schoolkeuze van het kind kan ook een twistpunt vormen tussen de ouders in het kader van een gezamenlijke gezagsuitoefening. Het betreft naast de inschrijving van het kind in een bepaalde school ook de wijziging van deze eerder gemaakte schoolkeuze. De motieven voor een wijziging van school zijn heel verschillend. Naast de specifieke noden van het kind kunnen ook de verhuis, verplaatsingsmoeilijkheden, wijziging van beroepsactiviteit of persoonlijke voorkeuren van één van de ouders aanleiding geven tot een vordering tot wijziging van een school. Een geschil over de schoolkeuze dient steeds beoordeeld te worden op grond van het criterium van het belang van het kind.²¹¹

Bij het beoordelen van het belang wordt er rekening gehouden met de nood aan stabiliteit van het kind. Vaak wordt beslist dat het niet in het belang van het kind is om uit zijn gekende schoolomgeving te worden gehaald.²¹²

161. Zo diende het hof van beroep in Gent te oordelen over het hoger beroep ingesteld door de moeder met betrekking tot de schoolkeuze van de kinderen. De moeder wou dat de kinderen dichtbij haar nieuwe woonplaats naar school gingen.²¹³ Het Hof hield geen rekening met de verhuis

---

²⁰⁹ Door het verzet van de vader wordt het vermoeden van instemming uit art. 374 §1, eerste lid *juncto* 373, tweede lid BW verankerde vermoeden van instemming overeenkomstig hetwelk iedere ouder ten opzichte van derden te goeder trouw geacht wordt te handelen met instemming van de andere ouder wanneer hij alleen een handeling stelt die met dat gezag verband houdt, immers uitgeschakeld.

²¹⁰ Jeugdrb. Brugge 26 januari 2012, *TJK* 2012, afl. 3, 250-259.

²¹¹ N. MASSAGER, *Droit Familial de l'enfance. Filiation, autorité parentale, hébergement*, Brussel, Bruylant, 2009, 295-314.

²¹² N. MASSAGER, "Autorité parentale et hébergement" in D. CARRÉ, S. DEGRAVE, N. GALLUS, G. HIERNAUX, N. MASSAGER EN S. PFEIFF, *Droit des personnes et des familles. Chronique de jurisprudence 2005-2010* in *Les dossiers du JT*, nr. 85, Larcier, Brussel, 2011, 412-413.

²¹³ Gent (jeugdkamer) 30 juni 2008, AR 2008/JR/102, onuitg.

en de moeilijkere verplaatsing voor de moeder. Het Hof gaf de voorkeur aan hun huidige school omdat ze daar altijd al naar school waren geweest. Het is niet wenselijk om de gewoontes van de kinderen te wijzigen en hen uit hun gekende omgeving weg te halen.²¹⁴

162. Het hof van beroep van Brussel deed uitspraak in een andere zaak. Een moeder wenste naar aanleiding van haar verhuis een wijziging van de verblijfsregeling en een machtiging voor het inschrijven van de kinderen in een school dichterbij haar nieuwe woonplaats. De rechter in kortgeding oordeelde dat de kinderen in hun huidige school ingeschreven moesten blijven en kende het hoofdverblijf toe aan de vader. Het hof van beroep bevestigde de beschikking in kort geding in afwachting van een beslissing ten gronde van de jeugdrechtbank. Het Hof achtte het niet opportuun om de huidige verblijfsregeling en bijgevolg ook de schoolkeuze van de kinderen te wijzigen.

Het hof oordeelde dat het niet in het belang van het kind zou zijn indien beslist werd dat het kind twee maanden na de start van het nieuwe schooljaar al zou veranderen van school. Ook in deze zaak werd het belang van het kind voorop gesteld en diende de moeder de gevolgen van haar beslissing te dragen.²¹⁵

163. Hetzelfde gold in een zaak waarbij de moeder de kinderen had ingeschreven in een school die in het midden lag van haar nieuwe woonplaats en de woonplaats van de vader. Een verandering van school heeft als gevolg dat de kinderen uit hun vertrouwde omgeving worden gehaald. Het hof van beroep oordeelde dat de ouders hun leven moeten plannen in functie van hun kind en niet andersom.²¹⁶ Een geschil omtrent de schoolkeuze van de minderjarige moet steeds vanuit het belang van het kind worden beoordeeld. Het sluiten van een compromis tussen de ouders (bijvoorbeeld door een school te kiezen op gelijke afstand van beide woonplaatsen) vormt dan ook niet altijd de beste oplossing voor het kind. Een goede oplossing moet oog hebben voor de nood aan continuïteit en stabiliteit van het kind.²¹⁷

164. Ook het hof van beroep te Bergen weigerde een wijziging van school toe te staan. Als reden werd aangevoerd dat het schooljaar reeds begonnen was en het kind al geïntegreerd was in de school. De rechter gaf alweer de voorkeur aan de nood aan stabiliteit voor het kind.²¹⁸

165. In een aantal andere zaken speelden zowel de afstand tussen de woonplaats en de school evenals de huidige verblijfsregeling een rol. Het hof van beroep te Brussel moest bijvoorbeeld kiezen tussen twee scholen. De ene school verkreeg de voorkeur van de moeder gelegen op negen kilometer van de woonplaats van de moeder en op tweeënveertig kilometer van de woonplaats van de vader. De andere middelbare school lag daarentegen op negentien kilometer van de vader en op tweeëndertig kilometer van de woonplaats van de moeder. De kwaliteit van beide scholen werd niet nader bekeken aangezien de kinderen van het koppel in beide scholen ingeschreven waren

---

²¹⁴ Luik 26 augustus 2008, *JLMB* 2009, 128.

²¹⁵ Brussel 6 november 2008, *RTDF* 2009, 871.

²¹⁶ Brussel 10 november 2008, *RTDF* 2009, 876.

²¹⁷ B. VINCK e.a., "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011), Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact", *TPR* 2012, 2068.

²¹⁸ Bergen 21 oktober 2009, *RTDF* 2010, 679, noot F. REUSENS.

geweest. Gelet op de verblijfsregeling 9/5 ten gunste van de moeder gaf de rechter de voorkeur aan de school die gelegen was op negen kilometer van het hoofdverblijf van het kind.²¹⁹

166. In een zaak voor het hof van beroep te Luik wenste de moeder terug te komen op het eerder afgesloten akkoord met de vader over de schoolkeuze van hun drie kinderen. Ze was van mening dat de verplaatsingen van de nieuwe school naar haar woonplaats immers niet combineerbaar waren met haar werk. Daarnaast zouden de kinderen met het openbaar vervoer maar liefst drie uren onderweg zijn. De vader daarentegen zou met de wagen vierendertig minuten onderweg zijn naar die nieuwe school, die gelegen was op eenenveertig kilometer van zijn woonplaats, en vierenveertig minuten naar de huidige school, die gelegen was op achtenvijftig kilometer van zijn woonplaats. Ondanks het eerdere akkoord van de partijen werd geoordeeld dat de kinderen voorlopig ingeschreven dienden te blijven in de school dichterbij de woonplaats van de moeder.²²⁰

167. Ten slotte kan de taal van het onderwijs ook een belangrijke rol spelen bij het bepalen van de schoolkeuze. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de ouders een verschillende moedertaal hebben of gedurende het gemeenschappelijk leven gekozen hebben voor onderwijs in een andere taal teneinde de tweetaligheid van het kind te bevorderen.²²¹

168. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel moest bijvoorbeeld een keuze maken tussen een Nederlandstalige en een Franstalige school. Eerder hadden de partijen bevestigd dat hun kinderen naar een Nederlandstalige school zouden gaan, rekening houdend met de taal en cultuur van beide ouders. Aangezien het hoofdverblijf werd toegekend aan de moeder, oordeelde de rechter dat een Franstalige school beter zou zijn. De moeder was namelijk van Congolese afkomst en sprak enkel Frans. Daarnaast was het voornamelijk de moeder die de kinderen hielp met het schoolwerk en instond voor de contacten met de school. Daarenboven was de Franstalige school vlakbij de woonplaats van de moeder gelegen zodat de kinderen gebruik van het openbaar vervoer konden maken om naar school te gaan. De vader beschikte over een auto zodat hij beide scholen gemakkelijk kon bereiken.²²²

169. In een andere zaak werd de rechter geconfronteerd met een overeenkomst waarin de ouders verklaard hadden dat hun kinderen hun lager onderwijs in het Nederlands zouden doen en hun middelbaar onderwijs in het Frans. De ouders wilden hierdoor de tweetaligheid van hun kind bevorderen. De vader verzette zich achteraf tegen deze overeenkomst. Het kind zou namelijk moeilijkheden hebben met de lessen Frans en er zou volgens de vader een risico op destabiliteit zijn door de wijzig van de onderwijstaal op 12-jarige leeftijd. Geen van de door de vader aangehaalde elementen kon volgens de jeugdrechtbank een afwijking op het voorheen afgesloten akkoord rechtvaardigen. Tweetaligheid werd in het belang van het kind geacht aangezien het kind altijd al was opgevoed in beide culturen. De jeugdrechtbank oordeelde dat het kind zijn schoolopleiding moest verderzetten in het Frans.²²³

---

²¹⁹ Brussel 14 augustus 2008, *RTDF* 2009, 862.

²²⁰ Luik 26 augustus 2008, *JMLB* 2009, 128.

²²¹ K. VERSTRAETE, "Ouderlijk gezag en omgangsrecht" in G. VERSCHULDEN *et al.*, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2001-2006)", *TPR* 2007, 687-688.

²²² KG Brussel 3 juni 2009, *RTDF* 2011, 909.

²²³ Jeugdrb. Brussel 14 september 2011, *RTDF* 2012, 210.

170. Kortom, indien de ouders niet overeenkomen waar ze hun kind gaan schrijven dan zal het de familierechter hierover uitspraak doen. Op te merken valt dat het belang van het kind primeert. De socialisering en de continuïteit van de opvoeding zijn relevante criteria die gebruikt worden om het belang van het kind een concrete invulling te geven. Daarnaast kan ook de verblijfsregeling en de nood aan stabiliteit voor het kind een rol spelen bij de beoordeling van de rechter over de inschrijving van de minderjarige.

B. Voogdijgezag

171. De schoolkeuze en inschrijving moet door de voogd worden gedaan. De voogd moet rekening houden met de beginselen waarvoor de ouders eventueel gekozen hebben. Het kan dan zowel over expliciete als impliciete keuzes gaan. Het is de bedoeling dat de continuïteit in de opvoeding behouden blijft en dat er geen breuk wordt veroorzaakt met de opvoeding die de ouders voordien hebben gegeven aan hun kind op het vlak van onderwijs (art. 405 § 1 BW). De toeziende voogd houdt toezicht op de voogd zijn gemaakte keuze. Indien het de belangen van het kind schaadt, dient de toeziende voogd de vrederechter hiervan in kennis te stellen.

C. Pleegvoogdij

172. In verschillende bepalingen in het onderwijsrecht wordt het begrip ouders gedefinieerd als: “*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben*”.²²⁴ Voor de personen die de minderjarige in rechte onder hun bewaring hebben betekent dit niet dat zij ook het recht van opvoeding mogen uitoefenen. De schoolkeuze en de inschrijving blijven voorbehouden aan de titularissen van het ouderlijk gezag.²²⁵ De juridische ouders nemen de beslissingen, die eventueel via de pleegvoogden aan de school gecommuniceerd kunnen worden. In de praktijk communiceert de school met de pleegvoogden of het pleeggezin over de praktische zaken.

D. Pleegouders

173. De juridische ouders van het pleegkind oefenen nog steeds het ouderlijk gezag uit. Zij behouden dus hun beslissingsrecht. Ook de juridische ouders waarvan het kind in een pleeggezin verblijft, kunnen hun kind inschrijven in een school. Er kan dus een conflict ontstaan tussen diegenen die “*in feite*” de minderjarige onder hun bewaring hebben, in dit geval de pleegouders en diegenen die het *ouderlijk gezag* uitoefenen, de ouders. In de praktijk communiceert de school meestal met het pleeggezin over de praktische zaken. De ouders nemen evenwel de beslissingen m.b.t tot de school- en studiekeuze, die dan via het pleeggezin aan de school gecommuniceerd worden.²²⁶

---

²²⁴ Zie onder meer art. 3, 41° van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, BS 17 april 1997, 8972.

²²⁵ Punt 3. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

²²⁶ A. VAN LOOVEREN EN M. BERGMANS, *101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 74-75.

E. Stiefouders

174. Stiefouders zijn geen titularissen van ouderlijk gezag. Ze hebben ook geen beslissingsrecht op het vlak van de school-en studiekeuze en de inschrijving van de minderjarige.²²⁷ Het recht van opvoeding komt enkel toe aan de titularissen van het ouderlijk gezag, als onderdeel van het gezag over de persoon van de minderjarige.²²⁸

HOOFDSTUK IV. INFORMATIE

Afdeling I. De rol van het decreet betreffende de rechtspositie van leerlingen en het participatiedecreet in het kader van informatie

175. Het ligt voor de hand dat de ouders bij de inschrijving van hun kind in een school informatie moeten krijgen over de school.²²⁹ De ouders worden ten minste geïnformeerd over de juridische aard en de samenstelling van het schoolbestuur; het pedagogisch project van de school; de organisatie van de schooluren; de samenstelling van de schoolraad; de voor- en naschoolse opvang indien de school daarin voorziet en het begeleidend centrum voor leerlingenbegeleiding.²³⁰ De schoolraad moet betrokken worden bij het opstellen van het schoolreglement en later bij elke wijziging ervan. De bepalingen die worden opgenomen in het schoolreglement vormen het voorwerp van overleg in de schoolraad.²³¹

176. Het decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school (afgekort: het decreet betreffende de rechtspositie van leerlingen)²³² brengt wijzigingen aan in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, de Codex Secundair Onderwijs en het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad. Vanaf 1 september 2014 is er een recht op inzage door de ouders en hun recht op toelichting bij de gegevens die de school m.b.t. de leerling verzamelt, alsook het recht op een kopie van deze gegevens.²³³

177. Het decreet betreffende de rechtspositie van de leerling brengt wijzigingen aan in art. 37, 7° en 11° van het decreet basisonderwijs: *"het recht op inzage door de ouders en hun recht op toelichting bij de gegevens die op de leerling betrekking hebben, waaronder de evaluatiegegevens, die worden verzameld door de school. Indien na de toelichting blijkt dat de ouders een kopie willen van de leerlingengegevens, hebben ze kopierecht. Indien de school hiervoor een vergoeding vraagt, is deze voorzien in de bijdrageregeling van het schoolreglement. Iedere kopie dient persoonlijk en vertrouwelijk behandeld te worden, mag niet verspreid worden, noch publiek worden gemaakt en mag enkel gebruikt worden in functie van de onderwijsloopbaan van de leerling. Als bepaalde gegevens ook een derde betreffen en volledige inzage in de gegevens door ouders*

---

²²⁷ A. VAN DER PLUIJM EN M. GREVELT, *School en echtscheiding: alledaagse begeleiding binnen een schoolbreed beleid*, Amsterdam, SWP Uitgeverij, 2013, 173.

²²⁸ Punt 3. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

²²⁹ Art. 111 §1bis Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, BS 24 juni 2011, 37030.

²³⁰ Omz. Punt 1.1 BaO/2002/1 Informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13199>, (geraadpleegd 5 maart 2015).

²³¹ Omz. Punt 2.1 BaO/2002/1 Informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement.

²³² Omz. Punt 2.2.7. BaO/2002/1 Informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement.

²³³ Decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, BS 20 augustus 2014, 61050, (afgekort: decreet rechtspositie leerlingen).

afbreuk zou doen aan het recht van de derde op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt de toegang tot deze gegevens verstrekt via een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage."

Art. 33, 3° van het decreet basisonderwijs bepaalt ook dat er enkel een definitieve of tijdelijke uitsluiting kan worden uitgevoerd indien er een procedure gevoerd wordt die de rechten van verdediging waarborgt, m.a.w. ingeval de ouders en de leerling inzage hebben in het tuchtdossier van de leerling, met inbegrip van het advies van de klassenraad, en worden gehoord, eventueel bijgestaan door een vertrouwenspersoon.

178. Het decreet betreffende de rechtspositie van de leerling brengt verder ook wijzigingen aan in art. 112, 8° van de Codex Secundair Onderwijs. In het school- of centrumreglement moet onder meer voorwaarden worden opgenomen waaronder de betrokken leerling en de betrokken personen inzage kunnen uitoefenen in of een toelichting kunnen vragen bij of een kopie kunnen bekomen van de leerlingengegevens, waaronder de evaluatiegegevens.²³⁴ Ook in het secundair onderwijs geldt de regel dat de betrokken personen inzage moeten hebben in het tuchtdossier.²³⁵

179. Scholen verzamelen heel wat gegevens m.b.t. hun leerlingen. Het decreet rechtspositie leerlingen bepaalt dat ouders inzagerecht hebben in de gegevens m.b.t. hun kinderen.²³⁶ Ouders hebben dus ook inzage in de evaluatiegegevens van hun kinderen. Ouders hebben ook recht op een kopie van deze gegevens, met dien verstande dat ze slechts een kopie kunnen vragen nadat de school toelichting bij de gegevens gegeven heeft.

180. Ten slotte brengt het decreet betreffende de rechtspositie van de leerling ook wijzigingen aan in artikel 15 van het decreet betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad. De leden van de schoolraad hebben in functie van de uitoefening van de bevoegdheden van de schoolraad een algemeen informatierecht. De schoolraad heeft ten behoeve van al het personeel, ouders en leerlingen een communicatie- en informatieplicht over hun activiteiten en standpunten en over de wijze waarop deze zijn bevoegdheden uitoefent. In de schoolraad zetelen ook ouders. Hier wordt verder op ingegaan in het volgende hoofdstuk omtrent participatie (*infra*: 62, nr. 195 e.v.). Het huishoudelijk reglement van de school bepaalt de wijze waarop de communicatie- en informatie gerealiseerd wordt.²³⁷ De leden van de pedagogische raad, leerlingenraad en ouderraad hebben in functie van de uitoefening van hun bevoegdheden een algemeen informatierecht. Deze raden hebben ten behoeve van al het personeel, ouders en leerlingen een informatieplicht over hun activiteiten en standpunten en over de wijze waarop zij hun bevoegdheden uitoefenen.²³⁸

181. In geval beide ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen, dienen zij onderling overeenstemming te bereiken over de opvoedingsbeslissingen waaronder bijvoorbeeld de schoolkeuze. Ze worden dan ook beide geïnformeerd door de school. Indien één van de ouders uitsluitend het ouderlijk gezag krijgt, dan blijft de andere ouder wel zijn recht op toezicht behouden. In de schoolcontext betekent dit dat deze recht heeft op alle informatie over de

---

²³⁴ Art. V.4, 8° decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, *BS* 20 augustus 2014, 61050.

²³⁵ Art. 123/9 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, *BS* 24 juni 2011, 37030.

²³⁶ Decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, *BS* 20 augustus 2014, 61050.

²³⁷ Art. 23, 8° Participatiedecreet.

²³⁸ Art. 48 Participatiedecreet.

opvoeding van zijn kind. In ieder geval (behoudens ontzetting uit het ouderlijk gezag) dient de school de ouders te informeren over de schoolresultaten, begeleidingsactiviteiten, schoolfeesten, enz. De omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden spreekt over een actieve informatieplicht.²³⁹ De school mag niet automatisch veronderstellen dat de informatie beide ouders bereikt, maar kan wel afspreken dat informatie, zoals de klasagenda via de ene ouder bij de andere terecht komt. De school kan het best zoveel mogelijk informatie dubbel of parallel aanbieden. Ondanks gemaakte afspraken mag de school niet weigeren informatie te verlenen als de andere ouder daarom vraagt. De passieve informatieplicht houdt niet in dat de school verplicht is vragen te beantwoorden die onredelijke eisen qua tijd en middelen stellen, zoals het opstellen van een verslag of het invullen van een vragenlijst.

182. Daarnaast kan het Openbaarheidsdecreet ook een rol spelen. In geval van publieke onderwijsinstellingen, meer bepaald het officieel onderwijs, kan er ook een beroep gedaan worden op het Openbaarheidsdecreet om informatie te verkrijgen. Naar aanleiding van recente uitspraken van de Raad van State, kunnen vrije onderwijsinstellingen geen beroep op doen op het Openbaarheidsdecreet.²⁴⁰ Voor een meer gedetailleerde toelichting verwijs ik naar "Hoofdstuk IV de schoolomgeving" (*supra*: 32, nr. 86 e.v.).

Afdeling II. Het recht op informatie bekeken vanuit feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties

§1. Ouderlijk gezag

183. De regelgeving omtrent het informatierecht is heel fragmentair aanwezig en onvolledig. Het Burgerlijk Wetboek bevat geen bepalingen omtrent het informatierecht van de ouders.

184. Indien de ouders samenleven en beide ouders gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen, hebben zij beiden recht op informatie over hun kind. De vraag is of de school, in het kader van de actieve informatieplicht, informatie moet verstrekken aan iedere ouder individueel of dat er naar analogie met het vermoeden van instemming verwacht mag worden dat de informatie aan de ene ouder verstrekt, ook de andere ouder zal bereiken. Mijn inziens kan het vermoeden van instemming doorgetrokken worden naar het informatierecht. Langs de actieve informatieplicht van onderwijsinstelling bestaat er ook de passieve informatieplicht. De ouder kan altijd opnieuw informatie opvragen over het kind.²⁴¹

185. Ingeval de ouders niet (meer) samenleven, blijven zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen maar bij onenigheid kan over belangrijke beslissingen het ouderlijk gezag worden opgedragen aan één van de ouders. Art. 374 §1 BW bepaalt uitdrukkelijk dat de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, het recht behoudt om toezicht te houden op de opvoeding van het kind. Hij kan bij de andere ouder of bij derden alle nuttige informatie hieromtrent inwinnen en zich in het belang van het kind tot de familierechtbank wenden.²⁴²

²³⁹ Punt 4. Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.

²⁴⁰ RvS 6 december 2012, nr. 221.641. en 221.642., www.raadvanstate.be, (geraadpleegd op 10 januari 2015).

²⁴¹ X., "School moet beide ouders informeren. Brief voor mama, kopie voor papa?", Klasse 2008, nr. 187, 32-33.

²⁴² Y.-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 711.

Indien beide ouders nog steeds gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen maar niet samen op gesprek willen komen, zou een aan te bevelen werkwijze erin kunnen bestaan dat de school een afzonderlijk tienminutengesprek aanbiedt.²⁴³

186. Beide ouders behouden dus het recht om rapporten in te zien, uitgenodigd te worden op het oudercontact en op de hoogte gebracht te worden van begeleidingsactiviteiten. Enkel de ouder die ontzet is uit het ouderlijk gezag heeft geen recht op informatie.²⁴⁴ Belangrijk om op te merken is dat de kosten die gepaard gaan met het parallel aanbieden van informatie niet aan de ouders kunnen worden doorgerekend. De Commissie van Zorgvuldig Bestuur is van oordeel dat deze kosten behoren tot de gewone werking van onderwijsinstellingen. De extra kosten opnemen in de bijdrageregeling is dan ook in strijd met de bepalingen rond de kosteloosheid in het basisonderwijs.²⁴⁵ De bijdrageregeling is de lijst met alle onkosten die de ouders in de loop van het schooljaar zullen moeten betalen voor het onderwijs van hun kinderen. De school is wettelijk verplicht een dergelijke lijst aan te bieden. De meeste scholen bieden het samen met het schoolreglement aan.²⁴⁶

187. De bedoeling van de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden is de doorwerking van het ouderlijk gezag in de schoolomgeving te verduidelijken. De omzendbrief beschikt over een louter informatief karakter. De omzendbrief is in vage bewoordingen geschreven. Volgens de omzendbrief hebben ouders een wettelijk recht op informatie over de vorderingen van hun kind op school. Aangezien ze instaan voor de opvoeding van hun kind is het nodig om het kind te kunnen opvolgen. Dit vloeit automatisch uit het ouderlijk gezag voort.

188. Soms word je als school ook gevraagd zaken te attesteren met het oog op een echtscheidingsprocedure. Op dergelijke vragen wordt het scholen aangeraden om terughoudend te reageren omdat de kans bestaat dat je als school uw neutrale positie verliest. Anderzijds mag je het recht op informatie van één van de ouders niet miskennen. De beste handelswijze is hierin te zoeken naar een evenwicht, ook al is dit soms moeilijk. Zo moet je als school de vraag naar het aantal afwezigheden tijdens het verblijf bij de andere ouder beantwoorden maar dit kan je best niet schriftelijk doen. Dit geldt ook voor andere informatie.²⁴⁷

§2. Voogdijgezag

189. De voogd neemt niet alle ouderlijke rechten en plichten over van de ouders. De voogd draagt zorg over de persoon van de minderjarige en voedt hem op (art. 405 § 1, eerste lid BW). Met andere woorden de voogd neemt alle beslissingen omtrent de opvoeding en heeft recht op alle informatie in de schoolcontext. Het recht van de toezienende voogd op toezicht op de opvoeding van

---

²⁴³ J. Van Aken, "Als scheidingen de school in komen", *Didactief* 2014, jaargang 44 nr. 4, 17-21.

²⁴⁴ F. STEVENS, "Correct omgaan met gescheiden ouders. Enkele juridische aandachtspunten", *School+visie* oktober-november 2008, nr. 2, 16-18.

²⁴⁵ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 6 december 2004, (CZB/V/KBO/2004/83; CZB/V/KBO/2004/78), www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/BijdrageAdministratie83.pdf, (geraadpleegd op 26 februari 2015).

²⁴⁶ J. DE METS, *Onderwijs, dagelijkse kost? Kostenbeheersing in het secundair onderwijs. Een verkenning*. Coördinatie door de Koning Boudewijnstichting, 2009, www.ond.vlaanderen.be/schoolkosten/so/PUB1953_ouderwijsdagelijksekost.pdf, (geraadpleegd 26 februari 2015).

²⁴⁷ F. STEVENS, "Correct omgaan met gescheiden ouders. Enkele juridische aandachtspunten", *School+visie* oktober-november 2008, nr. 2, 16-18.

de leerling en het recht op objectieve informatie hierover is niet afhankelijk van de goedkeuring van de voogd en kan niet beperkt worden omwille van praktische bezwaren. De toeziende voogd stelt de vrederechter onmiddellijk in kennis van de tekortkomingen en onregelmatigheden van de voogd in de opvoeding (art. 403 BW).

190. De vrederechter kan alle maatregelen nemen om zich te informeren over de familiale, morele en materiële toestand van de minderjarige, alsook over diens leefomstandigheden. In het bijzonder kan hij de Procureur des Konings verzoeken om, door de bemiddeling van de bevoegde sociale dienst, over al deze punten alle dienstige inlichtingen in te winnen (art 412 BW). De vrederechter beschikt over een uitgebreid informatierecht om zijn controle naar behoren te kunnen uitvoeren.²⁴⁸ De voogd brengt jaarlijks bij de vrederechter en de toeziende voogd verslag uit over de opvoeding en de opvang van de minderjarige, alsook over de maatregelen die hij heeft genomen voor de ontplooiing van de persoon van de minderjarige (art. 420 BW). Daarnaast moet de voogd verplicht jaarlijks de rekening over zijn beheer neerleggen in het voogdij dossier (art. 413 BW). Deze rekening wordt ook overhandigd aan de toeziende voogd en aan de minderjarige van vijftien jaar en ouder. Doordat er een controlesysteem bestaat ten aanzien van de voogd, is er verplicht een uitgebreide informatie uitwisseling met de toeziende voogd en de vrederechter.

§3. Pleegvoogdij

191. De pleegvoogd verbindt zich via een overeenkomst om een minderjarig kind te onderhouden, op te voeden en in staat te stellen de kost te verdienen (art. 475*bis* BW). Dit betekent echter niet dat de pleegvoogd ook instaat voor het nemen van de fundamentele beslissingen in de schoolcontext. Het fundamentele beslissingsrecht blijft berusten bij de ouders. Dit wil ook zeggen dat de opvoeding verdergezet moet worden in lijn met de ouders.

De pleegvoogd heeft het materieel bewaringsrecht over het kind en het recht van dagelijkse zorg als het kind bij hem verblijft.²⁴⁹ De onderwijsinstelling dient wel informatie over de minderjarige te verschaffen aan de pleegvoogd zodat deze zijn pleegvoogdij naar behoren kan uitoefenen. Over de pleegvoogdij is weinig rechtsleer beschikbaar omdat deze rechtsfiguur de laatste decennia in onbruik aan het geraken is.

§4. Pleegouders

192. De eerste vraag die we ons moeten stellen is of het begrip ouders ook in deze context ruim opgevat moet worden. Bedoelt men met ouders “*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen*” of gaat de definitie verder en omvat ze ook “*de personen die in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben*”.²⁵⁰ Hierover zijn geen rechterlijke uitspraken terug te vinden.

Het beslissingsrecht omtrent de opvoeding blijft bij de juridische ouders berusten maar het lijkt mij logisch dat de pleegouders ook een recht op informatie hebben, aangezien zij instaan voor de dagdagelijkse beslissingen en de feitelijke materiële bewaring hebben over het kind.

---

²⁴⁸ F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 477.

²⁴⁹ A. VAN LOOVEREN EN M. BERGMANS, *101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 18-19.

²⁵⁰ Punt 2.5 Omz. 2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaanleggenheden.

§5. Stiefouders

193. Naar analogie met de uitspraak van de Commissie Zorgvuldig Bestuur, die gedaan is in het kader van de rechten van stiefouders op grond van het Participatiedecreet (*infra*: 73, nr. 230)²⁵¹, kan aangenomen worden dat het niet de bedoeling was van de wetgever om de stiefouders ook in een volwaardig informatierecht te laten voorzien. De wetgeving voorziet niet in een wettelijk statuut voor stiefouders dus het lijkt mijn inziens dan ook te verregaand om een informatierecht te voorzien.

194. De discretieplicht van het schoolpersoneel zorgt er tevens voor dat geen informatie aan derden verstrekt mag worden. De discretieplicht wordt in de rechtsleer omschreven als de verplichting om bij het uitoefenen van een ambt of functie geen gegevens vrij te geven aan anderen aan diegenen die gerechtigd zijn er kennis van te nemen.²⁵² Het rapport wordt dus enkel overhandigd aan de leerling of aan de ouders met ouderlijk gezag. Een stiefouder kan met andere woorden geen kopie van het rapport gaan afhalen op school.

HOOFDSTUK V. PARTICIPATIE

Afdeling I. Het Participatiedecreet

§1. Situering

195. Op 2 april 2004 werd het decreet betreffende participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad goedgekeurd (afgekort: "Participatiedecreet").²⁵³ Het Participatiedecreet regelt de participatie van de ouders en het personeel aan het bestuur van de school.²⁵⁴ Het Participatiedecreet is van toepassing op het basis- en secundair onderwijs, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap, met uitzondering van de scholen van type 5 (onderwijs in ziekenhuis).²⁵⁵ Voor de schoolraad geldt wel een afzonderlijke regeling voor het basis- en secundair onderwijs van het gemeenschapsonderwijs. De principes in verband met participatie op school zijn nader uitgewerkt in de Omzendbrief GD/2004/03.²⁵⁶

196. Het participatiedecreet werd recent gewijzigd door het decreet van 4 april 2014 betreffende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende participatie op school, dat in werking getreden is op 1 september 2014.²⁵⁷ Het decreet hanteert de beleidsvisie dat bij een democratische samenleving, een democratisch schoolbestuur hoort. Alle betrokken geledingen moeten de kans krijgen om deel te nemen aan het schoolbeleid. De voorwaarden moeten worden opgesteld om de betrokkenheid van alle geledingen

²⁵¹ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_advies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

²⁵² X., www.wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/05-publicaties/werkmap-fiche-beroepsgeheim.pdf, (geraadpleegd op 6 mei 2015).

²⁵³ Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad, *BS* 6 augustus 2004, 59197 (afgekort: "Participatiedecreet").

²⁵⁴ M. LAQUIERE, "Werk aan de winkel om de machtsbalans bij de onderwijspartners in evenwicht te brengen", *TORB* 2005-06, 114-122.

²⁵⁵ Art. 3 en art. 7 Participatiedecreet.

²⁵⁶ Omz. GD/2004/03 van 13 juli 2004 betreffende de lokale participatieregeling in het basis-en secundair onderwijs, www.data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13494, (geraadpleegd op 6 maart 2015).

²⁵⁷ Decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis-en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, *BS* 20 augustus 2014, 61050.

op verschillende niveaus van het onderwijs- en schoolbeleid te vergroten.²⁵⁸ Uit de memorie van toelichting blijkt een holistische visie op participatie.²⁵⁹ Als partners in het opvoedings- en onderwijsproces van jongeren kunnen ouders een belangrijke bijdrage leveren tot het beleid van de school. De betrokkenheid van de ouders ten aanzien van het schoolgebeuren neemt een belangrijke rol in. De schoolraad is belangrijk omdat hier alle geledingen van de lokale onderwijsgemeenschap onafhankelijk van het schoolbestuur functioneren. Zo worden afzonderlijke en los van elkaar staande visies samengebracht in één formeel participatieorgaan.²⁶⁰

Art. 2, 10° van het Participatiedecreet omschrijft ouders als “*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de leerling onder hun bewaring hebben*”. Dit is dezelfde definitie die wordt gehanteerd in de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden. Men geeft opnieuw een ruimere invulling aan het begrip ouders.

§2. De pedagogische raad, leerlingenraad en ouderraad

197. De bepalingen van het participatiedecreet met betrekking tot de pedagogische raad, de leerlingenraad en de ouderraad zijn van toepassing op het basis- en secundair onderwijs, zowel van gemeenschapsonderwijs als het gesubsidieerd onderwijs, met uitzondering van scholen type 5.²⁶¹

I. De pedagogische raad

198. De decreetgever heeft geen absolute verplichting willen stellen betreffende de oprichting van een pedagogische raad in de school. Het schoolbestuur mag zelf beslissen of het een pedagogische raad opricht, behalve indien ten minste tien procent van het personeel erom vraagt.²⁶² De zetelende pedagogische raad bepaalt de wijze waarop die raad voor de volgende mandaatperiode zal samengesteld worden en staat in voor de organisatie en samenstelling. Alle personeelsleden worden op de hoogte gebracht en betrokken bij die samenstelling en kunnen zich kandidaat stellen.²⁶³ Het personeel dat van de pedagogische raad deel uitmaakt, kan voor de meningen die in de uitoefening van dat mandaat gedaan werden geen tuchtsanctie oplopen.²⁶⁴

II. De leerlingenraad

199. In de regel *moet* in elke secundaire school een leerlingenraad worden opgericht.²⁶⁵ Er kan worden afgeweken van deze verplichting wanneer het schoolreglement de betrokkenheid van de leerlingen bij het schoolbeleid op andere wijzen verzekert en op voorwaarde dat niet om de oprichting van een leerlingenraad wordt verzocht door ten minste tien procent van de leerlingen.²⁶⁶

---

²⁵⁸ MvT, *Part. St. VI. Parl.* 2003-04, nr. 1955/1, 3.

²⁵⁹ MvT, *Part. St. VI. Parl.* 2003-04, nr. 1955/1, 6-7.

²⁶⁰ J. DERIDDER en C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 259.

²⁶¹ Art. 38 Participatiedecreet.

²⁶² Art. 39 Participatiedecreet.

²⁶³ Art. 40 Participatiedecreet.

²⁶⁴ Art. 41 Participatiedecreet.

²⁶⁵ Wat het gemeenschapsonderwijs betreft moet worden gewezen op art. 10 van het bijzonder decreet op het Gemeenschapsonderwijs, dat stelt dat in het secundair onderwijs de schoolraad bepaalt op welke wijze de leerlingen worden betrokken bij de werking van de schoolraad, en dat hij daartoe een leerlingenraad kan oprichten.

²⁶⁶ Art. 42 §1 Participatiedecreet.

In het secundair onderwijs bepaalt de zetelende leerlingenraad de wijze waarop die raad voor de volgende mandaatperiode zal samengesteld worden en staat in voor de organisatie en samenstelling. Alle leerlingen worden op de hoogte gebracht en betrokken bij die samenstelling, zodat zij zich kandidaat kunnen stellen.²⁶⁷ Als de zetelende leerlingenraad nalaat dit te bepalen of indien er geen zetelende leerlingenraad is, staat het schoolbestuur samen met de schoolraad in voor de samenstelling van de leerlingenraad via verkiezingen. Ook bij de leerlingenraad geldt dat zij voor meningen die zij in uitoefening van hun mandaat uiten geen tuchtsanctie oplopen.²⁶⁸

200. In elke lagere school *kan* een leerlingenraad worden opgericht. De oprichting is verplicht wanneer ten minste tien procent van de leerlingen van de leeftijdsgroep 11 tot 13-jarigen erom vragen en voor zover dit percentage ten minste drie leerlingen betreft.²⁶⁹

III. De ouderraad

201. In iedere onderwijsinstelling kan een ouderraad worden opgericht. De oprichting is slechts verplicht wanneer ten minste tien procent van de ouders erom vraagt en voor zover dit percentage ten minste drie ouders betreft.²⁷⁰ De zetelende ouderraad bepaalt de wijze waarop de raad voor de volgende mandaatperiode zal worden samengesteld en staat in voor de organisatie van die samenstelling. Alle ouders worden op de hoogte gebracht en betrokken bij de samenstelling en kunnen zich kandidaat stellen. Indien de zetelende ouderraad dit nalaat verder te bepalen of er geen zetelende ouderraad is, dan staat het schoolbestuur in voor de samenstelling van de ouderraad via verkiezingen.²⁷¹

IV. Gemeenschappelijke bepalingen betreffende de drie raden

202. De raden kunnen op vraag van de schoolraad maar ook op eigen initiatief een schriftelijk advies uitbrengen over alle aangelegenheden opgesomd in artikel 21 van het Participatiedecreet. De leden van de drie hierboven vernoemde raden beschikken over een algemeen informatierecht.²⁷² Er rust op de drie raden een informatie- en communicatieplicht ten behoeve van hun personeel, ouders en leerlingen over hun activiteiten en standpunten en de wijze waarop zij hun bevoegdheden uitoefenen.²⁷³ De drie raden regelen hun werking in een huishoudelijk reglement²⁷⁴ en worden om de vier jaar opnieuw samengesteld.²⁷⁵

---

²⁶⁷ Art. 43 Participatiedecreet.

²⁶⁸ Art. 44 Participatiedecreet.

²⁶⁹ Art. 42 §2 Participatiedecreet.

²⁷⁰ Art. 45 Participatiedecreet.

²⁷¹ Art. 46 Participatiedecreet.

²⁷² Art. 48, tweede lid Participatiedecreet.

²⁷³ Art. 48, derde lid Participatiedecreet.

²⁷⁴ Art. 49 Participatiedecreet.

²⁷⁵ Art. 52 Participatiedecreet.

§3. De schoolraad

I. Situering

203. Het Participatiedecreet is voor wat de schoolraad betreft enkel van toepassing op het (vrij en officieel) gesubsidieerd basis- en secundair onderwijs. Voor het Gemeenschapsonderwijs blijft de regeling in het bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs van kracht.²⁷⁶ Het Participatiedecreet heeft de vroegere participatieraden in het gesubsidieerd onderwijs vervangen door de schoolraad. De bedoeling hiervan is de inspraak van de verschillende geledingen uitgebreider toe te lichten en te versterken.²⁷⁷

II. De schoolraad in het gesubsidieerd onderwijs

A. Oprichting van de schoolraad

204. De bepalingen inzake de schoolraad zijn van toepassing op alle scholen van het gesubsidieerd basis- en secundair onderwijs, met uitzondering van de scholen type 5, namelijk de ziekenhuisscholen. Volgens art. 8 van het Participatiedecreet moet in iedere school een schoolraad worden ingericht. Er kan wel één schoolraad worden opgericht voor verscheidene scholen, waarvan de vestigingen zijn gelegen in dezelfde gemeente of binnen een straal van twee kilometer.²⁷⁸ De verplichting tot oprichting van een schoolraad geldt niet voor een inrichtende macht die voor ten minste twee derde is samengesteld uit rechtstreeks gekozen vertegenwoordigers van personeel en van ouders en wanneer er een billijk evenwicht bestaat tussen de vertegenwoordiging van deze groepen.²⁷⁹ Voor het secundair onderwijs geldt er een bijkomende voorwaarde, namelijk dat de vertegenwoordigers van de leerlingenraad minstens even talrijk moeten zijn als de vertegenwoordigers van de ouders en daarenboven met raadgevende stem worden betrokken bij de in artikel 21 bedoelde aangelegenheden. Deze uitzonderingen zijn enkel van toepassing op het vrij gesubsidieerd onderwijs aangezien de organen die binnen het officieel gesubsidieerd onderwijs als schoolbestuur kunnen worden beschouwd, omwille van hun eigen organieke bepalingen, onmogelijk aan de vermelde voorwaarden kunnen voldoen.²⁸⁰

B. De samenstelling

205. Art. 10 van het Participatiedecreet omschrijft de samenstelling van de schoolraad. Deze omvat zowel in het basis als secundair onderwijs: de ouders, het personeel en de lokale gemeenschap. In het secundair onderwijs omvat de schoolraad ook leerlingen.²⁸¹ Het aantal vertegenwoordigers van de leerlingen is ten minste gelijk aan dat van de vertegenwoordigers van de ouders.²⁸² De schoolraad bepaalt in het huishoudelijk reglement de wijze waarop het mandaat wordt beëindigd. Bij gebrek hieraan eindigt het mandaat van de ouders in de schoolraad van

---

²⁷⁶ Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs, *BS* 30 september 1998, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12293>, (geraadpleegd op 15 maart 2015).

²⁷⁷ MvT, *Parl.St.* VI. Parl. 2003-04, nr. 1955/1, 11.

²⁷⁸ Art. 9 Participatiedecreet.

²⁷⁹ Art. 8 §2, eerste lid Participatiedecreet.

²⁸⁰ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 266.

²⁸¹ Art. 10 §1, 3° Participatiedecreet.

²⁸² Art. 8 §2, tweede lid Participatiedecreet.

rechtsweg wanneer al hun kinderen de school verlaten hebben.²⁸³ De schoolraad wordt om de vier jaar opnieuw samengesteld.²⁸⁴

206. Als er een pedagogische raad, ouderraad of leerlingenraad bestaat, wordt de betrokken geleding in de schoolraad samengesteld uit afgevaardigden, aangeduid door en uit deze raad. In het huishoudelijk reglement worden daarover afspraken gemaakt. Als een pedagogische raad, ouderraad of leerlingenraad ervoor opteert om geen gebruik te maken van hun recht om leden voor hun geleding in de schoolraad aan te duiden of als er geen pedagogische raad, ouderraad of leerlingenraad is, zal er voor de samenstelling van die geleding(en) een verkiezing plaatsvinden. Het schoolbestuur of zijn gemandateerde bepaalt de verdere uitwerking van de verkiezingsprocedure en waarborgt daarbij dat iedereen die verkiesbaar is, zich kandidaat kan stellen en dat iedereen die stemgerechtigd is, kan stemmen. Indien er geen pedagogische raad, ouderraad of leerlingenraad bestaat, zullen de geledingen rechtstreeks worden verkozen. Indien er minder kandidaten zijn dan het aantal toe te wijzen mandaten of indien het aantal kandidaten gelijk is aan het aantal toe te wijzen mandaten, dan zijn de kandidaten die op de kandidatenlijst worden vermeld, van rechtsweg verkozen en wordt de verkiezingsprocedure als beëindigd beschouwd.²⁸⁵

C. Advies- en overlegbevoegdheden

207. De verplichte adviesbevoegdheid van de raad werd afgeschaft door het decreet betreffende de rechtspositie van leerlingen en vervangen door een overlegbevoegdheid in art. 21 van het Participatiedecreet. Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dit betrekking heeft op o.a. het studieaanbod, het schoolreglement, het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere schoolbesturen, enz.²⁸⁶

208. De facultatieve adviesbevoegdheid blijft wel behouden. De schoolraad kan nog altijd uit eigen beweging een schriftelijk advies uitbrengen. Het schoolbestuur geeft na ontvangst van dit advies binnen dertig kalenderdagen een met redenen omkleed antwoord.²⁸⁷

209. Het schoolbestuur informeert tijdig de schoolraad over de geplande beslissingen die voor overleg zullen worden voorgelegd. Op basis daarvan bepaalt de raad zijn overlegagenda. Een schoolraad kan afzien van zijn recht op overleg. Het overleg heeft plaats in een gezamenlijke vergadering van het schoolbestuur of zijn gemandateerde en de schoolraad. Het overleg leidt tot een verslag waarin alle standpunten worden opgenomen. Het schoolbestuur of zijn gemandateerde neemt een gemotiveerde eindbeslissing na het overleg of na de onderhandelingen zoals bepaald in artikel 30 en brengt de schoolraad op de hoogte van de beslissing. In het geval dat het overleg niet plaatsvindt binnen een termijn van eenentwintig kalenderdagen, die ingaat de dag nadat een geplande beslissing voor overleg wordt voorgelegd, wordt het overleg geacht te hebben plaatsgevonden.²⁸⁸

---

²⁸³ Art. 11, 3° Participatiedecreet.

²⁸⁴ Art. 14 Participatiedecreet.

²⁸⁵ Art. 12 Participatiedecreet.

²⁸⁶ Art. 21 Participatiedecreet.

²⁸⁷ Art. 18 Participatiedecreet.

²⁸⁸ Art. 22 Participatiedecreet.

D. Informatierecht, informatieplicht en communicatie tussen schoolbestuur en schoolraad

210. De leden van de schoolraad hebben in functie van de uitoefening van de bevoegdheden van de schoolraad een algemeen informatierecht.²⁸⁹ De schoolraad heeft ten behoeve van al het personeel, ouders en leerlingen een communicatie- en informatieplicht over hun activiteiten en standpunten en over de wijze waarop hij zijn bevoegdheden uitoefent.²⁹⁰

Het zwaartepunt van de inspraak op school ligt volgens de omzendbrief participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad (GD/2004/03) bij de schoolraad.²⁹¹

E. Werking van de schoolraad

211. De werking van de schoolraad wordt geregeld in het huishoudelijk reglement dat ten minste de bepalingen bevat, zoals nader omschreven in artikel 23 van het Participatiedecreet. Het betreft het aantal mandaten per geleding, de wijze van bijeenroeping en de vergaderfrequentie, de taken van de voorzitter, de wijze waarop de communicatie- en informatieplicht gerealiseerd wordt, enz. De leden van de schoolraad onderschrijven tevens het pedagogisch project van de school.²⁹² De inrichtende macht dient de schoolraad de nodige infrastructurele ondersteuning te verstrekken.²⁹³

212. Wanneer een ontwerpbeslissing betrekking heeft op de overlegbevoegdheden van de schoolraad, wordt de ontwerpbeslissing eerst voorgelegd aan de schoolraad. Zij wordt vervolgens onderhandeld binnen het lokaal comité voor wat betreft de grondregelen ter zake van het administratief statuut.²⁹⁴

213. Personeelsleden en leerlingen die deel uitmaken van de schoolraad kunnen voor meningen geuit in de uitoefening van hun mandaat geen tuchtsancties oplopen.²⁹⁵

F. De geschillenregeling

214. Naast de bevoegdheden over kosteloosheid, oneerlijke concurrentie, verbod op politieke activiteiten, handelsactiviteiten, reclame en sponsoring krijgt de Commissie Zorgvuldig Bestuur er door het Participatiedecreet een zesde bevoegdheid participatie bij. Als de schoolraad, een geleding of een belanghebbende derde een eventuele inbreuk op de participatierechten vaststelt, dan kunnen zij klacht indienen bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur.²⁹⁶

---

²⁸⁹ Art. 15 Participatiedecreet.

²⁹⁰ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 272-274.

²⁹¹ Omz. GD/2004/03 betreffende de lokale participatieregeling in het basis- en secundair onderwijs, BS 13 juli 2004, <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13494>, (geraadpleegd 15 maart 2015).

²⁹² Art. 26 Participatiedecreet.

²⁹³ Art. 29 Participatiedecreet.

²⁹⁴ Art. 30 Participatiedecreet.

²⁹⁵ Art. 31 Participatiedecreet.

²⁹⁶ Art. 33 Participatiedecreet.

III. De schoolraad in het Gemeenschapsonderwijs

A. Samenstelling

215. Zoals reeds gezegd, gelden voor de schoolraden binnen het Gemeenschapsonderwijs nog altijd de bepalingen van het bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs.²⁹⁷ Dit decreet verduidelijkt niet de omvang van de term "ouders". Art. 5 §2 van dit bijzonder decreet bepaalt dat elke school van het Gemeenschapsonderwijs wordt bestuurd door een directeur, bijgestaan door een adviserende schoolraad. De schoolraad van het Gemeenschapsonderwijs bestaat uit acht stemgerechtigde leden en de directeur, die de vergaderingen met raadgevende stem bijwoont.²⁹⁸ De raad van het Gemeenschapsonderwijs stelt de kiesprocedure voor de schoolraden vast en bepaalt de wijze waarop de coöptatie gebeurt.²⁹⁹

216. Voor de verkiezingen binnen de gelding van de ouders is ieder die het ouderlijk gezag of de voogdij uitoefent over een kind dat ingeschreven is in een onder de schoolraad ressorterende school, stemgerechtigd en verkiesbaar. Er bestaat geen meervoudig stemrecht: ook ouders die meer dan één leerling in de school hebben ingeschreven, beschikken over één stem.³⁰⁰

217. De schoolraden worden verkozen voor een periode van vier jaar, met uitzondering van het onderwijs voor sociale promotie en het deeltijds kunstonderwijs, waar de schoolraad voor een periode van twee jaar wordt gekozen.³⁰¹

B. Onverenigbaarheden

218. Terwijl het participatiedecreet voor de schoolraden in het gesubsidieerd onderwijs geen specifieke onverenigbaarheden bevat, zijn deze talrijk in het Gemeenschapsonderwijs. Krachtens artikel 9 van het bijzonder decreet is het stemgerechtigd lidmaatschap onverenigbaar met: het lidmaatschap van een wetgevende vergadering, een provincieraad, een gemeenteraad, enz.³⁰²

C. Bevoegdheden en werking

219. De schoolraad van het Gemeenschapsonderwijs stelt een eigen reglement van orde op en heeft een advies- en overlegbevoegdheid.³⁰³ De schoolraad geeft advies aan de directeur omtrent de algemene organisatie van de school, de werving van leerlingen, de organisatie van extramurosactiviteiten en parascolaire activiteiten, het schoolbudget en het schoolwerkplan.³⁰⁴ Daarnaast verleent de schoolraad aan de raad van bestuur en de algemeen directeur advies over de toewijzing van het mandaat van directeur, de programmatie van het studieaanbod, de

---

²⁹⁷ Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs, BS 30 september 1998, www.data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12293, (geraadpleegd 24 maart 2015), (afgekort: Bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs).

²⁹⁸ Art. 7 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

²⁹⁹ Art. 7 §7 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁰ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 278.

³⁰¹ Art. 7 §5 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰² Art. 9 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰³ Art. 11 §2 en §5 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁴ Art. 11 §1, 1° van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

schoolinfrastructuur en de organisatie van leerlingenvervoer.³⁰⁵ De schoolraad kan in deze materies ook advies verlenen aan de directeur, de raad van bestuur en de algemeen directeur.³⁰⁶

220. De schoolraad heeft het recht informatie te vragen over beslissingen van de directeur en van de bestuursorganen van de scholengroep die het schoolleven beïnvloeden.³⁰⁷ De bestuursorganen van de scholengroep moeten de vraag om informatie binnen een redelijke termijn beantwoorden.³⁰⁸

D. Het Participatiedecreet is niet van toepassing

221. Het feit dat de organieke regels, in verband met de schoolraad binnen het Gemeenschapsonderwijs, zijn opgenomen in het bijzonder decreet op het Gemeenschapsonderwijs heeft tot gevolg dat de bepalingen van het Participatiedecreet niet van toepassing zijn.³⁰⁹ Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het gemeenschapsonderwijs en het vrij en officieel gesubsidieerd onderwijs. Het Participatiedecreet is voor wat de schoolraad betreft enkel van toepassing op het (vrij en officieel) gesubsidieerd basis- en secundair onderwijs.

222. De Commissie Zorgvuldig Bestuur zal m.a.w. inzake participatie niet bevoegd zijn voor scholen binnen het Gemeenschapsonderwijs. Volgens artikel 23 §1 f) van het bijzonder decreet is de raad van bestuur bevoegd voor het beslechten van geschillen tussen scholen of schoolraden en tussen het centrum van leerlingenbegeleiding binnen de scholengroep.

223. Enerzijds bestaat er binnen het Gemeenschapsonderwijs geen onafhankelijk orgaan dat bevoegd is om te waken over de participatierechten van de leden van de schoolraden en anderzijds staat hiertegenover dat de schoolraden zelf twee derde van de leden van de raad van bestuur aanduiden en hierdoor wellicht mee kunnen wegen op de besluitvorming.³¹⁰

De rechten van andere betrokkenen, zoals individuele leden van schoolraden en specifiek de ouders, lijken niet te zijn gewaarborgd. Uit geen enkele bepaling blijkt dat zij een geschil aanhangig kunnen maken bij de raad van bestuur, laat staan dat zij in de behandeling daarvan zouden worden betrokken. Men kan zich de vraag stellen of dit wel in overeenstemming is met het gelijkheidsbeginsel zoals opgenomen in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.³¹¹

---

³⁰⁵ Art. 11 §1, 2° van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁶ Art. 11 §4 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁷ Art. 12 §1 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁸ Art. 12 §2 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs.

³⁰⁹ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 281.

³¹⁰ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 282.

³¹¹ J. DERIDDER EN C. DRIESEN, *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 282.

Afdeling II. De concrete toepassing van het Participatiedecreet op de feitelijke en juridische familiale gezagsrelatie.

224. De oudergeleding van de ouderraad en de schoolraad bestaat uit vertegenwoordigers van de ouders. De vraag die we ons stellen is wie zich verkiesbaar mag stellen en wie stemrecht heeft. In het Participatiedecreet wordt onder de term ouders begrepen "*alle personen die het ouderlijk gezag uitoefenen over een leerling of een leerling in rechte of in feite onder hun bewaring hebben*". In het onderwijsrecht geldt er een ruimere invulling van de definitie "ouders" dan in het familierecht. Wat dit nu concreet betekent per gezagsinstituut zal hieronder verder uitgelegd worden.

§1. Ouderlijk gezag

225. Indien de minderjarige twee ouders heeft, zijn beide ouders titularis van het ouderlijk gezag, wat ook de onderlinge verhouding tussen hen mag zijn. De titularissen van het ouderlijk gezag mogen zich verkiesbaar stellen en beschikken over stemrecht in de ouderraad. Beide ouders hebben een stem bij de verkiezingen van de oudergeleding.

Ingevolge art. 374 van het Burgerlijk Wetboek kan een ouder, die niet meer samenleeft met de andere ouder, ontheven worden van het recht om bepaalde prerogatieven van het ouderlijk gezag uit te oefenen, zonder evenwel het titularisschap in zijn geheel te verliezen (bijvoorbeeld bij gebrek aan overeenstemming tussen niet-samenlevende ouders over de opvoeding van hun kind of over de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes).³¹² Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat de rechtbank het schoolkeuzerecht uitsluitend aan één ouder kan toewijzen, zonder dat de andere ouder het recht van toezicht op de opvoeding verliest (art. 374, vierde lid) (*supra*: 8, nr. 13 e.v.). Mijn inziens beschikken beide ouders over een stem bij de verkiezingen van de oudergeleding van de schoolraad indien zij het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen. Ingeval één van de ouders het exclusief ouderlijk gezag verkrijgt, lijkt het mij aannemelijk dat enkel deze ouder zich verkiesbaar kan stellen en over stemrecht beschikt. De andere ouder behoudt te allen tijde toezicht.

Enkel de ouders die door een rechterlijke beslissing ingevolge art. 32 tot en met 35 van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming ontzet zijn uit hun ouderlijk gezag, vallen buiten de draagwijdte van het begrip "ouders" en kunnen met andere woorden geen stem uitbrengen voor de oudergeleding van de schoolraad.

§2. Voogdijgezag

226. De definitie van ouders in het onderwijsrecht omvat tevens de personen die in rechte een leerling onder hun bewaring hebben. Ingeval van voogdijgezag berust dit bij de voogd, d.i. de persoon die bepaalde ouderlijke prerogatieven overneemt, indien de minderjarige geen ouders (meer) heeft of indien ze niet bekend zijn. De voogd zal in principe instaan voor de opvoeding van de minderjarige en zal zich dan ook verkiesbaar kunnen stellen en stemrecht kunnen uitoefenen in de schoolraad. Zowel de toeziende voogd als de vrederechter kunnen toezicht en controle uitoefenen op de te vervullen taak van de voogd.

---

³¹² MvT bij het Participatiedecreet, <http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/ToelichtingParticipatiedecreet.pdf>.

§3. Pleegvoogdij

227. De definitie van ouders in het onderwijsrecht omvat tevens de personen die in rechte een leerling onder hun bewaring hebben. De pleegvoogd, d.i. de persoon die op contractuele basis de belangrijkste ouderlijke verplichtingen overneemt van de ouders en meteen ook sommige prerogatieven van het ouderlijk gezag. Het is niet duidelijk of de pleegvoogd, die instaat voor de opvoeding van het kind, ook verkiesbaar zal zijn en stemrecht zal mogen uitoefenen binnen de schoolraad. Het Participatiedecreet maakt gebruik van de verruimde definitie van ouders in het onderwijsrecht. Indien pleegvoogden ook stemrecht hebben en verkiesbaar zijn, dan kan dit mogelijks in conflict komen met de juridische ouders die nog prerogatieven van het ouderlijk gezag uitoefenen. Er wordt bij de pleegvoogdij een contract afgesloten tussen de ouders en de pleegvoogd. Het lijkt mijn inziens dan ook nuttig om in dit contract al duidelijke afspraken te maken. De pleegvoogd neemt de belangrijkste ouderlijke verplichtingen op zich en verwerft daarnaast ook sommige, doch niet alle prerogatieven van het ouderlijk gezag of van het voogdijgezag. Het zal uit de overeenkomst moeten blijken of de pleegvoogd zich al dan niet verkiesbaar kan stellen en over stemrecht beschikt.

§4. Pleegouders

228. De definitie van ouders in het onderwijsrecht omvat eveneens de personen die in feite een leerling onder hun bewaring hebben. Het Participatiedecreet hanteert dezelfde definitie. Met de personen die de feitelijke bewaring hebben worden de pleegouders bedoeld. De vraag is of zij ook kunnen participeren in de school van hun pleegkind. De juridische ouders blijven verkiesbaar en stemrecht behouden binnen de school van hun kind. Daarnaast kan volgens de ruime lezing van de term "ouders" ook de pleegouders zich verkiesbaar stellen en stemrecht uitoefenen. De vraag is of dit wel de bedoeling was van de decreetgever. Naar analogie met de beslissing van de rechten van stiefouders op grond van het Participatiedecreet³¹³ kan men vaststellen dat de decreetgever niet zo ver wou gaan.

229. Een pleegouder kan wel meegaan naar het oudercontact op school maar dit dient dan gebeuren samen met de juridische ouders, tenzij ze anders zijn overeengekomen. Indien de relatie eerder troebel is, kan men een apart overlegmoment aanvragen.³¹⁴ De pleegouders behouden wel het recht om geïnformeerd te worden.

---

³¹³ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_a_dvies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

³¹⁴ A. VAN LOOVEREN EN M. BERGMANS, *101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 77.

§5. Stiefouders

230. Doordat de definitie van ouders zo ruim is, was er nood aan een verduidelijking van de rol van stiefouders. De Commissie Zorgvuldig Bestuur heeft op 18 maart 2013 een uitspraak gedaan over de rechten van stiefouders op grond van het Participatiedecreet.³¹⁵

Artikelen 10 t.e.m. 14 van het Participatiedecreet regelen de samenstelling van de schoolraad. De ouders maken er onder meer deel van uit. In art. 2, 10° van het Participatiedecreet wordt het begrip ouders omschreven als de personen die de het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de leerling onder hun bewaring hebben. In de memorie van toelichting bij het Participatiedecreet lezen we het volgende: "*Het betreft niet de personen die een minderjarige occasioneel onder hun hoede hebben, als wel de pleegouders, i.e. de personen die het kind werkelijk bij zich opvoeden zonder dat een wettelijk omschreven gezagsinstelling voorhanden is*".³¹⁶

231. Regelmatig zullen stiefouders samen met hun partners instaan voor een deel van de opvoeding van het kind. De stiefouders hebben het kind dan in feite onder bewaring. Zij bezitten echter geen ouderlijk gezag maar zij worden in het onderwijsrecht soms gelijk gesteld met ouders en krijgen voor die bepalingen dan dezelfde rechten. De vraag luidde dan ook of dit betekende dat stiefouders dezelfde rechten hadden als ouders wat de toepassing van het Participatiedecreet betrof en dus ook stem- of kiesgerechtigd zijn voor de school- en ouderraden.

232. De omzendbrief N0/2005/01 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden maakt een onderscheid tussen "feitelijke bewaring van de leerling" (punt 2.5) en "het recht van opvoeding" (punt 3). Volgens de omzendbrief kunnen stiefouders de minderjarige onder hun bewaring hebben maar het beslissingsrecht omtrent een aantal sleutelmomenten is voorbehouden aan de titularissen van het ouderlijk gezag, waaronder lidmaatschap van ouderverenigingen en kiesrecht voor en stemrecht in bestuurs- of medezeggenschapsorganen (*supra*: 46, nr.136).

Zoals reeds gezegd, is de omzendbrief een vertaling van een aantal bepalingen uit het burgerlijk wetboek m.b.t. het familierecht (art. 371-375*bis* BW). Op grond van deze bepalingen komt het recht van opvoeding en de beslissingen die in dit verband moeten worden genomen toe aan de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen. In principe zijn dat beide ouders maar niet de stiefouders.

233. De commissie is van oordeel dat uit de opsomming die in de omzendbrief wordt gegeven van aangelegenheden waarover de beslissing voorbehouden is aan de dragers van het ouderlijk gezag, duidelijk blijkt dat een te ruime interpretatie van het begrip ouders niet te verzoenen is met de familierechtelijke bepalingen ter zake. Nergens blijkt ook dat het de bedoeling zou zijn geweest van de decreetgever om in het Participatiedecreet daarover een uitzondering te maken.

---

³¹⁵ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_a_dvies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

³¹⁶ MvT bij het Participatiedecreet, (<http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/ToelichtingParticipatiedecreet.pdf>).

Dit wordt nogmaals bevestigd door het feit dat eenzelfde ruime definitie van ouders voorkomt in het decreet basisonderwijs, art. 3, 41°, terwijl onder meer het inschrijvingsrecht dat in het decreet geregeld is, niet kan worden toegekend aan alle personen die het kind in feite onder hun bewaring hebben.³¹⁷

234. De commissie sluit zich aan bij de restrictieve lezing die in de omzendbrief wordt gegeven aan de bevoegdheden die toekomen aan personen die het kind feitelijk onder hun gezag hebben. Het recht om deel te nemen aan verkiezingen of deel uit te maken van de medezeggenschapsorganen wordt beschouwd als een onderdeel van het recht op opvoeding dat toekomt aan de titularissen van het ouderlijk gezag en niet aan stiefouder. De Commissie Zorgvuldig bestuur oordeelde dat stiefouders niet in aanmerking komen om deel te nemen aan de verkiezingen van participatieorganen of om er deel van uit te maken.³¹⁸

---

³¹⁷ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_a_dvies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

³¹⁸ Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_a_dvies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

DEEL IV. DE LEGE FERENDA

Afdeling I. Regeerakkoord 2014

235. Uit het voorgaande blijkt dat de regelgeving voor de verschillende feitelijke en juridische familiale gezagsinstituten enerzijds achterhaald is en anderzijds tekortschiet. De huidige regering van premier Charles Michel (MR) heeft echter familierechtelijke ambities. Zoals het federale regeerakkoord van 2014 laat vermoeden, gaan er de komende jaren een aantal wetsontwerpen tot wijziging van het familierecht in de Kamer worden ingediend.³¹⁹ Minister van Justitie Koen Geens (CD&V) wijdt vier bladzijden aan familie- en familiaal vermogensrecht in zijn beleidsverklaring en dit onder de aanduiding "modernisering van het burgerlijk recht".³²⁰

236. Zo zijn er recent wetsvoorstellen omtrent zorgouderschap ingediend.³²¹ De Minister van Justitie zal een denkoefening opstarten over de notie van sociaal ouderschap en zal daarbij nagaan welke persoonlijke en vermogensrechtelijke, in het bijzonder erfrechtelijke gevolgen, er gehecht kunnen worden aan de band die bestaat tussen een persoon die betrokken is, of is geweest, bij het onderhoud en de opvoeding van een kind, zonder te raken aan de afstamming en de primaire verantwoordelijkheid van de ouders. Dit kan een oplossing bieden voor het tot op heden onbeschermd juridisch statuut van de stiefouders.³²²

237. Daarnaast heeft men in het regeerakkoord ook oog voor de pleegouders. Voor pleegouders wordt een volwaardig wettelijk statuut uitgewerkt dat rekening houdt met de primaire verantwoordelijkheid van de ouders en de rol die de pleegouders in het leven van het kind spelen. Dit statuut zal ook rekening houden met de diverse vormen van pleegzorg, waaronder ook deze georganiseerd door de gemeenschappen.³²³

238. Dit zijn enkele punten opgesomd uit het regeerakkoord die in het licht van deze scriptie belangrijke gevolgen zullen teweeg brengen. Het is echter onmogelijk om deze bijzonder ambitieuze agenda van de regering- Michel I volledig te realiseren in de periode van één legislatuur, maar de eerste stappen kunnen reeds gezet worden.

239. Inzake ouderlijk gezag en voogdijgezag staan er geen ingrijpende wetswijzigingen op het programma. Er zijn ook geen plannen om de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden van 2005 te wijzigen.

240. Op 20 juni 2013 werd er een schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Marijke Dillen aan toenmalig Vlaams minister Pascal Smet inzake de financiële middelen die worden vrijgemaakt voor de problematiek van echtscheidingssituaties en de invloed van echtscheidingen in de schoolomgeving.

---

³¹⁹ Regeerakkoord *d.d.* 9 oktober 2014, 125-126, te raadplegen via www.premier.be/nl/regeerakkoord (geraadpleegd op 12 april 2015).

³²⁰ Beleidsverklaring Justitie *d.d.* 17 november 2014, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 54K0020/018, 27-31.

³²¹ Wetsvoorstel van 25 juli 2014 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat betreft de invoering van het zorgouderschap, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 0114/001 en het wetsvoorstel van 1 september 2014 teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 0194/001.

³²² G. VERSCHULDEN, "De familierechtelijke ambities van de regering-Michel I", *T. Fam.* 2015, 2-4.

³²³ G. VERSCHULDEN, *ibid.*, 2-4.

Meer bepaald op welke wijze scholen geconfronteerd worden of betrokken geraken in problematische echtscheidingssituaties en hoe deze problematiek wordt ondersteund vanuit het departement Onderwijs.

Toenmalig Vlaams minister Pascal Smet antwoordde dat er al meerdere initiatieven door de Vlaamse overheid genomen zijn om scholen te informeren over echtscheidingen en hoe ze daar het best mee omgaan. Hij verwees naar de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden die als richtsnoer geldt. Daarnaast maakte het tijdschrift 'Klasse', een "Eerste lijn" voor leerkrachten over echtscheidingen en nieuwe gezinnen. Daarenboven maakte een werkgroep met vertegenwoordigers van het departement Onderwijs en Vorming, VVKSO, VVKBaO, VCLB, PBD KO, pedagogische begeleidingsdienst GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Provinciaal Onderwijs Vlaanderen, OVDG en het Centrum voor Nascholing GO een nota om meer duidelijkheid te bieden over de thematiek van beroeps- en ambtsgeheim en de informatieverschaffing in school. De genoemde initiatieven werden binnen de bestaande middelen gerealiseerd. Er zijn geen specifieke middelen voor scholen gelinkt aan echtscheiding, maar het spreekt voor zich dat scholen in het kader van hun gevoerde gelijke onderwijskansenbeleid aandacht hebben voor deze situaties.³²⁴

Uit het antwoord op de parlementaire vraag kan men afleiden dat toenmalig Vlaams minister Pascal Smet van mening was dat er voldoende inspanningen door het departement Onderwijs en Vorming geleverd zijn en dat een wijziging van de omzendbrief onnodig blijkt.

241. In dit deel zullen per gezagsinstituut de mogelijke toekomstperspectieven van naderbij worden bekeken en toegelicht, met de nadruk op wat ze betekenen voor de schoolomgeving.

Afdeling II. Feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties: toekomstmuziek

§1. Algemeen

242. Op 5 september 2012 promoveerde Tim Wuyts aan de KU Leuven met het proefschrift "*Naar een coherente gezagsregeling over minderjarigen*".³²⁵ Dit werk is ondertussen gepubliceerd.³²⁶ De auteur is van mening dat het Belgisch zuiver monistisch model achterhaald is. Tot op heden wordt ouderlijk gezag automatisch gevestigd als gevolg van een (oorspronkelijke of adoptieve) afstammingsband. Een onderzoek van de mogelijkheden tot het verkrijgen van ouderlijk gezag en de verschillende situaties waarin minderjarigen opgroeien, leidt tot de vaststelling dat de bestaande aanknopingspunten niet voldoende rekening houden met enerzijds de vooruitgang in de medische wetenschap en anderzijds de juridische en maatschappelijke erkenning van het buitenhuwelijks samenleven.³²⁷

243. Het proefschrift bevat een volledige analyse van de grondwettelijke en mensenrechtelijke beginselen die bij de uitwerking van de vestiging van gezag over minderjarige kinderen geëerbiedigd moeten worden.

³²⁴ *Vr. en Antw.* VI. Parl. 2012-2013, 20 juni 2013, (Vr. 643, M. DILLEN).

³²⁵ T. WUYTS, *Naar een coherente gezagsregeling over minderjarigen*, Proefschrift KU Leuven, 2011-12, 899 p. (Promotor P. SENAEVE).

³²⁶ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling over minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 990 p.

³²⁷ G. VERSCHULDEN, "Een rijke oogst aan proefschriften Belgisch familierecht", *T. Fam.* 2012/8, 170-171.

Het Belgisch recht wordt getoetst aan de beginselen ter zake geponeerd in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en het Europees Hof van de Rechten van de Mens. Het besteedt eerst en vooral aandacht aan het spanningsveld dat er heerst tussen genetisch of fysio-biologisch ouderschap en sociaal ouderschap en de daarmee samenhangende tegenstelling tussen de juridische opvoeder en degene die het kind feitelijk grootbrengt.³²⁸

244. Als besluit komt naar voor dat ouderlijk gezag geënt moet worden op een affectieve zorgrelatie en dat het huidig Belgisch recht geen adequate oplossing biedt voor de beschermwaardige relaties tussen het kind en bepaalde personen zonder afstammingsband met het kind zoals bv. stief- of pleegouders. Er moet volgens de auteur ook rechtsbescherming kunnen worden gegeven aan de persoonlijke nauwe banden die het kind opbouwt met derden, die verder reiken dan het reeds bestaande wettelijk recht op persoonlijk contact. Daarom pleit hij voor een model waarbij iedere ouder steeds ouderlijk gezag verkrijgt, maar dit op het niveau van de uitoefening beperkt en overgedragen of gedeeld kan worden met een niet-ouder. Ouderlijk gezag moet op maat van het kind georganiseerd kunnen worden.³²⁹

245. Er wordt gepleit voor een rechtsfiguur die op soepele en evenredige wijze kan ingrijpen op de uitoefening van ouderlijk gezag en waarbij de rechter de aard en de intensiteit van het familie- en gezinsleven van het kind met een derde in concreto zal bepalen, rekening houdend met alle belangen van de betrokkenen, waaronder ook de juridische ouders. Voor het rechtsverkeer moet duidelijk zijn welke bevoegdheden toekomen aan de ouders en derden. In het belang van het besluitvormingsproces wordt het gebruik van een welzijnschecklist voorgesteld. De rechter moet hierbij systematisch onderzoeken wat de wensen en fysieke, emotionele en opvoedkundige behoeften van het kind zijn, zowel op korte als op lange termijn. Men houdt hierbij rekening met de leeftijd en maturiteit van het kind.³³⁰

§2. Ouderlijk gezag

246. Zowel in Nederland als in België kan gezag slechts door twee personen tegelijk uitgeoefend worden, in tegenstelling tot het Engels recht dat geen getalsmatige beperking kent.³³¹ Zowel de wetgeving in Nederland (art. 1:251 BW) als in Vlaanderen (art. 374 BW) heeft als uitgangspunt dat beide ouders na een scheiding ouderlijk gezag behouden. In België heeft men een monistisch systeem van ouderlijk gezag en in Nederland een gemengd dualistisch systeem van ouderlijk gezag.³³²

247. In een monistisch systeem vallen ouderschap en ouderlijk gezag volledig samen. Het monistisch systeem van ouderlijk gezag in België is niet langer houdbaar.³³³ Het biedt geen oplossing voor de beschermwaardige relaties tussen personen die niet verantwoordelijk zijn voor de verwekking van het kind, en dat kind. Het ouderlijk gezag bestaat om het belang van het kind

³²⁸ G. VERSCHULDEN, "Een rijke oogst aan proefschriften Belgisch familierecht", *T. Fam.* 2012/8, 170-171.

³²⁹ T. WUYTS, "Ouderlijk gezag moet op maat van het kind georganiseerd kunnen worden", *TJK* 2014/1, 6-21.

³³⁰ G. VERSCHULDEN, "Een rijke oogst aan proefschriften Belgisch familierecht", *T. Fam.* 2012/8, 170-171.

³³¹ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 924.

³³² T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 734-735.

³³³ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 735-736.

te dienen. Het is een doelgebonden bevoegdheid. Het ouderlijk gezag dankt zijn bestaansreden aan de noodzaak om personen, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt en bijzonder kwetsbaar zijn, een gepaste ondersteuning te geven.³³⁴ Pleeg- en stiefouders nemen een voorname rol in tijdens het leven van minderjarigen maar zij bezitten echter niet over ouderlijk gezag. Mijn inziens is het moment aangebroken om het monistisch model te verlaten en over te stappen naar een gemengd dualistisch model of een gecorrigeerd monistisch model.

248. In de eerste plaats kan een gemengd dualistisch model verdedigd worden, waarbij ouderlijk gezag in beginsel ouderschap gevestigd is op basis van de afstammingsband, maar niet noodzakelijk. Onder dit model kan een niet-ouder op volwaardige en gelijkwaardige wijze, naast of in de plaats van een ouder, ouderlijk gezag verkrijgen. Daarnaast is het ook mogelijk om een ouder te hebben die geen titularis is van ouderlijk gezag.³³⁵

249. Er is ook nog een ander alternatief, namelijk het gecorrigeerd monistisch model, waarbij ouderlijk gezag evenzeer in beginsel ouderschap gevestigd op basis van een afstammingsband is, maar niet noodzakelijk. In dit model verkrijgt iedere ouder steeds ouderlijk gezag, maar kan het op het niveau van de uitoefening beperkt en overgedragen of gedeeld worden met een niet-ouder. Dit model beklemtoont sterker de primaire opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders. Derden kunnen slechts ouderlijk gezag verkrijgen, zolang zij overeenkomen met de ouders of ingeval uitzonderlijke omstandigheden m.b.t. het belang van het kind dit rechtvaardigen. In dit laatste geval is de uitoefening van ouderlijk gezag door een derde in principe tijdelijk en moet er een overgangsregeling getroffen worden. Dit model leunt dichter aan bij de Belgische rechtstraditie.³³⁶

250. Wanneer we kijken naar onze Noorderburen dan merken we op dat in Nederland al langer gepleit wordt voor meeroudergezag. Men kan zich dan ook terecht de vraag stellen of dit ook een mogelijke oplossing kan zijn in België.³³⁷

251. Wanneer we ons focussen op de niet intentionele gezinnen, m.a.w. dit zijn de gezinnen ontstaan door scheiding van de ouders van het kind en na het aangaan van een nieuwe relatie door de verzorgende ouder, dan merken we dat er zich steeds meer problemen voordoen rond de positie van de nieuwe partner. In de stiefoudergezinnen zou meeroudergezag ertoe leiden dat het gezag naast de beide ouders ook aan de stiefouder zou worden toegekend, die geen biologische- of juridische ouder is, maar wel een sociale ouder. De vraag die we ons kunnen stellen is in hoeverre de feitelijke en juridische rollen van de ouders overeenstemmen. Het sociale ouderschap heeft in België en Nederland geen juridische status.³³⁸

---

³³⁴ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 875.

³³⁵ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 734.

³³⁶ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 882.

³³⁷ M.V. ANTOKOLSKAIA, M.W. SCHRAMA, K.R.S.D. BOELE-WOELKI, C.C.J.H. BIJLEVELD, C.G. JEPPESEN DE BOER EN G. VAN ROSSUM, *Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? Een empirisch en rechtsvergelijkend onderzoek*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2014, 14-15.

³³⁸ C. HAVERKORT EN E. SPRUIJT, *Kinderen uit nieuwe gezinnen: handboek voor school en begeleiding*, Houtem, Uitgeverij LannooCampus, 2012, 245-253.

252. In de onderwijswetgeving zijn er al meerdere tegemoetkomingen gedaan aan sociale ouders, onder meer door het begrip “ouders” ruim in te vullen. Dit betekent geenszins dat dit doorgetrokken moet worden in het burgerlijk recht. Allereerst is iedere gezinssituatie anders, daarnaast primeert het belang van het kind ten allen tijde. Dit impliceert dat het niet mogelijk is om een eenduidig antwoord te geven op de vraag of meeroudergezag een oplossing kan bieden aan de verschillende feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties in de samenleving. De deelbelangen van kinderen kunnen het antwoord in verschillende richtingen doen uitgaan. Het is belangrijk om de mening van het kind zoveel mogelijk te vragen. Indien er in Nederland of België een wettelijke regeling omtrent meeroudergezag zou worden ingevoerd, dan is het belangrijk om de betrokkenheid van het kind zelf zoveel mogelijk te waarborgen, ongeacht of het gezag via een overeenkomst tussen de ouders of het gezag via de rechter zou worden toegekend. Een kind boven de 12 jaar zal in ieder geval steeds gehoord moeten worden en in de gelegenheid gesteld moeten worden om zijn of haar mening te uiten over meeroudergezag.

253. Uit rechtsvergelijkend en empirisch onderzoek naar meeroudergezag in Nederland, dat is uitgevoerd in opdracht van het WODC voor de Directie Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, is gebleken dat de meerderheid van de sociale ouders geen behoefte heeft aan een verandering in de wetgeving rondom stiefgezinnen en gescheiden ouders.³³⁹ Alle betrokken partijen zijn er in Nederland niet van overtuigd of een stiefouderplan zou kunnen bijdragen aan het regelen van de verhouding tussen ouder, stiefouder en kind.³⁴⁰

§3. Voogdij

254. Op het vlak van de voogdijregeling staan er, tijdens de huidige legislatuur, geen wijzigingen op het programma. Er zijn geen wetsvoorstellen ingediend om de voogdijregeling in het Burgerlijk Wetboek te wijzigen. De Wet van 29 mei 2001 tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen heeft de voogdijregeling over de minderjarige geactualiseerd, met als gevolg dat er in een betere wettelijke regeling werd voorzien.³⁴¹

§4. Pleegvoogdij

255. Pleegvoogdij is een gezagsinstituut dat doorheen de jaren geleidelijk in onbruik is geraakt. Deze rechtsfiguur werd oorspronkelijk opgevat als een soort proefadoptie. De toekomst van de pleegvoogdij ligt wellicht in haar afschaffing, dan wel in haar modernisering. De minister zou er goed aan doen om dit statuut uit te werken als een onderdeel van zijn plannen inzake sociaal zorgouderschap en niet afzonderlijk. Het voordeel van deze rechtsfiguur is dat er enkel tijdelijke rechtsgevolgen ontstaan en geen definitieve zoals bij afstamming of adoptie.³⁴²

---

³³⁹ Netherlands Institute for Law and Governance, www.nilg.nl, (geraadpleegd op 12 april 2015).

³⁴⁰ M.V. Antokolskaia, M.W. Schrama, K.R.S.D. Boele-Woelki, C.C.J.H. Bijleveld, C.G. Jeppesen de Boer en G. van Rossum, *Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? Een empirisch en rechtsvergelijkend onderzoek*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2014, 20.

³⁴¹ De Wet van 29 mei 2001 tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen, *BS* 31 mei 2001, 18178.

³⁴² F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 411.

§5. Pleegouders

256. Met de komst van het decreet Pleegzorg wordt pleegzorg de eerste optie ingeval een minderjarige uit huis wordt geplaatst.³⁴³ De familierechter zal zich moeten verantwoorden als er niet voor pleegzorg wordt gekozen. Het decreet pleegzorg vertoont tot op heden nogal wat tekortkomingen. Wanneer de kinderen terug naar hun juridische ouders moeten gaan in het kader van pleegzorg, dan heb je als pleegouder op dit ogenblik weinig inspraak want er is niet voorzien in een overgangsregeling. Zo zou het soms wenselijk kunnen zijn dat er een overgangsregeling wordt uitgewerkt indien het kind lange tijd in een pleeggezin verbleven heeft en achteraf terug naar de juridische ouder gaat. Wel moeten pleegzorgers gehoord worden vooraleer een beslissing wordt genomen om een kind terug bij zijn ouders te plaatsen of in een ander pleeggezin.³⁴⁴

257. Zowel de N-VA als de CD&V hebben wetsvoorstellen ingediend om meer rechten aan de pleegouders te geven. Op 9 december 2014 diende de NVA een wetsvoorstel in tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders³⁴⁵, ingediend door Kristien Van Vaerenbergh. Op 22 december 2014 werd ook een wetsvoorstel door de CD&V ingediend door Sonja Becq tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de rechten en plichten van pleegzorgers betreft.³⁴⁶ Beide wetsvoorstellen werd ingediend bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers en zijn nog steeds hangende.

In de wetsvoorstellen krijgen pleegouders zeggenschap in dagdagelijkse en dringende noodzakelijke aangelegenheden. In deze aangelegenheden moeten pleegouders, in naam van de wettelijke vertegenwoordigers van het pleegkind, het ouderlijk gezag kunnen uitoefenen. De ouders behouden wel een recht van toezicht. Daarnaast moeten pleegouders hun mening kunnen laten kennen voor belangrijke beslissingen betreffende de persoon van het pleegkind. Wanneer een kind voor een langere periode in een pleeggezin verblijft, moet er tevens een mogelijkheid bestaan om een overeenkomst te treffen met de juridische ouders of opgelegd door de jeugdrechter, om fundamentele componenten van het ouderlijk gezag over te dragen. Alvorens er beslissingen worden genomen betreffende de beëindiging van de pleegzorg, moeten pleegouders de mogelijkheid hebben hun standpunt te laten horen. Ook het kind dat over voldoende maturiteit beschikt, dient te worden gehoord. Bij beslissingen dient altijd het belang van het kind te primeren.

Daarnaast is er nood aan een systeem van toezicht op de pleeggezinnen, teneinde te verzekeren dat zij de nodige morele en materiële steun kunnen verlenen, met het oog op een goede ontwikkeling van het pleegkind. De wetsvoorstellen voorzien ook in een regeling zodat pleegouders zich te allen tijde in het belang van het kind kunnen wenden tot de rechtbank en tevens betrokken worden in procedures die betrekking hebben op het pleegkind.

Daarenboven wil de NVA dat na de beëindiging van de pleegzorg gemakkelijker een persoonlijk contact gevraagd kan gevraagd worden. Ten slotte wil men ook het pleegouderverlof

---

³⁴³ Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van de pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012, 48243.

³⁴⁴ GwH 12 juli 1996, nr. 47/96, *J.dr.jeun.* 1996, 434, noot V. SAUVAGE en GwH 3 december 1998, nr. 122/98, *JDJ* 1998, 57, noot. T. MOREAU.

³⁴⁵ Wetsvoorstel van 9 december 2014 tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders, *Parl.St.* 2014-15, nr. 0697/001.

³⁴⁶ Wetsvoorstel van 22 december 2014 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de rechten en plichten van pleegzorgers betreft, *Parl.St.* 2014-15, nr. 0734/001.

gelijkschakelen met wat vandaag bestaat bij adopties, omdat het net zo belangrijk is dat mensen met hun pleegkinderen een affectieve band kunnen opbouwen.³⁴⁷

Het voorstel van de CD&V voorziet ook in een blokkaderecht indien het kind reeds gedurende lange tijd voortdurend werd opgevangen in een gezin. Dit heeft tot gevolg dat de ouders het kind niet onmiddellijk kunnen wegtrekken uit een gezin waarin het wordt opgevangen.³⁴⁸ In Nederland maakt men al gebruik van een blokkaderecht.

258. Pleegouders hebben geen ouderlijk gezag maar enkel de materiële bewaring over het kind. De juridische ouders behouden het recht van materiële bewaring. Dit betekent dat ze op ieder ogenblik de afgifte kunnen vorderen van het kind. Het nadeel hiervan is dat dit niet altijd in het belang van het kind gebeurt. Ondertussen heeft men erkend dat pleegouders ook het recht van materiële bewaring over het kind kunnen hebben (*supra*: 30, nr. 75). Het is de jeugdrechter die bevoegd is om uitspraak te doen bij onenigheid. Pleegouders kunnen nu enkel op grond van art. 475*bis* BW een overeenkomst sluiten. Men spreekt dan van pleegvoogdij. Dit instituut is beperkt geregeld in het Burgerlijk Wetboek. De ouders sluiten dan een overeenkomst met de pleegouders en er wordt duidelijk afgesproken welke rechten en plichten de pleegvoogd krijgt. Er zijn ook nadelen verbonden aan de pleegvoogdij, aangezien de splitsing van bevoegdheden moeilijk en omslachtig is.

259. In Nederland trad op 1 juli 2013 de wet "Verbetering positie pleegouders" in werking.³⁴⁹ Met deze wet werd de rechtspositie van pleegouders versterkt. In Nederland is men veel verder gegaan dan in België op het vlak van bescherming voor de pleegouders. Pleegouders hebben recht op een goede begeleiding, informatie en kunnen een vertrouwenspersoon inschakelen. In Nederland heeft men als pleegouder meer inspraak bij keuzes die gemaakt worden omtrent de opvoeding van het kind. De pleegouders dienen in te stemmen met het hulpverleningsplan dat opgesteld wordt voor het pleegkind. Dit instemmingrecht geldt enkel voor zaken die gaan over de rol als pleegouder in de hulpverlening aan het pleegkind en de begeleiding die de pleegzorgaanbieder geeft. De wet "Verbetering rechtspositie pleegouders" is integraal opgenomen in de Jeugdwet. De wet vormt tevens de grondslag voor de verplichte pleegouderraad en regelt dat pleegouders gebruik kunnen maken van een klachtenprocedure. Ook kunnen zij bezwaar aantekenen tegen het gebruik van hun persoonlijke gegevens, op basis van de Wet bescherming persoonsgegevens. Ten slotte is met deze wet de financiële vergoeding voor pleegouders verbeterd.

---

³⁴⁷ Wetsvoorstel van 5 februari 2015 tot wijziging van de regelgeving wat de uitbreiding van het zorgverlof voor pleegouders betreft, *Parl. St.* 2014-15, nr. 0871/001.

³⁴⁸ P. SENAËVE, F. SWENNEN EN G. VERSCHULDEN (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 144.

³⁴⁹ Wet van 6 december 2012 tot wijziging van de Wet op de Jeugdzorg en Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, de Algemene Kinderbijslagwet en de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen alsmede enige andere wetten in verband met de verbetering van de positie van pleegouders, *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* 28 februari 2013, nr. 72.

In de nieuwe wet “verbetering positie pleegouders” wordt er voorzien in een blokkaderecht waardoor de voogd of ouder het kind niet zonder uw toestemming kan weghalen. Het pleegkind moet wel met instemming van de ouders of voogd in het gezin geplaatst zijn.³⁵⁰ Daarnaast moet men het pleegkind minstens 1 jaar hebben verzorgd en opgevoed hebben binnen het gezin dat het blokkaderecht uitoefent. In Nederland wordt er ook een pleegouderraad opgericht, iets dat wij in België niet kennen.³⁵¹

260. In Nederland behoort de jeugdzorg vanaf 1 januari 2015 tot de verantwoordelijkheden van de gemeenten waardoor deze een belangrijke rol spelen in de pleegzorg. Pleegzorg is in Nederland, in tegenstelling tot met België, wettelijk verankerd in hoofdstuk 5 van de Jeugdwet.³⁵² De Jeugdwet geeft alleen de hoofdlijnen aan over de manier waarop de gemeenten de toegang en het aanbod van de jeugdhulp moeten regelen. De verwachting is dat er verschillen gaan ontstaan in de wijze waarop de toegang is geregeld en het aanbod van jeugdhulp per gemeente.³⁵³

261. Vroeger viel pleegzorg onder de Wet op de Jeugdzorg en werd deze regionaal uitgevoerd. Elke provincie of grote stad moest minimaal één pleegzorgaanbieder hebben, die pleegouders screende en voorbereidde op het pleegouderschap. Na de indicatie van Bureau Jeugdzorg ging de pleegzorgaanbieder op zoek naar een pleeggezin.³⁵⁴ Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor de alle vormen van jeugdhulp, waaronder pleegzorg. In art. 5 van de Jeugdwet wordt beschreven welke eisen bij pleegzorgplaatsingen worden gesteld, aan de pleegouders, het pleegcontract, de pleegzorgvergoeding en het informeren van de pleegouders. Als er geen sprake is van een juridische maatregel bepalen gemeenten zelf op welke gronden en op welke wijze zij kinderen voor pleegzorg in aanmerking laten komen. De Jeugdwet bepaalt dat kinderen die niet langer thuis kunnen wonen in principe geplaatst moeten worden in een gezinssetting. Gemeenten hebben een zorgplicht, namelijk de jeugdhulpplicht. Hiermee zijn ze verantwoordelijk voor een toereikend en passend aanbod van pleegzorg.³⁵⁵

Als er geen juridische maatregel is, bepalen de gemeenten zelf op welke gronden en op welke wijze zij kinderen voor pleegzorg in aanmerking laten komen. Als in overleg tussen de ouders, het kind en de hulpverleners wordt besloten dat het kind beter tijdelijk bij andere ouders kan wonen, dan moet de gemeente dat goedkeuren via een verleningsbeschikking. Men spreekt dan van vrijwillige pleegzorg.

---

³⁵⁰ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling over minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 807.

³⁵¹ X., Wet- en regelgeving, www.nji.nl/Pleeggezin-Beleid-Wet--en-regelgeving, (geraadpleegd 9 mei 2015).

³⁵² De Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet), *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* 14 maart 2014, 2014/105.

³⁵³ X., Pleegzorg Nederland, wet- en regelgeving, www.pleegzorg.nl/over-pleegzorg/wet-en-regelgeving/ (geraadpleegd op 3 april 2015).

³⁵⁴ X., Pleegzorg, www.voordejeugd.nl/stelselwijziging/jeugdhulp/soorten-jeugdhulp/pleegzorg, (geraadpleegd op 9 mei 2015).

³⁵⁵ X., Veranderingen in 2015, www.pleegzorg.nl/over-pleegzorg/veranderingen-in-2015/, (geraadpleegd op 9 mei 2015).

Zijn de ouders het hier niet mee eens, maar is de thuissituatie van het kind niet veilig genoeg, dan kan via “Veilig Thuis” en “de Raad voor de Kinderbescherming” een verzoek tot ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing bij de rechter ingediend worden. Bij toekenning daarvan wordt een gezinsvoogd aangesteld.³⁵⁶

262. Zowel in België als in Nederland zijn er recent vernieuwingen doorgevoerd in de pleegzorg. In Nederland zijn ze veel verder gegaan in de bescherming van de pleegouders in vergelijking met de regelgeving in België. In België probeert men de tekortkomingen door middel van nieuwe wetsvoorstellen weg te werken. De toekomst zal uitwijzen of de wetsvoorstellen goedgekeurd worden. Pleegouders genieten in Nederland een betere bescherming dan in België.

§6. Stiefouders

I. Situatie in België

263. De relatie tussen stiefouders en stiefkinderen en het eventueel toekennen van een medebeslissingsrecht voor stiefouders is een problematiek die zeker aandacht verdient, gelet op de verschillende nieuwe gezinsvormen die ontstaan in onze samenleving. Het toekennen van een dergelijk recht veronderstelt echter een grondige analyse van de bestaande regelgeving en moet met de nodige voorzichtigheid gebeuren. Men mag niet vervallen in de situatie waar een kind met teveel gezaghebbers wordt opgezadeld, wat aanleiding kan geven tot verwarring en conflicten in de hand kan werken. Hoe meer personen inspraak hebben ten aanzien van een kind, hoe moeilijker het is voor derden om te weten wie welke rechten en plichten heeft ten opzichte van een bepaald kind en wie uiteindelijk bepaalde beslissingen mag nemen of bepaalde daden mag stellen.

263. Een eerste initiatief was het wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek wat betreft de invoering van een medebeslissingsrecht voor stiefouders ten aanzien van het kind van hun partner, dat op 14 januari 2009 in de Kamer werd ingediend.³⁵⁷ Op 7 mei 2010 is dit voorstel vervallen in de Kamer, naar aanleiding van het einde van de legislatuur en de federale verkiezingen van juni 2010.

264. In de toelichting van het wetsvoorstel werd een uiteenzetting gegeven over de toename van nieuw samengestelde gezinnen. Wanneer de stiefouder geen afstammingsband heeft met het kind van zijn partner, is het naar het Belgisch recht *de lege lata* niet mogelijk om een juridisch bindende beslissing te nemen ten aanzien van het kind. Vaak staan stiefouders mee in voor de opvoeding en zorg van het kind van zijn partner en bieden ze ook financiële ondersteuning voor het nieuw samengestelde gezin. Er wordt in dat geval dan ook begrip opgebracht voor stiefouders die zich in deze omstandigheden gepasseerd voelen. Waarover de stiefouder kan meebeslissen, wordt in het beste geval vastgelegd in een contract bij de notaris, afgesloten tussen de twee juridische ouders en de stiefouder. Wanneer men niet tot een onderling akkoord kan komen, moet de rechter de knoop doorhakken en oordelen over het medebeslissingsrecht van de stiefouder na het kind gehoord te hebben.

---

³⁵⁶ X., www.nji.nl/Pleeggezin-Beleid-Wet--en-regelgeving, (geraadpleegd op 9 mei 2015).

³⁵⁷ Wetsvoorstel van 14 januari 2009 tot wijziging van het Burgerlijk en het Gerechtelijk wetboek wat betreft de invoering van een medebeslissingsrecht voor stiefouders ten aanzien van het kind van hun partner, *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1728/001 (ingediend door S. LAHAYE-BATTHEU EN C. VAN CAUTER (Open VLD)).

265. De vraag is of dit gevoel moet leiden tot een effectieve vorm van gezag die wordt toegekend aan stiefouders en betrekking heeft op alle voorname beslissingen die in verband met een minderjarige worden genomen.³⁵⁸ Mevrouw S. Lahaye-Battheu stelde op 18 mei 2012 een schriftelijke vraag aan de minister van Justitie Annemie Turtelboom om meer inzicht te krijgen over haar standpunt en mogelijke initiatieven.³⁵⁹ Het antwoord van de minister van Justitie van 4 juni 2012 luidde destijds als volgt, namelijk dat er geen kennis was van de actuele problematiek rond stiefouders en zorgouderschap in het algemeen. Dat de problematiek en het toekennen van een medebeslissingsrecht de nodige aandacht verdient, aangezien nieuwe gezinsvormen meer en meer voorkomen. Men moet echter wel met de nodige bedachtzaamheid te werk gaan want men mag niet terecht komen in een situatie waar een kind met teveel gezaghebbers te maken krijgt. Dit kan op zijn beurt dan weer aanleiding geven tot conflicten, daarom is het ook vereist om een grondige analyse van de bestaande regelgeving uit te voeren alvorens een dergelijk recht toe te kennen. Hoe meer personen medezeggenschap hebben ten aanzien van een kind, hoe moeilijker het is voor derden om te weten wie welke rechten en plichten heeft ten aanzien van een kind en wie de finale beslissing mag nemen om bepaalde daden te stellen.³⁶⁰

De Open VLD ijvert tot op de dag van vandaag nog steeds voor een medebeslissingsrecht voor stiefouders. Momenteel heerst er nog een grote juridische grijze zone rond stiefouders. Volgens de wet oefenen alleen de twee juridische ouders samen het ouderlijk gezag uit over hun kind.

266. De Raad van State heeft in een advies van 20 september 2005 gewezen op de mogelijke gevaren van zorgouderschap.³⁶¹ Het risico op conflicten stijgt aanzienlijk. Naast de juridische ouders, op wie de rechten en plichten rusten die gepaard gaan met het ouderlijk gezag, zijn er ook nog de stiefouders waarmee rekening moet worden gehouden.

267. Een dergelijk medebeslissingsrecht houdt, volgens de auteur Kristof Uytterhoeven, een risico op conflicten ingeval beide juridische ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen. Het wetsvoorstel gaat uit van de hypothese dat de juridische ouders goed overeenkomen en een overeenkomst afsluiten bij de notaris omtrent het toekennen van een medebeslissingsrecht voor de stiefouder(s). De vraag die men zich dan kan stellen is in hoeveel gevallen zo een overeenkomst effectief tot stand komt. Het is meestal een moeilijke evenwichtsoefening ingeval de juridische ouders niet meer samenwonen of gescheiden zijn en het ouderlijk gezag gezamenlijk blijven uitoefenen. In het wetsvoorstel staat dat de rechter, voorheen jeugdrechter maar nu de familierechter, moet beslissen over het toekennen van gezagsrechten aan een persoon indien de juridische ouders het oneens zijn.

Een medebeslissingsrecht voor de stiefouder kan volgens hem nog gerechtvaardigd worden indien de andere juridische ouder niet kan of wil instaan voor de opvoeding, zorg, bescherming, huisvesting en levensonderhoud van het kind.

---

³⁵⁸ K. UYTTERHOEVEN, "Worden stiefouders stiefmoederlijk behandeld?", *T. Fam.* 2009/7, 125-126.

³⁵⁹ *Vr. en Antw.* Kamer 2012-2013, 18 mei 2012, (Vr. nr. 549 S. Lahaye-Battheu).

³⁶⁰ *Vr. en Antw.* Kamer 2012-2013, 18 mei 2012, (Vr. nr. 549 S. Lahaye-Battheu).

³⁶¹ Adv. RvS nr. 51-393/002, over het wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek, met bepalingen inzake het zorgouderschap, Kamer 2004-05, <http://www.lachambre.be/FLWB/pdf/51/0393/51K0393002.pdf>.

268. Het wetsvoorstel voorziet in een regeling voor die gevallen waar het ouderlijk gezag maar door één juridische ouder wordt uitgeoefend omdat de afstammingsband maar langs één kant vaststaat of één van beide ouders reeds overleden is, of één van beide ouders vermoedelijk afwezig is of in de langdurige onmogelijkheid verkeert om het ouderlijk gezag uit te oefenen of om zijn wil te kennen te geven.³⁶² In deze gevallen kan een medebeslissingsrecht een oplossing bieden aan de stiefouder, aangezien het risico op een conflict met de andere juridische ouder dan onbestaand is.

269. De uitgangspositie van een regeling betreffende zorgouderschap moet niet de "stiefmoederlijke" behandeling van de stiefouder zijn, maar wel het belang van het stiefkind bij de verderzetting van de zorg, bescherming en onderhoud door een derde. Men kan zich ook de vraag stellen of het recht van het kind geen algemene regeling van het zorgouderschap verantwoordt voor die gevallen waarin derden, zoals stiefouders, die een duurzame affectieve band hebben opgebouwd met het kind, feitelijk instaan voor de bescherming en onderhoud van het kind dat door feitelijke omstandigheden niet meer kan rekenen op zijn juridische ouder(s) om aan deze zorgen te voldoen.

270. Er zijn al reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend omtrent het zorgoudersplan. Het zorgouderschap is een rechtsfiguur die, zonder te raken aan de eigenlijke afstamming van het kind, aan iemand die betrokken is bij of zich inspant voor een ouderrol ten aanzien van een kind, alle of een deel van de secundaire gevolgen van een juridische afstammingsband toekent. Op 25 juli 2014 werd er recent nog een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat de invoering van zorgouderschap betreft.³⁶³ Zorgouderschap wordt ook wel een systeem van ouderlijk gezag op maat van het gezien genoemd. Een wetswijziging dringt zich op doordat het aantal feitelijke situaties waarin een kind opgevoed wordt door een niet-juridische ouder almaar toeneemt. De indieners van het wetsvoorstel, *S. Becq en R. Terwingen*, zijn van oordeel dat een hervorming nodig is om het burgerlijk recht af te stemmen op het recht van eerbiediging van het gezinsleven, zoals dit in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is vastgelegd en zoals dit door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) wordt geïnterpreteerd.³⁶⁴

271. In het arrest *Marckx* oordeelde het Hof dat er geen reden is om een onderscheid te maken tussen een wettig gezin en een natuurlijk gezin.³⁶⁵ In *het arrest X Y Z* van 22 april 1997 bevestigde het EHRM dat de werkingssfeer van art. 8 EVRM, dat het recht op eerbiediging van het gezinsleven waarborgt, zich niet beperkt tot gezinnen die ontstaan zijn uit een huwelijk maar ook andere feitelijke relaties kan beduiden. Er werd een prejudiciële vraag gesteld aan het toenmalig Arbitragehof, nu Grondwettelijk Hof, dat moest oordelen of er eventueel sprake was van een discriminatie die in strijd was met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, omwille van het feit dat het ouderlijk gezag enkel kan worden toegekend aan personen die een juridische afstammingsband met het kind hebben.

---

³⁶² K. UYTTERHOEVEN, "Worden stiefouders stiefmoederlijk behandeld?", *T. Fam.* 2009/7, 125-126.

³⁶³ Wetsvoorstel van 25 juli 2014 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat betreft de invoering van het zorgouderschap, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 0114/001.

³⁶⁴ EHRM nr. 21830/93, 22 april 1997 (*XYZ vs. Verenigd Koninkrijk*), <http://hudoc.echr.coe.int>.

³⁶⁵ EHRM nr. 6833/74, 13 juni 1979 (*Marckx t. België*), *Publ.Hof*, Serie A, Vol. 31.

Het Hof stelde dat er sprake is van discriminatie indien kinderen, die zich niet kunnen beroepen op dergelijke juridische afstammingsband, zonder toelaatbare verantwoording verschillend worden behandeld ten opzichte van kinderen die wel een dergelijk juridische afstammingsband hebben.

Verder stelde het Arbitragehof het volgende: "*Het staat aan de wetgever om de preciseren in welke vorm, onder welke voorwaarden en volgens welke procedure het ouderlijk, in het belang van het kind, zou kunnen worden uitgebreid tot andere personen die geen afstammingsband met het kind hebben (...)*".³⁶⁶ Bij de uitwerking van een mogelijk juridisch kader dient tevens rekening gehouden te worden met het IVRK. Men zal steeds het belang van het kind voor ogen moeten houden.

272. De indieners van het wetsvoorstel verkiezen een eenvoudigere procedure en grondvoorwaarden, dan het geval is bij een adoptieprocedure. Zonder voorbereiding en maatschappelijk onderzoek, met minder toestemmingsvereisten en zonder leeftijdsvoorwaarden. Het zorgouderschap heeft ook minder verstreckende gevolgen en brengt onder meer geen afstammingsband tot stand, hetgeen bijvoorbeeld handig kan zijn voor het geval een ouder een kind opvoedt samen met een ander familielid, aangezien adoptie in dit geval uitgesloten is. Het roept ook geen erfrecht in het leven en het brengt geen naamsverandering teweeg. Men pleit ook voor een zorgouderschap op twee snelheden om het risico op conflicten te vermijden. Enerzijds de situaties waarin het ouderlijk gezag maar door één van de ouders van het kind wordt uitgeoefend en anderzijds de situaties waarbij het ouderlijk gezag gezamenlijk door de twee ouders van het kind wordt uitgeoefend.

273. De kring van personen voor wie het zorgouderschap openstaat is ruim gedefinieerd in het wetsvoorstel van 25 juli 2014, zo staat het open voor diens ouder, broer of zus en dus niet enkel de partner van de ouder van het kind. Dit was meteen ook de aanleiding voor het indienen van een nieuw wetsvoorstel op 1 september 2014.³⁶⁷ Dit wetsvoorstel voert een aantal aanpassingen door en stelt zorgouderschap enkel open voor de partner die heeft samengewoond met de ouder van het kind. De ouder van het kind dient het verzoek in te dienen. Daarnaast moet de partner samen met de ouder de opvoeding en bewaring van het kind op zich hebben genomen en dit voor een ononderbroken periode van drie jaar voorafgaand aan het verzoek. Men benadrukt dat het zorgouderschap in geen enkel geval de rechten van de andere ouder mag schaden. Het recht inzake de opvoeding van het kind, heeft betrekking op voorname beslissingen die het verloop van het dagdagelijks leven van het kind overstijgen. De gezamenlijke uitoefening van het opvoedingsrecht betekent dan ook dat iedere ouder betrokken wordt bij de uitoefening van dat ouderlijk recht, zodat geen van beide ouders in kwestie een beslissing kan nemen, zonder dat er voorafgaand instemming van de andere ouder is verkregen (bijvoorbeeld omtrent de schoolkeuze, de keuze van een religieuze of niet-confessionele optie, enz.).

274. Via het zorgouderschap worden, zonder te raken aan de eigenlijke afstamming van het kind, aan iemand die betrokken is bij of zich inspant voor een ouderrol ten aanzien van een kind, alle of een deel van de secundaire gevolgen van een juridische afstammingsband toegekend.

---

³⁶⁶ Arbitragehof, nr. 134/2003, 8 oktober 2003, *EJ* 2003, 134, noot P. SENAËVE.

³⁶⁷ Wetsvoorstel van 1 september 2014 teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen (ingediend door de heer C. Brotcorne), *Parl. St.* 2014-15, nr. 0194/001.

De indiener van het wetsvoorstel voorziet in de opneming van die rechtsfiguur in het Burgerlijk Wetboek, zowel wanneer het ouderlijk gezag over het kind door één enkele ouder wordt uitgeoefend, als wanneer dat gezag door beide ouders wordt uitgeoefend.³⁶⁸

275. De omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden geeft een ruime definitie van het begrip "ouders", namelijk: "*de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben*". Hierdoor vallen de stiefouders, die m.a.w. de minderjarige feitelijk onder hun bewaring hebben, ook onder de noemer "ouders", maar dit is een geïsoleerde situatie. Dit betekent niet dat in het familierecht, en dus ook in het Burgerlijk Wetboek, de draagwijdte van het begrip "ouders" aangepast moeten worden. De ouders zijn daar de juridische ouders die het ouderlijk gezag uitoefenen.

II. Situatie in Nederland

276. In het Nederlands recht kan een stiefouder volwaardig drager worden van ouderlijk gezag door een rechterlijke beslissing. Er kunnen wel niet meer dan twee dragers van ouderlijke verantwoordelijkheden zijn. In het Nederlands recht kan, indien het gezag over het kind bij één ouder berust, de rechtbank op gezamenlijk verzoek van deze ouder en niet-ouder die in nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, hen gezamenlijk met het gezag van het kind belasten tenzij er een gegronde vrees bestaat dat bij de inwilliging de belangen van het kind zou worden geschaad.³⁶⁹ Deze regeling heeft als grondslag het feitelijk gezinsleven.³⁷⁰ De regeling beoogt dan ook in het bijzonder het feitelijk of sociaal ouderschap te erkennen en te beschermen. Het werd in het belang van het kind geacht om de positie van de sociale ouder te verduidelijken. In het geval dat het kind twee ouders heeft, gelden bijkomende voorwaarden, namelijk dat de verzoekers op de dag van het verzoek minstens een aaneengesloten periode van een jaar, voorafgaand aan het verzoek, de gemeenschappelijke zorg over het kind hebben gehad en dat de verzoekende ouder op de dag van het verzoek gedurende tenminste een aaneengesloten periode van drie jaar alleen met het gezag belast is geweest.³⁷¹ Het gezamenlijk gezag kan enkel beëindigd worden bij rechterlijke beslissing ingeval de omstandigheden zijn gewijzigd of bij instelling ervan uitgegaan is van onjuiste of onvolledige gegevens.

277. Het Nederlands recht worstelt met het probleem dat men aan de ene kant de rol van de juridische ouders wilt versterken, terwijl men langs de andere kant ook de rol van de (nieuwe) partner van de ouder wil versterken.³⁷² Doordat slechts twee personen naar Nederlands recht titularis van ouderlijk gezag kunnen zijn, moet er een keuze gemaakt worden. Om die reden wordt er voor gepleit om een regeling in te voeren die toelaat dat derden naast de juridische ouders bepaalde bevoegdheden van het ouderlijk gezag kunnen verkrijgen.³⁷³

---

³⁶⁸ Wetsvoorstel van 1 september 2014 teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen (ingediend door de heer C. Brotcorne), *Parl. St.* 2014-15, nr. 0194/001.

³⁶⁹ Art. 253t, eerste en derde lid BW Boek 1.

³⁷⁰ C. ASSER EN J. DE BOER, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk recht. Personen-en familierecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 738.

³⁷¹ Art. 253t, tweede lid BW Boek 1.

³⁷² L. PUNSELIE, "Geen verantwoordelijkheid nemen, dan geen gezag!", *FJR* 2005, 161.

³⁷³ M. VONK, "Enige overdenkingen bij de voorgestelde wijzigingen van art.1:253o en de positie van de opvoeder niet-ouder", *FJR* 2005, 38-39.

278. In het Nederlands recht kan de partner van een ouder dus een volwaardig drager worden van het ouderlijk gezag en dit op gelijke voet met de ouder uitoefenen. In het Belgisch recht kan een niet-ouder geen titularis worden van alle rechten en plichten van ouderlijk gezag zonder eerst ouder te worden. Het Belgisch recht kent geen bijzondere regeling voor stiefouders, in tegenstelling tot Nederland waar een volwaardige erkenning van het sociaal ouderschap mogelijk is.³⁷⁴

---

³⁷⁴ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling over minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 865.

DEEL V.   BESLUIT

279. Onze maatschappij wordt steeds meer geconfronteerd met het verschijnsel van “de nieuwe gezinnen”. Dit zet heel wat scholen ertoe aan zich te bezinnen over de manier waarop ze met deze realiteit willen omgaan. De vraag die we ons stellen is, hoe deze feitelijke en juridische familiale gezagsrelaties zich tegenover elkaar verhouden in de schoolomgeving. In de scriptie werd dit nader toegelicht vanuit drie verschillende invalshoeken, namelijk het inschrijvingsrecht, het recht op informatie en het recht op participatie in het onderwijs.

280. De artikelen 371 e.v. BW regelen het ouderlijk gezag In België. De wetgever besliste dat er enkel ouderlijk gezag toekomt aan de juridische ouders van de minderjarige en dat iedere minderjarige maar twee juridische ouders kan hebben. In principe oefenen beide ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uit, ook al leven ze niet (meer) samen. Er geldt echter wel een weerlegbaar vermoeden van instemming van de andere ouder, ingeval de ene alleen optreedt t.a.v. derden te goeder trouw. Er worden vaak vragen gesteld over de omvang van de subjectieve en objectieve kwade trouw. Dit brengt regelmatig problemen met zich mee en men kan zich dan ook afvragen of het niet beter zou zijn om een systeem te hanteren waarbij de toestemming van beide ouders gevraagd moet worden wanneer het gaat over beslissingen die onder het opvoedingsrecht vallen. De huidige wetgeving in België bevat zo een beperking nog niet. Het vermoeden van instemming geldt evenwel niet voor de beslissingen waarvoor de wet uitdrukkelijke instemming van beide ouders vereist. In Nederland wordt het ouderlijk gezag over de persoon van de minderjarige geregeld in Boek 1, titel 14, artikelen 255 e.v. BW. In Nederland is er geen weerlegbaar vermoeden van instemming in de wet opgenomen.

281. De artikelen omtrent ouderlijk gezag in het Burgerlijk Wetboek vormden de wettelijke basis bij het opstellen van de ministeriële omzendbrief van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden. De bedoeling van deze omzendbrief was om op een louter informatieve manier duidelijkheid te scheppen t.a.v. de Vlaamse onderwijsinstellingen. Mijn inziens is dit echter niet gelukt.

De omzendbrief maakt gebruik van een ruimere definitie van het begrip “ouders” dan het Burgerlijk Wetboek. Het Burgerlijk Wetboek verstaat onder het begrip “ouders”, de titularissen van het ouderlijk gezag. In de omzendbrief betreffende ouderlijk gezag in onderwijs aangelegenheden daarentegen zijn de “ouders” de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de minderjarige onder hun bewaring hebben. Niet alleen in de omzendbrief ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden, maar ook in het Participatiedecreet wordt er gebruik gemaakt van deze ruimere definitie. Het hanteren van twee definities die verschillen in omvang zorgt dan ook onoverkomelijk voor problemen. Wanneer we de definitie strikt interpreteren dan zouden pleegvoogden, pleegouders en stiefouders in sommige gevallen ook onder het begrip “ouders” vallen in het onderwijsrecht.

282. De Commissie Zorgvuldig Bestuur heeft een uitspraak gedaan waaruit duidelijk blijkt dat de decreetgever niet zo ver heeft willen gaan en niet tegen de regels van het Burgerlijk Wetboek wou ingaan. De Commissie Zorgvuldig bestuur besliste dat stiefouders niet in aanmerking komen om deel te nemen aan de verkiezingen van participatieorganen of om er deel van uit te maken.

De redenering die aan de grondslag van deze uitspraak ligt, kan tevens dienen om een antwoord te vinden op de vraag wat de correcte invulling is van het begrip "ouders". Eenzelfde ruime definitie van "ouders" komt ook voor in art. 3, 41° van het decreet basisonderwijs, terwijl onder meer het inschrijvingsrecht dat in het decreet geregeld is, niet kan worden toegekend aan alle personen die het kind in feite onder hun bewaring hebben.

283. De omzendbrief betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden maakt tevens een onderscheid tussen feitelijke bewaring van de leerling en het recht van opvoeding van de leerling. Daar waar stiefouders volgens de omzendbrief een minderjarige leerling onder hun bewaring kunnen hebben, is het beslissingsrecht met betrekking tot belangrijke sleutelmomenten in de schoolloopbaan van de minderjarige leerling voorbehouden aan de titularissen van het ouderlijk gezag.

284. Kortom, de omzendbrief scheidt verwarring en bevat een onvolkomen regeling. De vraag die we ons stellen is in welke situaties pleegouders of stiefouders dan wel begrepen worden onder het begrip "ouders". Doordat de omzendbrief vaag is, lijkt het mij aangeraden om de omzendbrief aan te passen en meer duidelijkheid te scheppen. Het louter informatief karakter kan behouden blijven en kadert ook volledig binnen de actieve onderwijsvrijheid die onderwijsinstellingen genieten. Zo kan iedere school zelf via het schoolreglement verdere afspraken maken over het verstrekken van informatie en de aanwezigheid van beide juridische ouders bij de inschrijving van een minderjarige. Het schoolreglement vormt het perfecte werkinstrument om bij het begin van het schooljaar afspraken te maken met de juridische ouders. Wanneer de juridische ouders er beide mee akkoord gaan dat de stiefouder ook aanwezig zal zijn tijdens het oudercontact, dan is er geen enkel probleem.

285. Omtrent het inschrijvingsrecht is het duidelijk dat dit enkel toekomt aan de titularissen van het ouderlijk gezag. In de omzendbrief wordt dit als een sleutelmoment in de schoolloopbaan van de minderjarige beschouwd. De titularissen van het ouderlijk gezag zijn de juridische ouders of de voogd. Indien de ouders het niet eens geraken over de schoolkeuze en de godsdienstige of levensbeschouwelijke opvoeding van hun kind, dan zal het de familierechtbank zijn die de knoop zal doorhakken. De school moet zich te allen tijde neutraal opstellen. Een voogd wordt aangesteld door de vrederechter indien de ouders overleden zijn, wettelijk onbekend zijn, in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen of wilsonbekwaam zijn. Bij de pleegvoogdij moet er naar de overeenkomst gekeken worden om te achterhalen wie het kind mag inschrijven. De pleegvoogd neemt in de eerste plaats de belangrijkste ouderlijke verplichtingen over maar het kan ook zijn dat hij prerogatieven van het ouderlijk gezag verkrijgt, waaronder het opvoedingsrecht. Andere juridische en feitelijk familiale gezagsdragers kunnen het kind niet inschrijven.

286. In verband met het informatierecht is de omzendbrief minder duidelijk. De omzendbrief voorziet in een actieve en passieve informatieplicht, maar het is niet duidelijk aan welke feitelijke en juridische familiale gezagsdragers dit toekomt. In deze scriptie wordt tevens de rol van het decreet betreffende de rechtspositie van leerlingen besproken in het kader van informatie. Het decreet brengt wijzigingen aan in het decreet basisonderwijs, de Codex Secundair Onderwijs en het Participatiedecreet.

Vanaf 1 september 2014 is er een recht van inzage door de ouders en een recht op toelichting bij de gegevens die de school met betrekking tot de leerling verzamelt, alsook het recht op een kopie van deze gegevens.

Indien de ruime definitie van het begrip "ouders" in het onderwijsrecht gevolgd wordt, dan betekent dit dat zelfs pleegouders en stiefouders in aanmerking komen voor gebruik te maken van dit informatierecht. Het Burgerlijk Wetboek daarentegen voorziet enkel een informatierecht voor de titularissen van het ouderlijk gezag, m.a.w. voor de juridische ouders. Rond pleegouders en stiefouders heerst er aldus nog een grijze zone. Het lijkt mijn inziens dan ook aangeraden om als onderwijsinstelling de informatieverdeling in het schoolreglement op te nemen, om verdere problemen te voorkomen doorheen het schooljaar.

287. Het Participatiedecreet is voor wat de schoolraad betreft enkel van toepassing op het vrij en officieel gesubsidieerd basis- en secundair onderwijs. Voor het Gemeenschapsonderwijs blijft de regeling in het bijzonder decreet betreffende het Gemeenschapsonderwijs van kracht. Met het Participatiedecreet wou men de inspraak van de verschillende geledingen versterken. Op het vlak van participatie is het sinds de uitspraak van de Commissie van Zorgvuldig bestuur, omtrent de participatierechten van stiefouders in de schoolorganen, duidelijk dat stiefouders niet kunnen participeren aan het schoolgebeuren en dit kan doorgetrokken worden naar de pleegouders. Beiden zijn feitelijke familiale gezagsinstututen en ze beschikken slechts over virtuele rechten m.b.t. het kind. Enkel de titularissen van het ouderlijk gezag mogen zich verkiesbaar stellen en beschikken over stemrecht in de medezeggenschapsorganen.

288. De aard en intensiteit van het gezins-en familieleven vereisen dat er bepaalde rechtsgevolgen gehecht worden aan de tot stand gekomen banden tussen een pleegouder en een pleegkind. De pleegzorgsituatie heeft een invloed op de uitoefening van het ouderlijk gezag. Het onderscheid met de ouders, die van rechtswege titularis zijn van het ouderlijk gezag, wordt beklemtoond en meteen ook het subsidiariteitsbeginsel dat in dit soort situaties geldt. Sinds de inwerkingtreding van het decreet pleegzorg op 1 januari 2014 is de situatie voor pleegouders wel verbeterd maar er zijn nog steeds hiaten in de decretale regelgeving.

Hoewel pleegouders vaak de volwassenen zijn die in het dagelijkse leven van de pleegkinderen aanwezig zijn, hebben zij wettelijk gezien geen zeggenschap met betrekking tot de handel en wandel van die kinderen. De ouders, en bij plaatsing door de jeugdrechtbank, de jeugdrechter zijn de enige personen met beslissingsrecht aangaande het kind. Toch staan de pleegouders in de praktijk vaak in voor de huisvesting, onderhoud en opvoeding en opleiding van het kind. Dit leidt soms tot onduidelijke situaties, bijvoorbeeld bij weigering of stilzitten van de ouders m.b.t. beslissingen waarvoor de toestemming van een wettelijke vertegenwoordiger noodzakelijk is, bijvoorbeeld de schoolkeuze en de keuze van de levensbeschouwelijke opvatting. Ook ingeval dringende beslissingen dienen genomen te worden staan pleegouders vaak voor een impasse.

Zowel de NVA als de CD&V hebben een wetsvoorstel ingediend om meer rechten aan pleegouders te geven. Men wil voorzien in een blokkaderecht indien het kind reeds gedurende lange tijd voortdurend werd opgevangen in een pleeggezin. Daarnaast wil men ook dat na de beëindiging van de pleegzorg gemakkelijker een persoonlijk contact kan worden aangevraagd. Verder moeten pleegouders in de mogelijkheid gesteld worden om zich te allen tijde in het belang van het kind tot de rechter te kunnen wenden en betrokken worden in procedures die betrekking hebben op het pleegkind.

289. In Nederland trad op 1 juli 2013 de wet verbetering positie pleegouders in werking. Deze wet versterkte de rechtspositie van pleegouders. Pleegouders hebben recht op een goede begeleiding, informatie en er wordt een pleegouderraad opgericht. In Nederland ging men veel verder op het vlak van de inspraak en bescherming van de pleegouders in vergelijking met België. In België probeert men tegemoet te komen aan de tekortkomingen door de ingediende wetsvoorstellen. In Nederland behoort de jeugdzorg sinds 2015 ook tot de verantwoordelijkheden van de gemeenten. Daarnaast is pleegzorg ook wettelijk verankerd in hoofdstuk 5 van de Jeugdwet, in tegenstelling tot België waar dit nog steeds geregeld wordt via decretale regelgeving op het niveau van de Gemeenschappen.

290. Stiefouders kunnen zich onder het huidig Belgisch recht op geen enkele wettelijke regeling beroepen. Naar de toekomst toe zou het uitwerken van een regeling voor stiefouders, in het kader van zorgouderschap, een goede oplossing zijn. Zo zijn er recent twee wetsvoorstellen ingediend, namelijk het wetsvoorstel van 25 juli 2014 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat betreft de invoering van het zorgouderschap en het wetsvoorstel van 1 september 2014 teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen. De aard en de intensiteit van de banden van gezins- en familielevens tussen stiefouder en stiefkind kunnen vereisen dat naar evenredigheid van het bestaan rechtsgevolgen worden gegenereerd.

Het voormalig Arbitragehof oordeelde op 8 oktober 2003 dat de wetgever moet voorzien in de mogelijkheid om ouderlijk gezag toe te kennen aan personen die een affectieve zorgrelatie hebben. Het is duidelijk dat de bestaande rechtsfiguren ontoereikend zijn om het belang van het kind bij de continuïteit in de opvoeding en de stabiliteit in het opvoedingsmilieu te garanderen. Het is nu afwachten of de nodige goedkeuring tijdens de huidige legislatuur wordt gegeven.

291. Onder het Nederlands recht kan een stiefouder volwaardig drager worden van ouderlijk gezag door een rechterlijke beslissing. Er kunnen wel niet meer dan twee dragers van ouderlijke verantwoordelijkheden zijn. In Nederland wordt er voorzien in een regeling die het feitelijk of sociaal ouderschap erkent. In het Nederlands recht kan, indien het gezag over het kind bij één ouder berust, de rechtbank op gezamenlijk verzoek van deze ouder en niet-ouder, hen gezamenlijk met het gezag over het kind belasten, tenzij er een gegronde vrees bestaat dat de belangen van het kind hierdoor geschaad zullen worden. In het geval dat het kind twee ouders heeft, gelden er bijkomende voorwaarden. Het is niet omdat je titularis bent van ouderlijk gezag, dat je dit ook effectief uitoefent. Het Nederlands recht zit met het probleem dat het enerzijds de positie van de nieuwe partner wil versterken en anderzijds ook de rol van de juridische ouders.

292. Het monistisch systeem van ouderlijk gezag is niet langer houdbaar. Het biedt geen oplossing voor de beschermwaardige relaties tussen personen die niet verantwoordelijk zijn voor de verwekking van het kind, en dat kind. Hierbij denken we aan pleeg- en stiefouders. Om die reden is het verdedigbaar een model te kiezen dat toelaat bepaalde bevoegdheden van het ouderlijk gezag toe te kennen aan personen die geen "ouder" zijn. De alles-of-niets benadering van ouderlijk gezag is mijn inziens dan ook volledig achterhaald en komt niet tegemoet aan de maatschappelijke ontwikkelingen. Een gemend dualistisch model of een gecorrigeerd monistisch model kunnen als alternatief gelden. Welk systeem ook gekozen wordt, in het belang van de rechtszekerheid moet het duidelijk zijn welke bevoegdheden inzake ouderlijk gezag aan een derde kunnen worden overgedragen. Het systeem van ouderlijk gezag moeten te allen tijde transparant blijven.

293. Een andere mogelijkheid naar de toekomst toe zou meeroudergezag zijn. In dat geval kunnen meer dan twee personen ouderlijk gezag uitoefenen. Dit zou mijn inziens een bron van bijkomende conflicten zijn en het zou de rol van de ouder met wie het kind niet samenleeft marginaliseren. Het zou m.a.w. afbreuk doen aan de rechten van de juridische ouders. Een kind mag niet met teveel "ouders" opgezaald worden want anders wordt het ouderschap gefragmenteerd.

Het lijkt mijn inziens aangeraden om het aantal dragers van ouderlijke verantwoordelijkheden te blijven beperken tot twee, maar op het niveau van de uitoefening een gedeeltelijke overdracht of gezamenlijke uitoefening met een derde mogelijk te maken, zodat aan de maatschappelijke realiteit kan worden tegemoetgekomen. Bij de inschrijving van een minderjarige op school moet(en) de ouder(s) aangeven wie de titularissen van het ouderlijk gezag zijn. Zo zal het voor de onderwijsinstelling vanaf het begin duidelijk zijn aan wie het inschrijvingsrecht, het informatierecht en het participatierecht toekomt.

Bibliografie

Wetgeving

Internationaal

Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, geratificeerd op 16 december 1991, *BS* 17 januari 1992 (vertaling).

België

Wetten

- Het Burgerlijk Wetboek van 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807.
- Het Gerechtelijk Wetboek van 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967.
- Gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973, *BS* 21 maart 1973.
- Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, *BS* 5 augustus 1976.
- Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 augustus 1980.
- Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.
- Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 30 juni 1994.
- Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijk uitoefening van ouderlijk gezag, *BS* 24 mei 1995.
- Wet van 29 mei 2001 tot wijziging van verscheidene wetsbepalingen inzake de voogdij over minderjarigen, *BS* 31 mei 2001.
- Wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *BS* 27 september 2013.

Decreten

- Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het Gemeenschapsonderwijs, *BS* 30 september 1998.
- Decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, *BS* 17 april 1997.
- Decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen I, *BS* 14 september 2002 (Citeertitel: GOK I- decreet).
- Decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur, *BS* 1 juli 2004 (Citeertitel: Openbaarheidsdecreet).
- Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse onderwijsraad, *BS* 6 augustus 2004 (Citeertitel: Participatiedecreet).
- Decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, *BS* 30 augustus 2005.
- Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van de pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012, 48243.
- Decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van

leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, *BS* 20 augustus 2014.

- Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013, 65154.

Codificatie:

- Codificatie betreffende het secundair onderwijs, gecoördineerd op 17 december 2010 (Citeertitel : Codex Secundair Onderwijs), *BS* 24 juni 2011.

Omzendbrieven:

- Omz. BaO/2002/1 van 8 februari 2002 betreffende informatie bij eerste inschrijving en schoolreglement.
- Omz. GD/2004/03 van 13 juli 2004 betreffende de lokale participatieregeling in het basis-en secundair onderwijs.
- Omz. NO/2005/01 van 14 april 2005 betreffende ouderlijk gezag in onderwijsaangelegenheden.
- Omz. VR/2006/26 van 1 december 2006 betreffende de openbaarheid van bestuur.
- Omz. SO/2012/01 van 5 juni 2012 betreffende het inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het secundair onderwijs.
- Omz. BaO/2012/01 van 20 december 2012 betreffende het inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het basisonderwijs.

Wetsvoorstellen:

- Wetsvoorstel van 14 januari 2009 tot wijziging van het Burgerlijk en het Gerechtelijk wetboek wat betreft de invoering van een medebeslissingsrecht voor stiefouders ten aanzien van het kind van hun partner, *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1728/001.
- Wetsvoorstel van 25 juli 2014 tot wijziging van de wetgeving betreffende de bescherming van het kind wat betreft de invoering van het zorgouderschap, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 0114/001.
- Wetsvoorstel van 1 september 2014 teneinde het zorgouderschap in het Burgerlijk Wetboek op te nemen, *Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 0194/001.
- Wetsvoorstel van 9 december 2014 tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders, *Parl.St.* 2014-15, nr. 0697/001.
- Wetsvoorstel van 22 december 2014 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de rechten en plichten van pleegzorgers betreft, *Parl.St.* 2014-15, nr. 0734/001
- Wetsvoorstel van 5 februari 2015 tot wijziging van de regelgeving wat de uitbreiding van het zorgverlof voor pleegouders betreft, *Parl. St.* 2014-15, nr. 0871/001.

Adviezen:

Adv. RvS over het wetsvoorstel tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek, met bepalingen inzake het zorgouderschap, Kamer 2004-05, nr. 51-393/002.

Vragen en Antwoorden:

- *Vr. en Antw.* VI. Parl. 2012-2013, 20 juni 2013, (Vr. nr. 643, M. DILLEN).
- *Vr. en Antw.* Kamer 2012-2013, 18 mei 2012, (Vr. nr. 549, S. LAHAYE-BATTHEU)

Memorie van toelichting:

- MvT, *Part. St. VI. Parl.* 2003-04, nr. 1955/1.
- MvT bij het decreet van betreffende openbaarheid van bestuur, <http://openbaarheid.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=24>, (geraadpleegd 24 februari 2015).
- MvT bij het Participatiedecreet, (<http://www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/ToelichtingParticipatiedecreet.pdf>), (geraadpleegd 7 mei 2015).

Beleidsverklaring:

Beleidsverklaring Justitie *d.d.* 17 november 2014, *Parl. St. Kamer* 2014-15, nr. 54K0020/018, 27-31.

Nederland:

- Burgerlijk Wetboek, Boek 1.
- Wet van 6 december 2012 tot wijziging van de Wet op de Jeugdzorg en Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, de Algemene Kinderbijslagwet en de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen alsmede enige andere wetten in verband met de verbetering van de positie van pleegouders, *Stb.* 28 februari 2013, nr. 2013/72.
- Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet), *Stb.* 14 maart 2014, nr. 2014/105.

Rechtspraak:

- EHRM nr. 6833/74, 13 juni 1979 (Marckx t. België), *Publ.Hof*, Serie A, Vol. 31.
- EHRM nr. 21830/93, 22 april 1997 (XYZ vs. Verenigd Koninkrijk), te raadplegen via www.hudoc.echr.coe.int.
- Arbitragehof, nr. 134/2003, 8 oktober 2003, *EJ* 2003, 135-139, noot P. SENAËVE.
- GwH 12 juli 1996, nr. 47/96, *J.dr.jeun.* 1996, 434, noot V. SAUVAGE
- GwH 3 december 1998, nr. 122/98, *JDJ* 1998, 57, noot. T. MOREAU.
- Cass. 19 december 1975, *RCJB* 1977, 193.
- Cass. 6 september 2002, *NJW* 2002, nr. 4, 130.
- RvS 2 december 1971, nr. 15.038. *De Laet*, www.raadvst-consetat.be, (geraadpleegd 1 mei 2015).
- RvS 17 maart 1992, nr. 39.024, *Arr.RvS* 1992.
- RvS 25 september 1998, nr. 75.916, *Jacops*, www.raadvst-consetat.be (geraadpleegd 1 mei 2015).
- RvS 14 september 2004, nr. 134.863 inzake *Johny Van Hamme* en *Bianca Vekemans*, www.raadvanstate.be, (geraadpleegd op 1 mei 2015).
- RvS 17 juni 2011, nr. 213.958, *De Muynck*, www.raadvst-consetat.be, (geraadpleegd 1 mei 2015).

- RvS 6 december 2012, nr. 221.641. en 221.642., www.raadvanstate.be, (geraadpleegd op 1 mei 2015).
- Brussel 5 december 2007, *Act. Dr. Fam.* 2008, 13, *JLMB* 2008, 1360.
- Bergen 25 juni 2008, *JDJ* 2008, 35.
- Gent (jeugdkamer) 30 juni 2008, *AR* 2008/JR/102, onuitg.
- Brussel 14 augustus 2008, *RTDF* 2009, 862.
- Luik 26 augustus 2008, *JLMB* 2009, 128.
- Bergen 21 oktober 2009, *RTDF* 2010, 679, noot F. REUSENS.
- Brussel 6 november 2008, *RTDF* 2009, 871.
- Brussel 10 november 2008, *RTDF* 2009, 876.

- KG Brussel 3 juni 2009, *RTDF* 2011, 909.
- Jeugdrb. Brussel 14 september 2011, *RTDF* 2012, 210.
- Jeugdrb. Brugge 26 januari 2012, *TJK* 2012, afl. 3, 250-259.

- Voorz. Rb. Brussel 8 augustus 2002, *T. Aann.* 2003, 153.
- Voorz. Rb. Doornik 14 juli 2004, *JDJ* 2004, 39.

- Beslissing van 14 februari 2005 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2005/13.
- Beslissing van 12 mei 2005 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2005/37.
- Beslissing van 24 januari 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/02.
- Beslissing van 21 februari 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/08.
- Beslissing van 31 maart 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/26.
- Beslissing van 4 maart 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/14.
- Beslissing van 10 oktober 2008 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2008/132.
- Beslissing van 14 juni 2010 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2010/130.
- Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156.
- Beslissing van 19 februari 2013 van de beroepsinstantie inzake openbaarheid van bestuur en hergebruik van overheidsinformatie, nr. 2011/156bis.

- Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 6 december 2004, (CZB/V/KBO/2004/83; CZB/V/KBO/2004/78), www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/BijdrageAdministratie83.pdf, (geraadpleegd op 26 februari 2015).

- Beslissing van de Commissie Zorgvuldig Bestuur van 18 maart 2013 (CZB/V/P/KSO/2013/322), www.ond.vlaanderen.be/zorgvuldigbestuur/pdf/rechten_stiefouders_in_kader_van_participatiedecreet_advies322.pdf, (geraadpleegd op 21 januari 2015).

- De Commissie inzake leerlingenrechten 6 juli 2004, nr. 2004/41, http://www.ond.vlaanderen.be/leerlingenrechtencommissie/uitspraken/2004/2004-41_anoniem.pdf, (geraadpleegd op 8 mei 2015).

Rechtsleer

Boeken:

ACKAERT, L. e.a. (red.), *Kinderen en scheiding (dossier)*, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005, 80 p.

ANTOKOLSKAIA, M.V., SCHRAMA, M.W., BOELE-WOELKI, K.R.S.D., BIJLEVELD, C.C.J.H, JEPPESEN DE BOER, C.G. EN VAN ROSSUM, G., *Meeroudergezag: een oplossing voor kinderen met meer dan twee ouders? Een empirisch en rechtsvergelijkend onderzoek*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2014, 239p.

ASSER, C., EN DE BOER, J., *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk recht. Personen-en familierecht*, Deventer, Kluwer, 2010, 1144p.

BELIËN, B., "Recht en onderwijs in de praktijk" in B. BELIËN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *Meester wie heeft gelijk?*, Brugge, Die Keure, 2010, 61-112p.

DE GROOF, J. EN MAHIEU, P., *De school komt tot haar recht*, Leuven, Garant, 1993, 175p.

DERIDDER, J. en DRIESEN, C., *Recht naar school. Onderwijsrecht voor secundaire scholen*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 619p.

HAVERKORT, C. EN SPRUIJT, E., *Kinderen uit nieuwe gezinnen: handboek voor school en begeleiding*, Houtem, Uitgeverij LannooCampus, 2012, 308p.

LAURENT, F., *Principes de droit civil, IV*, Brussel/Paris, Bruylant/Christophe, 1878, 650p.

LELEU, Y.-H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 838p.

KINDERRECHTSWINKELS (ed.), *De juridische positie van de minderjarige in de praktijk*, Heule-Kortrijk, UGA, 2010, 375p.

MASSAGER, N., *Droit familial de l'enfance. Filiation - autorité parentale - hébergement*, Brussel, Bruylant, 2009, 616p.

PROVINCIALE BEGELEIDINGSGROEP "Kind&(echt)scheiding", *Kinderen in een (echt)scheidingssituatie: de sociaaljuridische aspecten. Brochure voor scholen, CLB 's en buitenschoolse kinderopvang*, Hasselt, Rita De Boeck, adviseur, 2de directie Welzijn, 2007, 67p.

RIMANQUE, K., *De levensbeschouwelijke opvoeding van de minderjarige – publiekrechtelijke en privaatrechtelijke beginselen*, Brussel, Bruylant, 1980, 392p.

SENAEVE, P., "De rechter geconfronteerd met betwistingen tussen de ouders inzake schoolkeuzes", in X., *Ad amicissimum amici scripsimus. Vriendenboek Raf Verstegen*, Brugge, Die Keure, 2004, 404p.

SENAEVE, P., *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2011, 700p.

SENAEVE, P., *Compendium van het personen-en familierecht*, Leuven, Acco, 2013, 671p.

SENAEVE, P., SWENNEN, F., EN VERSCHULDEN, G. (eds.), *Ouders en kinderen: afstamming gezag en contact – alimentatie interdisciplinair bekeken*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 309p.

SWENNEN, F., *Het personen-en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 572p.

TIJS, R., *Openbaarheid van bestuur. De werking van het Vlaamse Openbaarheidsdecreet in de bestuurspraktijk*, Gent, Larcier, 2011, 271p.

VAN DER PLUIJM, A. en GREVELT, M., *School en echtscheiding: alledaagse begeleiding binnen een schoolbreed beleid*, Amsterdam, 2013, 173p.

VAN GYSEL, A.-C., *Précis de droit des personnes et de la famille*, Limal, Anthemis, 2013, 609p.

VAN LOOVEREN, A. en BERGHMANS, M., *101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 170p.

VAN PUT, K., "Topics in het Personen-en familierecht" in *Bijzondere opleiding jeugdrecht 2013-2014*, Brussel, Orde van Vlaamse Balies en Kluwer, 2014, 346p.

VENY, L.M., *Onderwijsrecht. I Dragende beginselen*, Brugge, Die Keure, 2010, 426p.

WUYTS, T., *Ouderlijk gezag. Een coherentie gezagsregeling voor de minderjarige*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 990p.

X., *Kinderen en hun ouders. Welke rechten hebben minderjarigen?*, Verbruikersunie Test-Aankoop CVBA, 2013, 180p.

Rechtsleer:

Tijdschriften:

ADRIAENSSENS, K., "Art. 475bis BW-475septies", in *Comm. Pers* 1991, Antwerpen, Kluwer, losbl., 28.

DESMET, N., "Co-ouderschap, echtscheiding en school", *Caleidoscoop* 2005, jaargang 17 nr. 3, 10-15.

DE SMET, B., "Editoriaal. Een school kies je samen", *TJK* 2010, afl. 5, 259-260.

DE BUSSCHERE, C., "Het nieuwe Belgische recht inzake voogdij over minderjarigen: enkele aspecten en enkele beschouwingen", *T.Not.* 2001, 350-454.

DE WOLF, A., "De schoolkeuze voor het minderjarig kind", *TORB* 2002-03, afl.1, 98-104.

DE WOLF, A. EN APS, F., "Rechtsbescherming bij materiële bewaring van een kind door een derde", *EJ* 2004, 54-64.

DRIESEN, L., "Kinderen uit nieuwe gezinnen: een hulpmiddel bij de opmaak van een schoolplan nieuwe gezinnen", *Caleidoscoop* 2014, jaargang 26 nr. 1, 15-19.

JACOBS, K., "Het omgangsrecht in België en Nederland", *TPR* 1996, 827-902.

LAQUIERE, M., "Werk aan de winkel om de machtsbalans bij de onderwijspartners in evenwicht te brengen", *TORB* 2005-06, 114-122.

MAES, G., "Het grondrecht op geloofsopvoeding van minderjarigen. Een evenwichtsoefening tussen de rechten van de ouders en de eigen betrokkenheid van de minderjarige.", *TJK* 2006, afl. 3, 226-231.

MASSAGER, N., "Autorité parentale et hébergement" in CARRÉ, D., DEGRAVE, S., GALLUS, N., HIERNAUX G., MASSAGER, N. EN PFEIFF, S., *Droit des personnes et des familles. Chronique de jurisprudence 2005-2010* in *Les dossiers du JT*, nr. 85, Larcier, Brussel, 2011, 387-476.

RENCHON, J.-L., "La nouvelle réforme législative de l'autorité parentale", *RTDF* 1995, 361-434.

SCHRAM, F., "Openbaarheid van bestuur in het onderwijs in Vlaanderen", *TORB* 2004-2005, 435-436.

SCHRAM, F., "Het begrip bestuursinstantie en onderwijsinstellingen", *TORB* 2012-13, 27-36.

SOSSON, J. EN REUSENS, F., "La mise en oeuvre concrète des principes relatifs à l'autorité parentale", in D. PIRE (ed.), *Droit des familles*, CUP 123, 147-173.

STEVENS, F., "Correct omgaan met gescheiden ouders. Enkele juridische aandachtspunten", *School+visie* oktober-november 2008, nr. 2, 16-18.

PUNSELIE, L., "Geen verantwoordelijkheid nemen, dan geen gezag!", *FJR* 2005, 67, 161p.

UYTTERHOEVEN, K., "Worden stiefouders stiefmoederlijk behandeld?", *T. Fam.* 2009/7, 125-126.

VAN AKEN, J., "Als scheidingen de school in komen", *Didactief* 2014, jaargang 44 nr. 4, 17-21.

VASSEUR, R., "Onenigheid tussen gescheiden ouders met betrekking tot de levensbeschouwelijke opvoeding van hun kinderen: potentiële criteria ter nadere invulling van het belang van het kind", *TJK* 2012, afl. 3, 254-259.

VENY, L.M. EN DE MAERTELAERE, J., "De federale openbaarheidswet en de bestuurspraktijk", *CDPK* 1998, 1-21.

VERSCHELDEN, G., "Een rijke oogst aan proefschriften Belgisch familierecht", *T. Fam.* 2012/8, 170-171.

VERSCHELDEN, G., "De familierechtelijke ambities van de regering-Michel I", *T. Fam.* 2015, 2-4.

VERSTEGEN, R., "De rol van de rechter in de uitbouw van het onderwijsrecht. Een overzicht", *TORB* 2006-07, 105-123.

VERSTRAETE, K., "Ouderlijk gezag en omgangsrecht" in VERSCHULDEN, G. *et al.*, "Overzicht rechtspraak. Familierecht (2000-2006)", *TPR* 2007, 670-789.

VINCK, B., "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011), Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact", *TPR* 2012, 1551-2139.

VONK, M., "Enige overdenkingen bij de voorgestelde wijzigingen van art.1:253o en de positie van de opvoeder niet-ouder", *FJR* 2005, jaargang 27, nr. 2, 34-39.

WUYTS, T., "Ouderlijk gezag moet op maat van het kind georganiseerd kunnen worden", *TJK* 2014/1, 6-21.

X., "School moet beide ouders informeren. Brief voor mama, kopie voor papa?", *Klasse* 2008, nr. 187, 32-33.

Proefschriften:

WUYTS, T., *Naar een coherente gezagsregeling over minderjarigen*, Proefschrift KU Leuven, 2011-12, 899 p. (Promotor P. SENAËVE).

Onlinebronnen:

DE METS, J., *Onderwijs, dagelijkse kost? Kostenbeheersing in het secundair onderwijs. Een verkenning*. Coördinatie door de Koning Boudewijnstichting, 2009, www.ond.vlaanderen.be/schoolkosten/so/PUB1953_ondwijsdagelijksekost.pdf, (geraadpleegd 26 februari 2015).

VAN DEN BROECK, S., "Een nieuw decreet hervormt de pleegzorg. Het belang van het kind", *dossier pleegzorg anno 2014*, te raadplegen via www.weliswaar.be/114, 14-16.

X., Wet- en regelgeving, www.nji.nl/Pleeggezin-Beleid-Wet--en-regelgeving, (geraadpleegd 9 mei 2015).

X., Pleegzorg Nederland, wet- en regelgeving, www.pleegzorg.nl/over-pleegzorg/wet-en-regelgeving/ (geraadpleegd op 3 april 2015).

X., Pleegzorg, www.voordejeugd.nl/stelselwijziging/jeugdhulp/soorten-jeugdhulp/pleegzorg, (geraadpleegd op 9 mei 2015).

X., Veranderingen in 2015, www.pleegzorg.nl/over-pleegzorg/veranderingen-in-2015/, (geraadpleegd op 9 mei 2015).

Netherlands Institute for Law and Governance, www.nilq.nl, (geraadpleegd op 12 april 2015).

X., www.wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/05-publicaties/werkmap-fiche-beroepsgeheim.pdf,
(geraadpleegd op 6 mei 2015).

X., Convention sur les relations personnelles concernant les enfants,
www.conventions.coe.int/Treaty/FR/Treaties/Html/192.htm (geraadpleegd op 28 april 2015).

X. Pleegzorg Vlaanderen, Eindrapport statuut pleegouders, 25,
https://wvg.vlaanderen.be/applicaties/kenniscentrum/pdf/2009_rapport-sociaalenfiscaalstatuutvandepleegouder1.pdf en
<https://wvg.vlaanderen.be/applicaties/kenniscentrum/themas/kindengezin/rapport.asp?id=123>
(geraadpleegd 28 april 2015).

Andere:

KLASSE, *De Eerste Lijn – Echtscheiding/Nieuwe gezinnen*, Brussel, Klasse voor leerkrachten.

Regerakkoord *d.d.* 9 oktober 2014, 125-126, te raadplegen via www.premier.be/nl/regeerakkoord
(geraadpleegd op 12 april 2015).

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
De doorwerking van ouderlijk gezag op de school-kind-relatie

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2015**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Jakubka, Ellen

Datum: **22/05/2015**